

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קון הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

לכתב זבחים. פרק שני – כל הזבחים שקבלו דמן קרב כא עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 תוספות

כל הלילה רק בשקיעת החמה ובעמוד השחר היינו גזירת שיקוע דקאמר בסמוך הדרגות
 שיהיו משוקע כל הלילה עד תרומת הדרש כיו שידוע העולם שלא שקיעוהו ממעוד יום כי
 אם לאו וכורים על ידי כך שיקוע דסוף כל הלילה שבכמצמאווה משוקע בשעת תרומת
 הדרש וזוהירו ושקיעוהו קודם היום כי לא יעלוהו לאחר שקיעת החמה כי לגזור שזא

איכא בנייהו גזירת שיקוע. כלומר הא דאוקים אין מעלוהו דרבי יוחנן משום פסול עבדת
 יום לא דקסיד' שיהא הלילה פוסלו לעבודת היום כרבי חייא אלא שזא לא יחזור
 וישקעוהו ונמצא עמוד השחר פוסלו לעבודת היום (אם שקעו קודם עמוד השחר
 בשחר) היינו דלא נקט רבי יוחנן לישנא מפסולה אלא לישן איסור העלאת שלא יגרמו

לחן ליפסל דכיון דקדש לזו בכלי שרת מצוה
 לשמרון כשאר קדשים ומירוהו העלאת לא
 מיפסיל ולקמן פריך דהוה רבי חסדא דאמר
 לילה אלא פסיל אלא עמוד השחר פוסל רובי
 חייא לא אסר ליה להעלוהו משום גזירת שיקוע
 אלא בהתעלותו מפסל מיד לעבודת מתי' הלכך
 נקט לשון נפסיל: והאמר רבי יוחנן ב'ו'. אלמא
 אמר שמעלוהו ולקדש רבי יוחנן ולא
 הצריך לחזור ולשקע ובשלמא העלאת לא
 קשיא לך ולא גזי' בלאו קידוש זה שזכב יפסי'
 של תרומת הדרש ולגזירת שיקוע על מלימח
 בזיון שזמנאו משוקע וזעלוהו וכבשוי הגיע
 חזמן הסמוך לפסלו לא פשע ביה והדר משקע
 ליה ולא דמי למעלוהו בלילה ששנייהו לקדש בו
 כהנים הבאים תמיד להקדושי ואתי למיפשע ביה
 אלא: דא קשיא לך דלא איתיר בה רבי יוחנן
 במצות שיקוע ונימא דנישקעיה: בשלמא לרבא
 דפוקי. לעיל הא מילתא דר' יוחנן אליבא דרבי
 אלעזר דאמר אין לניה מתעלת בקידוש איכא
 למימר דמשום הכי לא חש לשיקועו דקסבר רבי
 אלעזר דבמי כיוור גופייהו נמי לא פסלה לניה.
 אה. דאמר ר' יוחנן לעיל אין מעלה: כרבי.
 אמרה דאמר לניה מועלת בקידוש וכל שכן במי
 כיוור: לאבני. אלא רבי יוחנן איתיר רבי קשיא
 דרבי ארדבי לעיל א"ר יוחנן אליבא דרבי
 למיתרי שיקוע חישה והבא נמי משקעיה הבא
 ליכא למיתלי' טעמא במורה רבי דמקרות הברב
 עד צפרא לא פסלה לניה בשלמא רבי קידוש
 דפסול לניה ידידה דרבנן שחרי אין המים
 בעולם אוקדא למימר הכי אבל מי כיוור
 דהוו קון דקדושת כלי מעלהו ידירו
 דאורייתא עמוד השחר הוא דגריס ליה. **מאי שזא** התם בדיקשת ליה. כלומר מאי שזא
 גבי אין מעלוהו דחש לגזירת שיקועו ומי' ש'ו: דפסלך ליה והדר משקע ליה. לאחר קידוש
 תרומת הדרש רובי יוחנן הוא דלא איתיר בהתקת מי כיוור אלא בהלכות קידוש לאשמועינן
 דמודי רבי מקרות הברב עד פסלה לניה. חזי גרסי' א' הכי למחר אינו מקדש
 אין צריך לקדש היינו דרב **הסדא** ב'ו'. א' הכי דלר' יוחנן אוקמא דלילה לא פסול ולמחר
 אינו מקדש בתמיה: **אמאי**. א"ר יוחנן משמיה דאילפא מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר
 אינו מקדש דשמע' מתינה דמשום דלא שקיע ערבב אף פסל לזו קידוש מחר: ומשני אין
 צריך לקדש. קאמר דכיון שקדש לעבודת לילה אין צריך למחר ואשמעי' דאין לניה
 מועלת בקידוש וכדכרי אלעזר: היינו דרב **הסדא**. השתא איתיר דאוקמא קודם עמוד השחר:
 משום פסול עמוד השחר אבל לילה לא פסיל היינו דרב חסדא: **איכא בנייהו מצות**
 שיקוע. לר' יוחנן מצות שיקוע מבערב כדי שימנאנו משוקע קידוש תרומת הדרש הוא
 נוכר לחזור ולשקעו והיינו דקאמר כיון שקעו אלמא מבערב אף משקע ליה ולר' ב
 חזק' לא ההמי' בו כל רב ואין מצות שיקוע אלא סמוך לזמן פסולו קודם עמוד השחר:
 לא היו רואין אותו ב'ו'. ובמי שזכרה בתרומת הדרש קימירי במסכת תמיד כשהיה נכנס
 לעזרה לקדש וידו ורגליו לא היה מנכנס בידו לא נר ולא אבוקה אלא מחלך לאור
 המוערכה ולא היו רואין אותו אחיו (והכתנים שהיו בעות מוקד עד שזומעין בו: והן
 אומרים הגיע לכיוור מרוקא אין עצמן להיות נכנסים בהלכות אפר לחפסם לאחר שירדו

יאמרו שלהכשירו לעבודת מתירין למחר
 שיקעוהו בשקיעת החמה וכשר למתירין אף על פי
 שיעלוהו לאחר שקיעת החמה ופריך א' הכי היינו
 דרבי חייב ברבי יוסף פוסל למתירין בשקיעת
 החמה כי לרב חסדא שאינו פוסל למתירין אלא
 בעמוד השחר לא איפת' כל מבזה שיכשירום
 למחר למתירין כי בשיקוע עמוד השחר מתכשר
 אפי' למתירים ומשני איכא בנייהו גזירת שיקוע
 דרבי יוחנן גזר להשהותו בשיקוע משום שיקוע
 דשיקעת החמה שאנו צריכין אז לשקעו כדי
 להוכיז שיקוע דסוף הלילה שלא יאמרו שאינו
 להוכיז אלא להוכיז למתירין ולכך צריך
 להשהותו עד תרומת הדרש כדפרשיה רובי חייא
 בר יוסף לא גזר האי' ר' יוחנן קידש ידיו לתרומת
 בו בשלמא לרבא דמוקי ליה להדיא כרבי אלעזר
 בר' שמעון ר' חנינא איכא בנייהו דסבירא ליה
 לרבא דלרבי אלעזר רבבי שמעון לא פסלה לניה
 במי כיוור כמאן דאמר לעיל במתולקת בוו כן
 מתולקת בוו ולא כהדיא דלא פשיט ליה לעיל
 ולמחר אינו מקדש בדברמיתיה דאילפא אינו צריך
 לקדש קאמר רבי אלעזר רבבי שמעון ולא קאי
 אמר כיוור לפוסלם למחר כי כשרים הם לרבי
 אלעזר בר"ש אלא לאבי דמוקי לה רבי קשיא
 דרבי ארדבי רמאי שזא בואה דכיון דסבירא שזא
 אינו מעלוהו דמצריך לשקעו כדי להוכיז
 ששיקעוהו בסוף הלילה ומאי שזא בואה דקאמר
 דרב קידש מתחילת עבודה והמשקע תרומת
 הדרש שנתקע בעודת היום משום א' עוסקים
 בעבודת היום כלא הפסק וכל שעה מקדש ועובר
 כל כבא לעבוד משם ואילך משמע דלא משקע
 ליה אחר שהעלוהו לתרומת הדרש שאם כן ש
 הפסק כבא ומשני את דקרי ליה תיבת עבודה לאו משום דלא משקע ליה דודאי מסלק
 ליה והדר משקע ליה וקצת פי תימה כן לפי' הן זה לפירוש אחר לישנא דמסלק ליה היא
 נמי היה יודע דמסלק ליה ואין קשה לו אלא משיקוע (דברתא) מאי שזא הבא דמשקע ליה
 ומאי שזא התם אלא משקע ליה: **א' משקע ליה**. שהיה למעלה ורכב חסדא ומורידין לכור
 הלא אין קולו נשמע ואתי לישני דנשמע קולו דקדתי היינו בהתעלותו וי'ל היינו דקא אמר
 דמשקע ליה בגלגלא (בגוף) לכור החקול שנשמע היינו בחוצוויא מן הבור ומעלוהו ואי בעית
 אימא דמשקע בחומתיה דהיה בגלגלא אף השיקוע כדי להשמע קול הברה החורדי
 ובהעלותו: **הגה'** איכא בנייהו גזירת שיקוע. פירש רש"י משקע ערבב של יטבח
 לשקעו בעמוד השחר אבל לילה אין פוסלו לכל לעבודתו ולא למחר אם משקעו בערב
 השחר ולרבי חייא לילה פוסלו וקשה אם כן איכא בנייהו טובא דלרבי יוחנן לילה אינה
 פוסלת ולרבי חייא פוסלת ועוד הליפריך מדי היינו דרב חסדא ועוד דבסמוך פריך מבח למחר
 אינו צריך לקדש שזא למתירין חזי היינו דרב חסדא ושמע' דלא הויא דלמחר וכל
 הה מיני למפריך אמר לרבך נראה לך גזירת שיקוע ואם לא שקיעה ואתי פסולו מוכרן לעבודת
 דם משום לילה אפילו שקעו בעמוד השחר ולר' חייא יהא פסול מן התורה ולרבך פריך למחר
 אינו צריך לקדש אלמא אפילו מדרבנן כשרה לעבודת דם ואין לילה פוסלן ואם כן היינו דרב

חסדא וקאמר איכא בנייהו מצות שיקוע. בר'ו:

ב'ן

מן המזבח כבודתו לעיל גבי ראוהו אחיו הכהנים שירד: **מאי לאו**. האי שמיעת קול העיץ דקדתי דסליק ליה לכיוור מן הבור אלמא משוקע הוה וקשיא ליה לרב חסדא דאמר לא משקע
 ליה עד צפרא: לא דמשקע. השתא: מי ששתמע קליה. הלא אין מוכני צריך לטוקעו אלא להעלוהו אבל שיקועו משלשלו לכור הוא נופל נאליה: ומשני דמשקע ליה בגלגלא. כי הכי
 דלישתמע קליה וישמעו הכהנים הישנים בעיד וניתו לפיט' דתנן במסכת תמיד (פרק ג' מ"ח) מירוחו היו שמעין את קול העיץ שששה בו: בחומרתיה. וגלגלא: והא גבני' כרוז. שהיה
 מכריז עמוד הכהנים בעבודתם לולים לרוכבנם וישראל לא מנעמרכום: נבני'. שם אחשי' ב'ו'. תתי הייבי' הו' כפירי'. שתו היכרות עושין לדרב'. כל הכלים מקדשים. מים שנתקדשו כן

לקדש את הידים ורגלים:
 מן המזבח כבודתו לעיל גבי ראוהו אחיו הכהנים שירד: **מאי לאו**. האי שמיעת קול העיץ דקדתי דסליק ליה לכיוור מן הבור אלמא משוקע הוה וקשיא ליה לרב חסדא דאמר לא משקע
 ליה עד צפרא: לא דמשקע. השתא: מי ששתמע קליה. הלא אין מוכני צריך לטוקעו אלא להעלוהו אבל שיקועו משלשלו לכור הוא נופל נאליה: ומשני דמשקע ליה בגלגלא. כי הכי
 דלישתמע קליה וישמעו הכהנים הישנים בעיד וניתו לפיט' דתנן במסכת תמיד (פרק ג' מ"ח) מירוחו היו שמעין את קול העיץ שששה בו: בחומרתיה. וגלגלא: והא גבני' כרוז. שהיה
 מכריז עמוד הכהנים בעבודתם לולים לרוכבנם וישראל לא מנעמרכום: נבני'. שם אחשי' ב'ו'. תתי הייבי' הו' כפירי'. שתו היכרות עושין לדרב'. כל הכלים מקדשים. מים שנתקדשו כן

בין שאין בהן רביעית. הלוג מים ואע"ג דליכא שיעורא גבי נטילת ידים לגבי קידוש לא בעינן שיעור: בקידוש בתוכו. קודש דומנו של כיוור ותחבו בתוכו כלי קטן ומקצתו לחוץ ויזנא. מיהו הכיור ומרמא אבל באפייה נפשיה בעינן שיעור ארבעה כתיב: והא מננו בתיב: אמנני. פרך דרובא כל כלי שרת ראינו להם לקדש: ירחצו. ובקרבנות

אל המזבח ירחצו קרא יתירא הוא האי ירחצו
1 הדאא כתיב לעיל מניה ירחצו ממנו וטמיל ליה
2 וכלא אהל מועד ירחצו ויבטרו אל המזבח כל
3 לכתוב ירחצו והאי אורחצו ויבטרו קאי: שנמשח
4 עמו. ותקדש במשיחו כמותו אינו מקדש ידים
5 וירגלים לחושב הקשתיו. לא בהקישא וליף לה
6 אלא כלומר ודימיתו לכיור: לחיות של נחשת
7 הן כמו הכיור. ודימיתו לכיור: ולא לרבי אחר.
8 לא היקשתי שניהם בפסוק אחד ללמוד שאר
9 דברים ולומר שכנו מקדש כמותו מדאיטערך
10 למכתב נחשת גבי בנו יזמנא אחריתי שמע מניה
11 לאו לאקשיתו בשם יאזי איתקשש נחשת בני מני
12 בהיקשא אלא שמע מניה למאי דרמאי פריש
13 בהדיא ולמאי ולא פריש לא דמאי: לנחשת.
14 לענין נחשת הקשתיו. הקשתיו. רדימיתו: הן
15 המשלים. במסכת מוקואות (פ"ז י"א) הן
16 יש מעלין ולא פוסלין מעלין משלימין לארבעים
17 סאה והתם מפרש להו: משלים למי כיוור.
18 לשיעור ד' כתיב: לרביעית. ויש נטילת ידים
19 אינו משלים למעוטי מאי. אתא דאין משלים
20 לרביעית: אילמא למעוטי מינן הנדוק. שהוא
21 מן המעלין את המקדש כדכתיב: היתם: ידוק. דק
22 שראוי לרחיקו מבלי אל כלי: אי דפרה שוחה
23 ושוחה ממנו. שאינו עב לפיסל משתייה בהמה:
24 אפי' לרביעית נמי. דכל זמן שנפסלו משתיית
25 בהמה בן אפי' בן בקרעק פוסלין הא לא
26 נפסלו כשרין: אפי' למקח גנבי אל. דלא נדוק
27 הוא: יבחישין ארמיין. מבני תולדות בלא כנפים
28 כדרך שגדל בשולחן הכיור של יין שלנו מבחוץ
29 יבחישין דקין אף הן נבראים מן המים: אפי'
30 בעיניהו נמי. אם כל המקדש נעשה מן כשר
31 וריש לקיש נקט לישנא דרשמייה: בעיניו של
32 דג גדול שנימוקו מן עין כדורו: למעוטי נתן
33 סאה ונפל סאה. למעוטי הך מינש הנתן בהן
34 לגבי מקדש פעמים ארבעים ואי מעלין מן
35 פירות ולא משקש שאינו מים ותנדו מחמתיו
36 וקתיני התם פעמים מעלין פעמים אין מעלין
37 כיצד מקדש שיש בו לט סאה ונפלה סאה מהן
38 לתוב' כל העלתו פירוש לא השלימתו ואף
39 לא פסלתו פעמים דמקדש כיצד יוד בתוכו
40 ארבעים סאה ומכותות נתן סאה מאלו המים
41 ונטל סאה אחד התינה כשר דבטלו לתנן קמאי
42 במקדש השלם היחלב בן ונטל סאה ומפסיל
43 נמצא שהמקדש הולך על שולחן לא לביטול
44 סאה ודכותיה: הנהייתו ידים לא משלמי סאה

היתה בו רביעית מים נתן ממינש הללו לתוכו רובע רביעית ונטל כנגדם פסולה
היא חשביא שיעור וזרטי דרביעית בטלמינה: עד רובו. אם עירב בו ממנין הללו
עד רובו של מקדש ולא רוב בכלל ע"י נתינת ונטילת סאה כשר: אם קדש רביעית.
ברופן המקדש והמים נמשכין שם ואף על פי שנחמשה המים אין מערבין בו
המקדש באותה קדיחה: פסבילין בו מחמתיו. צעורית מלוגת קטנות של טווי
הזב: מי פקוה. אלא על בני חיים: כשרים. להשאני הכיור בתוכו למלאות מהן
ולתת לתוכו לטימרא. דלא בני חיים: בת"כ והקרב והכרעים ירחץ
במים ולא במזוג מים ויין מוזגים ירחץ חצי חלקי מים ואחד יין: שאר מינ. ואפילו
מכונסין: מאי קל וחומר למי כיוור לאו [לטימרא דמים חיים נתינו. הדיק ק"ו] למים
חיים הראויין לכיור שבשיעור הירחצת קרבי קדשים: לא יקדשי. וימי כיוור ממש קא
ליף בקי' שרוחצין במימי קרבי וק"ו שלחן וקדשי והוא: והא תנא דבי שמואל.
לא ידענא אדתיא קאי מרובו שמענין מניה הדיכא כדתיב סאה סתמא ואי בו כיוור
כשרין לה:

בין שאין בהן רביעית. למאי דקס"ד בלא קודש יש תימה דגרע מנטילת ידים ויש
לומר דנטילת ידים נמי גישיש בו רביעית ונטילין אפילו לשינש הזבא בידותו ביה
רביעית מעיקרא: והא ממנו אמר רחמנא. פי' בקונטרס אדמתניתן (פרך) דאמר לו
כלי שרת ראינו לקדש פרך וקשה תיקשה ליה מוקדש ודומיא (דף מג) דקתיב דכתן

גדול מקדש בקיתין של זבב ונראה דקאי אתא
דשני בקודש מתוכו ופרקי' הוא ממנו אמר
רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא כן יא
במדות שיהו בו שיעור: קולא מתוכו. בו
שנוטל ממניו בכלי קטן וכשריה לקדש כיון
דבאן מבלי גדול וכה"ג לקבן אם קדח בו
רביעית מטבילין בו מחטים וצנוריות
ומהפשירות מדוקה אתו בקונטרס לא פריש
כן: ק"ו. מכנו. משמע שיש לו חוץ ועשוי כמין
תיבה פזרעה למעלה והכיור יושב עליו רבי'
פי' כעין יורה כפייה על פיה ונפתחו שוליה:
לרביעית אינו משלים. פי' בקונטרס
לרביעית לנטילת ידים וקצת תימה היה נראה
לפרש כמין רביעית היינו להטביל מחטין וצנוריות
דכתיב מיירי שבוך שמעלת ומיהו נראה כפירוש
דקונטרס דבמי ר"ל כבר שכתב רביעית מדוקה
כדמוכח בגיור בפרק שלשה מינים (דף רח).
למעוטי טיט הנדוק. אע"ג דמשלים למי
מקדח אין מטבילין בו כדאמר בפרק קמא
דסוכה (דף גט) גבי אורי מצטרף ואין שנינים
תחתיו ופרך מי איכא מידי דאיהו לא חזי
ומצטרף וקאמר טיט הנדוק ויזכר ולא כמו
שפירש שם בקונטרס דאע"ג דמשלים כדנתן
במסכת מוקואות פ"ב אלו מעלין אל פוסלין מי
השלג הברדר וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה
מקדח שלם מטט הנדוק לא עלתה לו טעילה
לדפרישותי אין זה יזכר דטיט הנדוק בטעיה
שזוחא משלים וזו לטבילה דלא בני (ואחרי'
דאין ישעיהו תחתיו אפי' בשעה שהוא משלים
שמצטרף קדש הנדוק נמי) אפי' בשעה
שמקואות פ"ב (מ"י) מקדח שיש בו לט סאה וטיט
רבי אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין
בטיט רבי יודישע אומר בטיט ובמים באיה טיט
אמרו שיש הדמיה צפין על גביו והו איהו זרמים
מצד אחד מהם רובי יודישע מטבילין במים
ואין מטבילין בטיט באיה טיט אמרו בטיט
שקנה יודא מאלוין בתוכו דבירי רבי מאיר רבי
יהודה אומר מקום שאין קנה המדש עומד אבא
אליעזר הו' דיליאן אומר מקדש שהמשקל עומד
יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי הבית רבי
שמעון אומר היורד בשפופרת הנד רבי אליעזר
רבי' צדוק אומר הנמדד בלוג היינו טיט הנדוק
דסוכה (דף טז) דאמר יזכר ודרשכתיטי מצד א'
אפילו

לרביעית. כאן פי' בקונטרס דאמרין פרק כל הבשר (חולין דף ק) מים שנפסלו משתיית
בהמה בן בכלים בן בקרעק פוסלין ואל פסלו בשלמי אומין כן דהתם נתיא בהדיא
בקרעק כשרים ופליגי התם באנספק בבת בירתא אבל במקומן לכולי עלמא
ואפי' מקדח הוא וקאמר זכא אי פרה שוחה ושוחה ממנו אפילו למקדח בני אינו
משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם טרוחים ונפסלו
משתיית בהמה הזבא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי שם המעורב בהן ויש תימה
מנא ליה סאה שיעורא דכל הני תנאי ונפסלת פוסלות (פ"א) אפי' במשיתיה פרה:
נתן סאה שר. בני פירות מיירי כדפי' פרק הערל (בבבא דף פב) גבי שם שאובין
אפי' כל היום כולו וכשר דראשון ראשון בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשין
במים ולא במזוג הזכא גבי כיר כתיב במים ומכשרין: במזוג: והא תנא רבי' שמואל.
פי' בקונטרס לא ידענא אדתיא קאי ומיהו בתורת כתיב תניא והקרב והכרעים ירחץ
במים ולא ביקן ולא במזוג מים לרבות שאר מינ) יבול שאני מרבה אף בו תורחן תלמוד
לומר מים מים שאין להם שם לוי יצאו מי תורחם שיש להם שם לוי.

תוספות

יצאו מי כיור שיש להם שם לווי. הא דאמרין בסוכה (דף ט"ג.) ובחולין (דף ס"ב) ככל שנתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה הקפידה עליו וזה שם לווי לא קשיא מדיד דכך שמו מי כיוור בשעת מתן תורה. **ע"ל.** מפרש רבינו שלמה בכל מקום שמתו ארזו ממות מלוו ו"ת מפרש דבומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו עושה

יכול בן נכר משש. גז. תלמוד לומר ערל לב. אינו נפסל אלא מחמת ערלות לבו אלמא בכוח קאמרו שנכתבו מעשיו. נחשבים לנכרים למקום: ערל כשר. והוא צדיק מנין: **פסול**. אמתיני קאי דתנן במתנין: טמא מחלל עבודה ועל כבודו בקרבן חיד קאמר ר' יודי קרבן צבור קרב בטומאה: מתוך שמרצה צבבור. ולתחילה: מרצה ביהודי. דיעבר על ידי

ההצניץ מרצה עליו והאי דבטומאת מת פשיטא לן דרביהו במעוררו ואפי' בטומאה אומגילין בין שכן (נמי) אמרתי גבי שהצבור טמאין ומדגילין בדוכתא אשתראי גבי טומאת בעלים דבי אשתראי טומאה צבבור במת אשתראי דכתיב איש כי יהיה טמא לנפש לפינן מינה איש יהיה ואין צבור דהוי אף גבי כן המרצה נמי במת אשתראי: אף גבי ל"ג: **פסול** שרץ נמי ליתי' בקל וחומר. דמרצה בעבור לכתחילה בקיז מטמא מת: **פסבדי** זקני דרום. דאמרי מת דוקא: **מכפריין** בחתופשיטין. כשהותרה טומאה צבבור בניהיה וזה במשפט: הוכחן הוציבו וזה מעוררו נפקא לן (פסחים דף ע"ג.) הילכך כהן כצבירו מה כשהותרה טומאה אצל רוב צבור שנשמאו טמא מת הותר ולא טמא שרץ ואף כשהותר לכהן בקבוצו צבור מת הותר ולא שרץ אף גבי. **פסבדי**.

זקני דרום דפשיטא להו דלא הותרה טומאת שרץ אצל רוב צבור ותיתי בקל וחומר: **אי פסבדי** אין שוחטין וזורקין. לן הפסח על יחיד טמא שרץ ואין ע"כ דיכול לטבול ולאכול לערב ואיכא למיד' בפסחים (דף צ"ג.) ודס"ל הובי וליף לה מאיש איש כי יהיה טמא לנפש ואפילו חל שביעי שרץ ערב הפסח במשמע דהוה ליה בטמא שרץ: **אמאי** לא נכרי צבבור בטומאה אח כל שבחיד נדחה צבור עבדי בטומאה. דאיש ולא צבבור זורקין וזקני דרום: **אלא** כברי לן במיד' חתם שוחטין וזקני על פטמא שרץ. והואיל הוה לאראת הילכך צבור טמאי שרץ אף ק"ו חתם הותר לזון ליכנס לעורה טמאי אלא ישלחו קרבנותיה לעורה וקירבתו כתיבם שוחטין וישלבו ואיכלו לערב דלא הותרה להם טומאה אלא במקום שאילו לא הותרה הוה נדחין והילכך טמא מת שאינו מתיר לאכול לערב הותר לזון אבל טומאת שרץ לא ואין כאן קיז שרדי' יכולין לעשותו כשהותרה: תקע להו. צעק להו קול גדול: **איזה** כח מרובה. לדחות את הטומאה הוה **אומר** בה מתכפריין. כדמפרש ואזיל שהחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעורה: כדאמריהו שוחטין וזורקין על פטמא שרץ והכתב מרצה בה אם נטמא בשרץ פסול לן כדמוקמתו מהני דקאנו טמא פסול בטמא שרץ: **מקום** **שאם** **נפמאו** בעלים נמי. יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעורה לשחות עליו ויחיד נדחה למשל שניו כדכתביה איש איש כי יהיה וגו' ואפי' דכחו מרובה משל כהן אצל שרץ: **כהן** **שננטמא** **במת** **אין** דין שאינו מרצה. שהרי כהן ער משל

יצאו מי כיוור שיש להם שם לווי. **אלא** **לאו**, **דראויין** **למי** **כיוור**, **אלמא** **מיש** **תינהו**. **תנאי** **הוא**, **דאמר** **רבי** **יוחנן**, **מי** **כיוור**, **רבי** **ישמעאל** **אומר** **מי** **מענן** **הן**, **וחכמים** **אמרו** **שאר** **מיומות** **הן**: **ע"ל**: **מגלן**, **אמר** **רב** **חסדא**, **דכר** **זה** **מתורת** **משל** **רבינו** **לא** **למדנו**, **מדבר** **והקאל** **בן** **בוזי** **למדנו** **כ'ל** **בן** **נכר** **ערל** **לב** **וערל** **בשר** **לא** **יבא** **אל** **מקדשי** **(שירתני)**. **ונגלן** **דמחיל** **עבודת**, **דכתיב** **'בהביאכם** **(את)** **בני** **נכר** **ערלי** **לב** **וערלי** **בשר** **להיות** **במקדשי** **לחלל** **את** **ביתי**: **תנו** **רננן**, **בן** **נכר**, **יכול** **בן** **נכר**, **מקמי**, **תלמוד** **לומר** **'ערל** **לב**. **אם** **כהן** **מה** **תלמוד** **לומר** **בן** **נכר**, **שנתקברו** **מעשיו** **לאביו** **שששמים**. **ואין** **לי** **אלא** **ערל** **לב**, **ערל** **בשר** **מינן**, **תלמוד** **לומר** **'ערל** **בשר**. **וצריכי**, **דאי** **פתב** **רמנא** **ערל** **בשר**, **משום** **דמאים**. **אבל** **ערל** **לב** **דלא** **מאים**, **אימא** **לא**. **ואי** **אשמענין** **ערל** **לב**, **משום** **דאין** **לבו** **לשמים**, **אבל** **ערל** **בשר** **דלבו** **לשמים**, **אימא** **לא**. **צריכי**: **טמא** **פסול**:

אמר **זקני** **דרום**, **לא** **שנו** **אלא** **טמא** **שרץ**, **אבל** **טמא** **מת**, **מתוך** **שמרצה** **בציבור** **מרצה** **נמי** **ביחוד**. **אי** **הכי**, **טמא** **שרץ** **נמי** **ליתי** **בקל** **וחומר** **מטמא** **מת**, **מה** **טמא** **מת** **שפענו** **הוזה** **שלישי** **ושביעי**, **מרצה**. **טמא** **שרץ** **שאינו** **מענן** **הוזה** **שלישי** **ושביעי**, **אינו** **דין** **שמרצה**. **קסברי** **זקני** **דרום**, **מכפריין** **מחפפריים**. **מה** **מתכפריים**, **טמא** **מת** **אין**, **טמא** **שרץ** **לא**. **אף** **מכפריין**, **טמא** **מת** **אין**, **טמא** **שרץ** **לא**. **מאי** **קסברי**, **אי** **קסברי** **אין** **שוחטין** **והזקין** **על** **טמא** **שרץ**, **אמאי** **לא** **עבדי** **ציבור** **בטומאה**, **הא** **כל** **שבחידי** **נדחה**, **ציבור** **עבדי** **בטומאה**. **אלא**, **קסברי** **שוחטין** **והזקין** **על** **טמא** **שרץ**. **אמר** **עולא**, **תקע** **לזון** **ריש** **לקיש** **לדרומא**. **וכי** **אזוה** **פת** **מרוכה**, **פת** **מכפריין** **או** **פת** **מתכפריין**, **הוי** **אומר** **פת** **מתכפריין**, **ומה** **מקום** **שננטמא** **בעלים** **שרץ**, **משלחין** **קרבותיהו**, **כהן** **שננטמא** **בעלים** **מחפפריין** **או** **מכפריין** **מרצה**. **מקום** **שננטמא** **בעלים** **במת**, **שאין** **משלחין** **קרבותיהו**, **כהן** **שננטמא** **במת** **אינו** **דין** **שאינו** **מרצה**. **קסברי** **זקני** **דרום**, **טמא** **מת** **[נמי]** **משלח** **קרבותיהו**. **והכתיב** **'איש** **איש** **כי** **יהיה** **טמא** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני** **וגו'**, **למצוה**. **והא** **כתיב** **'איש** **לפי**

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי ידיו דרום מרצה צבבור: **טמא** **מת** **נמי** **יחיד** **טמא** **מת** **נמי** **משלח** **קרבותיהו** **ללומר** **אם** **ביחוד** **פסחו** **לעורה** **ושחטו** **הוה** **פסחו** **מלעשות** **פסח** **שני** **ואף** **על** **פי** **שלא** **יאכל** **ממנו** **דקסברי** **איכילת** **פסחים** **לא** **מעבדת** **ומידו** **לכתחילה** **אמר** **דרומא** **נדחה** **לפסח** **שני** **וצבור** **עבדי** **בטומאה** **הילכך** **כהן** **המכפרין** **בקרבן** **יחיד** **מתוך** **שמרצה** **(וצבבור)** **לכתחילה** **מרצה** **ביחיד** **דיעבר**: **וחכתיב** **'איש** **איש** **וגו'** **ועשה** **פסח** **בהדש** **השני**: **אלמא** **מדיח**:

לפי אבולו. הראוי לאכילה תכוסו עליו הדיינו שחטתה במכתה. לשון מנין כמו ומכסת ערכך (ויקרא כז) ואיתקש אבולין למנויו. מה מנויו מעכבי אף אבולים מעכבי שאם שחטו לטמאים ולערלים חולה חוקן שאין יבולין לאכול כוית פסול ואפי' הן מנויו דהא לפי אבולו כתיב בהוא קרבן תחילתו למנויו וכו' לא מקשי נמי. וטברי טמא מת משלח

קרבנותו בדיעבד אית לזוהי הך פירכא גופא דרפתינן לעיל אמילתייהו דמוקמינן מתניתין בבחן טמא שרץ אבל כהן טמא מת הציץ מרצה דהא מדא מרצה אורי דלכתחילה אמר רחמנא טמא מת ידחה לשני וטמא שרץ אמרינן לעיל דשוחטין עליו לכתחילה: ומה במקום ב' בעלים. יחיד. יחידי. יחידי. לוקני דרום: לפני שאמרו: משנה היא בכיצד צולין (פסחים פ) שהגידו ועושה פסח כו' קס"ד היא טומאת הגוף בבעלים קאמר ולהכי נקט נזיר ועושה פסח יראילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן אבל עשה פסח אכילתו נומעבא גזירי למי שבטמא במת שסתר נזירותו וצריך לחזור ולמנות כדכתיב (מבשר ב) וכו' ימות מת עליו וגו' ואין ראוי לקרבנות גלגלחתו על שיתרה ויבא תחילה קרבנות נזירות טומאתו שיתרה ואשכח וימנה את נזירותו ואחר כך יבא קרבנות נזירות טהרה וקתני אין הציץ מרצה בדיעבד: אילמא נטמאו ב'. כלומר אם שלח קרבנו ושחטו חרוק עולו לא נפטר ממשחט מנבא גזירי למי שבטמא במת שנטמא בהן בשרין. כדתנן טמא פסול ואוקימנא בשרין ותנן נזיר ועושה פסח הדיה לכל קרבנות יחיד והא דנקט יחיד משום סיפא נקט דבעי מיתני טמא טומאת התהום הרי זה מרצה וכו' נגמירי היתר טומאת התהום בניזיר ועושה פסח נגמירי לה בכיצד צולין טומאת התהום טומאת סוף והתם מפרש איזוהי טומאת התהום כו' והלכתא נגמירי לה הודותה בניזיר ועושה פסח כדאמר'י בכיצד צולין (פסחים דף פ) לא אמרו. הודותה טומאת התהום בניזיר ועושה פסח אלא טומאת דמת בלבד: מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשריין. דאחזקה התהום וכו' לא אחזא שאך נזיר קו' מחלכה: טומאת התהום דייבה. כהן ראה והן אכילתו ספק כולה מן היום א ספק כולה מן הלילה והן כאן אלא ראייה אחת ספק חצי מן היום חצי מן הלילה והוי לה שעתו ראייתו דהוה דבר טמא בימים ובראייתו דהוה טומאת התהום הוא דממעט משום דחמיא דיוצאה עליו מגופו: דבעי רפי בר הפא. בכיצד צולין: כהן המרצה בקרבנותיו. של נזיר ועושה פסח הותרה לו טומאת התהום אם נטמא בה: והא האב בבחן אוקמא לה. לירשא דקתני אין הציץ מרצה על טומאת הגוף ועל קתני טמא טומאת התהום הרי זה מרצה: דרפי בר הפא מפליג אטוקני דרום והוא מוקים להדיא טומאת בעלים וטבירא דאין יחיד טמא מת משלח קרבנותיו דאכילת פסחים מעכב. תא שפע. תיובתא לרמי בר חמא: ונשא אהרן. בעיץ כתיב: את עון הקדשים. פסול קרבנות ירצה ביצין:

הבא נמי נתייהו ק"ו ליפוק מהיקשא ועוד קשה היכי יליף טמא שרץ יחידו בק"ו מטמא מת יחידו הא טמא גופיה יחידו יליף על ידי מתוך וכו' תאי גונאמ חשיב בבנין אב בפרק איהוהו מוקמן (לקמן דף נא). דקאמר לן בדם כשר והואיל לן בשר באמרינן ורבי הלמד בבנין אב אינו חורר ומלמד בקל וחומר וי"ל דבעינא היא כתיבא מוקמן והכא אם נאמר

דלפי' קאמר ועוד י"ל דהאי מתוך אינו בבנין אב דאי הוי בבנין אב אי"כ יאכל ביהו כבצביו: וקני' דרום לא מקשי. וקני' דרום תנאי וכו' ופליגי אמרנן דהמדין נשחט (פסחים דף סא). דהנן השוחט לערלים ולטמאים פסול אי נמי סבירא לזוהי כו' נתן ולית לזוהי הא דקאמר הש"ס בכיצד צולין (שם דף עח) דמורו ר' נתן הכיבא דבבא ר' זבדו: **משנ'.** אמרנו נזיר ועושה פסח: דפרשי' זקני דרום תנאי היא אפירכא דיספא מתוך דנטמא טומאת התהום מרצה (דכ"ל) עלמא אית ליה טומאת התהום מרצה (דלכתחילה נגמירי לה כדאיתנן פרק כיצד צולין (פסחים פ) וכן ברייתא דר' חייא לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד בפרק מנה המם לרבי יוסי: **אלא** בטומאת מת **בבעלים** וקתני אין הציץ מרצה. וקשיא זקני דרום דאמרו שאר איש מלוגה: למעוטי טומאת התהום דייבה. וא"ת מ"מ קשיא ברייתא דר' חייא ללא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד אה איטימי בהן טומאת יודעה לא מרצי דאיתנן הרי חייס דמירי' במת שביעתי והוי בטומאת שרץ דשוחטין וזורקין ולא מרצי משום דמכפרין מכתפתינן והשתא זמירי שביעתי דלא מרצי וטמא מת בראשון מרצי היינו טעמא דבשביעי כולל לעשות טהרה על ידי שלוח חזיו למיכל לאורתא אבל בראשון לא אפשר לתקנו ולעשותו מטהרה לכך בדיעבד כשר ומיירי ברייתא דר' חייא (בטומאת התהום דהוה איטימי בהן בטומאת תנאי של שרץ או במת שביעתי שלו אינו מרצה ביחיד אפי' בדיעבד (שהרי אינו מרצה בעיבור בתמיז) דהא מכפרין מכתפתינן וצביר טמאי שרץ או בשביעי של מת לא עבדי בטומאת אלו שלוחים קרבנותיהם על ידי שחרין כיון דחזרו לאורתא אבל בטומאת התהום מרצה בהן כיוחך דאכל בבעלים לא מתקנא ברייתא דר' חייא דכיון דשוחטין וזורקין על טמאי שרץ

ושלוחים קרבנותיהם בין שהורים איהו רצינו ציץ שרין וגם טומאת התהום מני לא שמאי לזוהי למעבד אינהו גופייהו כיון דשוחטין וזורקין שיליהו ומצו למעבד ע"י שחרין ועוד יש לפרש דמיידי בבחן שקבל דרום בטומאת התהום ומת שנוצרה לכתחילה לזרוק ולא מהדרין אשחרין אפי' איכא בהן חטור הא טומאה הידועה לא מרצה לכתחילה אלא מהדרין טהרה דטמאא חזיהו היא צבירי וכו' ונאני גונא צריך לפרש שחט כיצד צולין (שם פא). דבעי המם כהן המרצה בתמיד הותרה לו טומאת התהום או לא הותרה ומאי קמביעי ליה הא קיימא לן במועדו אפי' בטומאה אלא אי יכול לזרוק בטומאה לכתחילה קמביעי ליה כדפרשיתא ואפי' איכא שחרין: **טומאת** התהום דייבה. פ"ח כהן ראה בין השמשות של י"ג ספק מכל מן היום או מן הלילה והן כאן אלא ראייה אחת ספק חצי מן היום

וחצי מן הלילה ויש כאן שתי ראיית דוב טמא בימים ובראייתו וקשה דברק כיצד צולין (ג" שם) לא מצו מנשבח לרבי יוסי טומאת התהום ולימא כי ראייה גונא נהיא ר' בריך דבעינן שהספק לא היא נודע עד לאחר שחיטה ואם אמרו לו לאחר שחיטה ראיית בין השמשות סוף יום שלשה עשר הא בעינן טומאת התהום שלא היא אחד מכיר בסוף העולם לכך יתם התם בשלמא לרבנן משבתת לה דשחטו על זב בשביעי עלו דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ואח"כ ראה וסותר אבל לר' יוסי דאמר מקצת היום כבולו ומכאן ולהבא מטמא ולא סתר מדי ויחסי משבתת ליהו ורבינו הקשה לימא שחיטה ושחטו עליו חזרו והוא שניה דסבר אפי' לר' יוסי וצריך למנות שבעה דוב תלוי בריאות וליבא לא תחילת היום בטרהו והוי סוף היום ולרביא שאין שפיר דכיון דראה בצפרא מיד היה ספק אולי יראה עוד ביום חזיו כנודע הספק קודם שחיטה ורבינו שחיטה הוה תלוי בריאות ואשכוח אתר מטמאה במשא אי"כ מועיל לו מה ששחטו חרוק עליו אע"ג דראייה שניה מצטרפת לראשונה לחיובו מנין שבעה מכל מקום לעולם היה קרוי טמא שרץ בשעת עשיית הקרבן וגם אחר כן לא פקע שמו ויצא ידי פסחו וקשה על פירושו משמעתינן (כהן המרצה בעיבור היא) וי"ל כהן ראה אחת ב"ג וטבל והמריב בששטו וישחט למזרח הפסח ואחרי כן ראה שניה ומצטרפת ואין זה קרוי נזיר והספק קודם שחיטה כיון שטוהר גבור בשעת שחיטה וליבא למימר אולי יראה לשני מימם ומצטרפין דלר' יוסי אינו מצטרפת לראשונה בריך: **אם**

מזרק נראה לפי שצריך לשרוף לכוליה אם אבל אצבעו לא אפשר לקנח בגוף הפרה שהיה מה ברז המושחה אל גבא פני אהל מועד וכי בין כל האהה הואה ירד מן ההר לקנח ידיו בגוף הפרה אי נמי כרפי' בקונטרס לקנח בפרק אם חטאת (דף צג) שלא יתלכלך אצבעו בנימין כל האהוא הדכי נמי חיישינן לנימין בפי כל כתבי (שבת דף קטו) גבי מפשטינן את הפסח עד החוה וכן נראה דשחיטתה והייתה במקום אחד היו כדאימתא בפרק דף חטאת [לקמן]

- 1 דף ק"ג) וכן במסכת מדות (דף לה) תנן כל
- 2 התכלים שהיו שם גבולין ועשרים אמה חוץ
- 3 מכותל מזרחי שכן השרוף רואה פתחו של היכל
- 4 בשעת הידיה. ע"כ:
- 5 זאת אומרת אויר כלי כבלי דמי. מהבא היה
- 6 מיני למפושט שחיו שם גבולין ועשרים אמה
- 7 מקדש (לקמן דף פו) אייר גבי כבש כבש דמי:
- 8 קדשים קלים מנין. ותימנה לדלעל גבי מדם
- 9 הפר וולא לזמם הערו) לא קאמר
- 10 קדשים קלים מנין ויש לומר דכין דגלי הבא היה
- 11 ה"ם:

שחט

וירדו לתוך כלי. ונהוי קבלה מהפר שפיר והאי תוך לאו דווקא דהא לא אפשר אלא על אוירו של תוך כלי: שולי' מורק. קרקעיתו פיני'ו בלע"ז: עד שלא תגיע דם לאויר מורק. לכין דופני מורק בעוד הדם למעלה מהן ומיהו על כנגד אוירו חן דהא וירדו רואים אויר כלי ובענין: אויר שאין סופו לנוח. כגון את שעתידים לפיול עד שלא ינוח דם לתוכו כמותו דמי והוה ליה כמי שנתקבל ונשפר דכשר לאוספו או לא כמותו דמי והוה ליה כנשפר מן הצואר לרצפה דפסול ובשוגיעו על לאור ודנותו שם שלא נפתחו שוליו לא מיבעיא ליה דמשנבנס לתוכן הויא קבלה: הבית שמונח תחת הזינוק. ענינו המקלח מים מדר זוקן והקלוח מקלח למרחוק ותפל לחבית וחבית זו אינה מונחת שם לשם קודשו מי חטאת: מים שבתוכה ושכחוצה לה פסולין. כלומר שלא יתן לכל לתוך אוירה ויאמזחו בידי לקבל בו הקלוח לקודשו ואף לא חוצה לה למעלה מאוגניה כנגד אוירה ויבין ששוגיע מים כנגד אוירה הרי חן כמותים בתוכה ופסק לה חיותיהו ואם יניח חיים אל כלי בעינן לקודשו אלמא אויר כמותו דמי ולקמיה פריך האי אויר שסופו לנוח הוא: צירף פיה לזינוק, שאין אויר מפסיק בין חן אויר לזינוק שבתוכה. כלומר שבאו לתוך אויר ודנותיה פסולים: שבחוצה לה. א"ע"פ שבנגד אוירה כשירין שערדין לא פירשו שם הזינוק ואפי' אויר אין באן וקא גבי פשיש ליה אויר שסופו לנוח הוא. כגון הא דקתני רישא שבחוצה לה פסולין ודלמא האי הדישבי ליה מונח משום חוץ ליה לנוח שהרי חבית זו שלמינה וראו היה לנוח אי וקלטו אלכ נפתחו שוליו מורק לא היה עתיד-ראוי לנוח: תרתי כנא מיניה. ופסטי ליה חדא מיניה: הבית כנא מיניה. לא היה שמייעא ליה דא מתנייהו ובעא מיניה חוץ למנוחת תחת הזינוק עם שבחוצה ולזה כנגד אוירה מהו לקלוט אותו למי חטאת ופסטי ליה מנא מניני' דפסולין: ופשיש ליה מורק. צא ולמד מקבלת דם: אם אשת מודה כמורק שאי איפשר לו בלא זינוק. אבא ביה בחבתי עם שבחוצה שם חותם שבמקום אלא מקלה לרובח הדלי עד להלן ואי אויר שסופו לנוח לאו כמותו דמי נמצא כשהוא יורד כבלי מן האויר הוא בא ולא מן הפר וחסרה אמרה דר מהפר יקבלו וגבי חבית נמי אויר שסופו לנוח הוא ומנחה דמי ופסולין: נתן ידו או רגלו קלוח היורד מדר מעוקם שמפיע ועולה ואין הקלוח יורד לחבית

וירדו לתוך כלי. ונהוי קבלה מהפר שפיר והאי תוך לאו דווקא דהא לא אפשר אלא על אוירו של תוך כלי: שולי' מורק. קרקעיתו פיני'ו בלע"ז: עד שלא תגיע דם לאויר מורק. לכין דופני מורק בעוד הדם למעלה מהן ומיהו על כנגד אוירו חן דהא וירדו רואים אויר כלי ובענין: אויר שאין סופו לנוח. כגון את שעתידים לפיול עד שלא ינוח דם לתוכו כמותו דמי והוה ליה כמי שנתקבל ונשפר דכשר לאוספו או לא כמותו דמי והוה ליה כנשפר מן הצואר לרצפה דפסול ובשוגיעו על לאור ודנותו שם שלא נפתחו שוליו לא מיבעיא ליה דמשנבנס לתוכן הויא קבלה: הבית שמונח תחת הזינוק. ענינו המקלח מים מדר זוקן והקלוח מקלח למרחוק ותפל לחבית וחבית זו אינה מונחת שם לשם קודשו מי חטאת: מים שבתוכה ושכחוצה לה פסולין. כלומר שלא יתן לכל לתוך אוירה ויאמזחו בידי לקבל בו הקלוח לקודשו ואף לא חוצה לה למעלה מאוגניה כנגד אוירה ויבין ששוגיע מים כנגד אוירה הרי חן כמותים בתוכה ופסק לה חיותיהו ואם יניח חיים אל כלי בעינן לקודשו אלמא אויר כמותו דמי ולקמיה פריך האי אויר שסופו לנוח הוא: צירף פיה לזינוק, שאין אויר מפסיק בין חן אויר לזינוק שבתוכה. כלומר שבאו לתוך אויר ודנותיה פסולים: שבחוצה לה. א"ע"פ שבנגד אוירה כשירין שערדין לא פירשו שם הזינוק ואפי' אויר אין באן וקא גבי פשיש ליה אויר שסופו לנוח הוא. כגון הא דקתני רישא שבחוצה לה פסולין ודלמא האי הדישבי ליה מונח משום חוץ ליה לנוח שהרי חבית זו שלמינה וראו היה לנוח אי וקלטו אלכ נפתחו שוליו מורק לא היה עתיד-ראוי לנוח: תרתי כנא מיניה. ופסטי ליה חדא מיניה: הבית כנא מיניה. לא היה שמייעא ליה דא מתנייהו ובעא מיניה חוץ למנוחת תחת הזינוק עם שבחוצה ולזה כנגד אוירה מהו לקלוט אותו למי חטאת ופסטי ליה מנא מניני' דפסולין: ופשיש ליה מורק. צא ולמד מקבלת דם: אם אשת מודה כמורק שאי איפשר לו בלא זינוק. אבא ביה בחבתי עם שבחוצה שם חותם שבמקום אלא מקלה לרובח הדלי עד להלן ואי אויר שסופו לנוח לאו כמותו דמי נמצא כשהוא יורד כבלי מן האויר הוא בא ולא מן הפר וחסרה אמרה דר מהפר יקבלו וגבי חבית נמי אויר שסופו לנוח הוא ומנחה דמי ופסולין: נתן ידו או רגלו קלוח היורד מדר מעוקם שמפיע ועולה ואין הקלוח יורד לחבית

רב יוסף מתינו הכי, רב פהנא מתני, חבית בעא מיניה, ופשיט ליה מורק, אי אתה מודה במורק שאי אפשר לו בלא זינוק. תנן התם, נתן ידו או רגלו או על ירקות פדי שיעברו מים לחבית, פסולין. עלי קנים ועלי אגוזים [כשירה] [כשירין]. זה הפלל דבר המקבל טומאה, פסולין. דבר שאינו מקבל טומאה, כשירין. מנא הני מילי, דאמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בר אבא, אמר קרא 'אך מען וכו' מקוה מים יהוה טהור', הוייתן על ידי מטרחה תהא. אמר רבי חיאי [בר אבא] אמר רבי יוחנן, זאת אומרת, אויר כלי כבלי דמי. אמר ליה רבי חיאי בר אבא, ודילמא בשותת. אמר ליה, תרדא 'פדי שיעברו מים לחבית' תנן. ואמר רבי חיאי בר אבא אמר רבי יוחנן, מערותו של רבי צדוק, נישנית משנה זו. דתנן, העיד רבי צדוק על הזוחלין שקולחין בעלי אגוזיו, שהן כשירין. זה היה מעשה באהלייא, וכא מעשה לפני חכמים בלשפת הגות, והכשירו. אמר רבי יורא אמר רבי, הצורם און הפר ואחר כך קיבל דמו, פסול, שנאמר 'ולקח מדם הפר', פר שתייה כבר. אשפחן קדשי קדשים, קדשים קלים מנלן. אמר רבא, מניא, 'שה תמים וכו' בן שנה', שיהא תמים וכן שנה בשעת שחיטה. כפקבלה, בהולכה, ביריקה מיני, תלמוד לומר 'יהוה', כל הוייתו לא יהיו אלא הם וכן שנה. איתיביה אפיו, רבי יהושע אומר, כל הזבחים שבתורה, שנשתיירו מהן פיות בשר או פיות חלב, זורק את הדם. תרגומא, אבן שנה. ומי איפא מידי דבשעת שחיטה בן שנה, בשעת הולכה ויריקה בן שתים. אמר רבא, זאת אומרת, שעות פוסלות בקדשים. אמר רבי אמי אמר רבי אלעזר, היא בפגים ורגליה בחוץ, חתך ואחר כך שחט, כשירה. שחט

ותן ידו למעלה מראש הצנור ולעשות כעין מרובן כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קידושו: וכן עלי ירקות. הראוין לבלבד ומקבלין טומאה: [ומים] דכריפי לקמיה: הוייתן, של מים המטהרים ע"י מטרחה תהא כשהוא מחוזה אותם לריות מקוה או קודשו הוי מחוזה אותם על ידי רבב שאין מקבל טומאה: זאת אומרת אויר כלי כבלי דמי. ומקמי נתן ידו כר פסל דהא אין המים שותחין מידו לכלי בשותיה אלא בהעברה כשיוצאן מידו מלקוח להם על פני רחב פי החבית ואפי' הכי פסול אלמא משיצאו מידו לקלח על פני אויר הוה ליה כאילו שותו מים לכלי שחרי ידו על כנגד שפת הכלי מנחת ומשיצאו מידו מלקוחים באו כנגד אוירו ירד לאו כבלי דמי אמאי פסול הלא מן האויר באין לו והוה ליה כגותו דרבי ציונר משוך מן הקלוח עשר אמות. דילפא בשותת. מידו לכלי ולא באו מן האויר: תרדא. שוטה בהול: שיעברי תנן. והעברה בקלוח משמע: אחרני' דהוי מום דתנן [במכבדות דף לו]. ונפגמה אנו גבי מום: ואחר כך קיבל דמו. דרוח ביה מום בן שחיתה קבלה: שתייה כבר. צריך שיהא שלם בשעת קבלה כשמוע חטאת: אשפחן קדשי קדשים. הדאי בפר (העלם דבר של צבור) כתיב: בשעת שחיטה. דכתיב (שמות יב) תכוסו על השה דהיינו שחיטה וסמך ליה שה תמים וגו': שנשתייר מהן. בשעת זריקה אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא זורק רבי יהושע לטעמיה דרדשי ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין גם במנחות (דף נו) קתני מיהא זורק ואין לך בעל מום גדול מהו קשיא לרבא דאמר בעינן חם בשעת זריקה אבל לרבי זירא לא קשיא דהא לא בעי חם אלא בשחיטה וקבלה: תרימנה אבן שנה. אביי אמר ליה לרבא תרימנה אבן שנה למתניתין דבעי על הוייתו בשעת שחיטה אבן שנה קאי אדלוקי מיניה בן שנה יהיה כל הוייתו יהיה בן שנה אבל אם נבנס בשנה שניה בין שחיטה ליריקה פסול דשעות פסולות בקדשים אשפחן קדשי קדשים. לא תילק מיניה דהאי יחיד לאו אתמם קאי וקבלה בקדשים קלים בתמימות הואיל וגלי בקדשי קדשים גלי: שעות פסולות בקדשים. דשנה האמורה בקדשים קימא לן בפרק יוצא דופן בבסכת נדה (דף מז) דתנן אין מניין לה מותרין כשאר ראשי מיום שגולד לשה לשה וילפינן לה מקרא דכתיב ברוח בן שנתו שנתו שליו ולא שנתו של מנין עולם ואשמעינן דהא קלל ויתא מנין ליום דהוי אבן שנה וראשי מיום שגולד לשה לשה וילפינן לה מקרא דכתיב ברוח בן שנתו שנתו שליו ולא שנתו של מנין לרוק דמי ששעית שכבר עברה שנתו: הוא כפגים. בעורה חתך. ורגליה אחר כך שחט כשרה שלא נתערב דם פסול יוצא עם דם שבמורק שנחבל בו הדם ולקמיה פריך לה שיהי בעלת מום: שחט ואחר כך חתך פסולה. שמשנשחטה נפסל דם הרגלים ביוצא וכל דמי בהמה וינקים זה מזה ועלה יוצא דרך בית שחיטה ותערבב בדם המורק ופסלו:

חיו לזמנו פיגול וחיובין עליו ברת שדרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן כט) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שדרי קרבו מתיריו מזה פיגול מזה שתיקה ואין כן חוץ מחשבה אחרת ליהוראנו מיד פיגול: **למחר פסול**. אבל אם אותה מחשבה שדשבו בעבודה ראשונה ליתן את הניתנן למטה למעלה חישב לזרוק אותה וזיקה למחר פסול בדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמתחבת

חוץ למקומו, פסול ואין בו פרת. חוץ לזמנו, פיגול, וחיובין עליו פרת. למחר, פסול. חוץ וחישוב, בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו ברת דהא איפסול ליה בקרבו כל מקמיית ותו לא חיל עליה פיגול דלא קרבו כל מתירי: ואי שלא במקומו: דמהב' במקומו דמי: האי פסול. בתמיה אמאי קרי ליה פסול להאי דחישב ליתן שלא במקומו למחר פיגול הוא שדרי חישב בשתישה ע"מ לזרוק כמו למחר הוא אבילת מובח אלא לא במקומו דמי ולא חישב אבילה: וזיקה דשריא בשר באבילה מ' כגון במקום מזה הדם מיייתי ליה פיגול בין שחישב בע"מ להקטיר אימורים למחר בין שחישב בשתישה לזרוק למחר: וזיקה דלא שריא בשר באבילה. אי הוה עבד לה בזמנה כגון זיקה שלא במקומו לא מיייתי ליה פיגול בין שחישב בע"מ להקטיר אימורים למחר בין שחישב בשתישה למעבד לה וזיקה למחר לא מיייתי ליה פיגול: פיגול יהיה. והנפש האוכלת וגו': מי שפיגולו גורם. שלא יאכל הוא דקאי בעונה תשיב יצא בשר שנוקוהו אם שלא במקומו דאסור זיקה שלא במקומו גם לא שלא יאכל הלכך אין חיובין על פיגולו ברת ונפקא לן תמיהא דאי חישב בזיקה שלא במקומו ע"מ לאכול או לזקקה למחר לא הויא מחשבת זיקה לענין פיגול וגו' כי חישב בשתישה ע"מ לשעת זריקתו וחוץ לזמנו לא הויא מחשבת בזיקה המפגלת או חב'. דלא הויא זיקה לענין מחשבת איפסולו נמי לא פסול: אמתחבת הנייה. חוץ חישב מידא לנתידו למחר: ואליבא דר' יהודה. ליה פסול כפי הפסולין (להל' תנן להניח מדמו למחר בשר ור' יהודה פסול: וריש לקיש אמר ר' יוחנן קאי פסול ארשמואל: ליעול פסול משם. דלא תני גמא פסול אבשר ליהוראנו לא פריש בתרייהו מותני' פסול לגמרי קאמר שאף בעלים לא נתכפרו: ושלא במקומו כשמואל סבירא ליה דבמקומו דמי לענין כפרה ולא להחריז באבילה כדדרש ר' שמאי לקרא לדעול ואני נתתי לכם וכו' ולא שקרא אמתני': כאן שנתן בשתיקה. דרשא דקרא דמשמע בעלים נתכפרו בשנתן שלא במקומו בשתיקה ומתני' דקתני פסול בנתן מחשבת לאכול בשר חוץ לזמנו ואשמואל פסול ואין בו ברת דמתחבת זריקה וכו' מחשבת או פסול דבמקומו דמי ולא לפגול דזיקה קרי שריא בשר באבילה לא מיייתי ליה פיגול: תנן ב' כל הנך תיובתא דאותבי' לשמואל מותבי' נמי לריש לקיש דהא כותיה סבירא וליכא דשאל במקומו דמי ורבי יוחנן אמר אידו. ומתניתין דקתני פסול וליכא דשאל ומתניתין דכל הפסולין דתני תקנתא שנתן בשתיקה: בשלמא לריש לקיש דאוקי מותני' כשנתן מחשבת איצטריך ליהוראנו כי ברת לאשמעתינן דאע"ג דחשבי בדך זיקה חוץ לזמנו אינו פיגול וכדאמרן דלא שריא בשר באבילה לא מיייתי ליה פיגול: ברת להבי' יוחנן. ומדוק בשתיקה היאי פסול משום דלא במקומו הוא פשיטא דאין בו ברת קשיא: ולשמואל מאי אין בו ברת. דאיהו ממי מוקי לה בשתיקה: הכי קאמר ואם נתן דחשבתה ויאספנו ואפי' ליכא דג' הנפש אחרניא אמאי פסול איסוק את זה מן המזבח ויחזור וינתנו במקומו בשלמא לשמואל לריש לקיש חזקה היא לכפרה אידידי ליה מלאפסו שדרי כיפר אלא לר' יוחנן יאספנו סבר לר' תנא דמתניתין: כמ"ד לא יאספנו. כיון הדגיע למזבח ואע"ג דשלא כהילכתו הוא קלטיה מזבח לאפקי מותרת כפרה אחרית: הכל מודים בנייתנן למעלה שנתנן למעלה שלא כמבועות. כגון מחשבתה או בשמואל: שלא יאספנו. לחזור וליתנו כמצותו לביא דניתן במקומו אודא ליה תורת זריקה מיניה: לא נחלקו. הנך תנאי דבעינן למימר שרבי יוסי אמר לא יאספנו ואף על גב דלאו במקומו דמי ורבי שמעון אומר כו'. ועי"כ דכאן למימר

דמנחת (דף ה) שמועג דלא סבר ליה כותיה דהויא לעבודה מ"מ באיך סבר ליה ומשנתנו

לזמנו פיגול וחיובין עליו ברת שדרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן כט) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שדרי קרבו מתיריו מזה פיגול מזה שתיקה ואין כן חוץ מחשבה אחרת ליהוראנו מיד פיגול: **למחר פסול**. אבל אם אותה מחשבה שדשבו בעבודה ראשונה ליתן את הניתנן למטה למעלה חישב לזרוק אותה וזיקה למחר פסול בדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמתחבת

ואי שלא במקומו במקומו דמי כו'. תימה ואי לאו במקומו דמי לאלחר אמאי בשר וי"ל יהודה מצוי למימר וליטעמך והשתא נתייאא אור דקאמר לקמן בסוף לה הפסולין (דף לו.) ר' יהודה לטעמיה דקאמר שלא במקומו במקומו דמי ופירש שם בקוטרס דשמעתי דהבא בבירתיא דמוקמינן כותיה בשמעתין (תוספות) ומנא ליה לקמן דר' יהודה סובר כן בעלמא דקאמר ר' יהודה לטעמיה די ברייתא דשמעתיה דלמא סוברת דלאו במקומו דמי אלא דסמך הוא דקתני לאלחר בשר אי"כ על כרחין במקומו דמי וסיפא דלמחר פסולא אתיא כרבי יהודה כמו מחשבת הניח (ע"ג.) **ואי** זה שאן פיגולו וכו' ואי אמאי איצטריך לקמן (דף טו.) לאי חישב לגור מחשבתו מיתראתו זו מזה תיפוק ליה מחבא מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאן פיגולו גרם לו ועוד קשה לרבא דמיסק בסוף פ"ק דמנחות (דף יב.) לדברי האומר שיריש וחסידו בין קמריה דהקשרה מקטיר קומץ עליון וקטור לו דאותן שיריש מסקים באבילה דמזניא לכו הקשרה למקבעיהו בפיוגלו ולאפקו מידי מעילה וי"ל דהא דמיתסר באבילה אין תחמת מיעוט ההקשרה לא דמיתסר לה לא מנעטי ליה מאם האכל יאכל מי שפיגולו גרם לו משמע דאי לא הוה המחשבה הוה היריקה מעלייתא ומשתייאא בשר יצא זה שאן פיגולו גרם לו דאפי' לא הוה המחשבה לא הויא זיקה מעלייתא דהא לא שריא בשר באבילה (תוספות) וי"ל דמי שפיגולו גרם לו משמע באותה עבודה עצמה דאי לא הויא מחשבתה הויא זיקה מעלייתא ומשתייאא בשר באבילה וזו שנתן למטה למעלה שאן פיגולו גרם לו ואפילו לא הויא המחשבה לא הויא לא זיקה מעלייתא דהא לא שרייא בשר באבילה אבל אם שחט ושתא שחט לא שמוה או במחשבת חוץ למקומו והדום קיבל או זרק חוץ לזמנו סדיא ליהו פיגול וכתב רבין דבאותה עבודה פיגול ליכא מחשבה אחרת קמ"ל לא חישב אי נמי אימנו על מילי כי נפסל תחלה לא הדר תו מיקבע בפיוגלו בעבודה שאחריה אבל כי נקבע בפיוגלו בעבודה אחרת בעבודה שניה שאחריה חשב שלא במקומו לא פקע שם ברת מניה קמ"ל לא חישב וקשה לר' יהודה דאדול ברת מחשבת שקדמה כדתנן בפירקין דאלחר דכשר במסקנא אתיא כרבי יהודה דסבר שלא במקומו במקומו דמי ותימה כיון דמחשבת כמעשה לרבי יהודה אי"כ אלחר שאר הניו בעלים נתכפרו אבל בשר פסול כדאמר שמואל לעיל אוי חוץ וחישוב חוץ לזמנו בעבודה שניה אמאי פיגול להתחייב ברת את זריקה דלא שריא בשר באבילה לא מיייתי ליה

חוץ למקומו, פסול ואין בו פרת. חוץ לזמנו, פיגול, וחיובין עליו פרת. למחר, פסול. חוץ וחישוב, בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו ברת. ואי שלא במקומו במקומו דמי, האי פסול, פיגול הוא. אמר מר וזמנא, וזיקה דשריא בשר באבילה, מיתרא ליה פיגול. וזיקה דלא שריא בשר באבילה, לא מיתרא ליה פיגול. אמר ליה רב אשי למר וזמנא, מנא לך הא דקתיב ויאים האכל ויאכל ממש וכן שלמיו פיגול יהיה, מי שפיגולו גרם לו. יצא זה שאן פיגולו גרם לו. אלא, איסור דבר אחר גרם לו. אי הכי, איפסולי נמי לא ליפסול. אמר רב נחמן בר יצחק, מידי דהוה אמתחבת הנייה, ואליבא דרבי יהודה. ריש לקיש אמר, לעולם פסול ממש, ושלא במקומו במקומו דמי ולא קשיא, כאן שנתן בשתיקה, כאן שנתן באמתרה. תנן, חישב ליתן את הניתנין למטה, למעלה. למעלה, למטה. עד מידי דהוה אמתחבת הנייה, ואליבא דרבי יהודה. רבי יוחנן אמר, אידו ואידו שנתן בשתיקה, ושלא במקומו לאו במקומו דמי. והא, דאיבא דם הנפש, הא דליבא דם הנפש. תנן, פסול ואין בו פרת. בשלמא לריש לקיש, היינו קתני פסול ואין בו פרת. אלא לרבי יוחנן, מאי אין בו פרת, קשיא. ולשמואל, מאי אין בו פרת, הכי קאמר, אם נתן במחשבת, פסול ואין בו פרת. ורבי יוחנן, אי שלא במקומו לאו במקומו דמי, ליהו כי נשפך מן הפלי על הרצפה, ואיפסנו. סבר לה כמאן דאמר לא יאספנו, דאמר רב יצחק בר יופך אמר רבי יוחנן, הכל מודים בניתנין למעלה שנתנן למעלה, למטה שנתנן למטה, שלא כמצותן, לא יאספנו. לא נחלקו אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה, למטה שנתנן למעלה, שרבי יוסי אומר, לא יאספנו ורבי שמעון אומר יאספנו

במעלה אלא היכא דמפשה פסול גמור ולא נתכפרו בריאם כן לאלחר שאר היינו בשר גמור ושריא בשר באבילה דאי לא הכי ליפולטו בנייתנן למעלה שנתן שיהא פסול בשר באבילה כמו במעשה. ברוך ע"ג: **אלא** דבר אחר גרם לו. והקשה ה"ר חיים מידי דבר אחר תיבא דכדאמר קבאב אדא (דף ה.) מי שקדוהו גרם לו יצא זה שאן קדוהו גרם לו אלא דבר אחר לו או פריך מידי דבר אחר תיב' וי"ל דסמך אקרא דלא חישב לא יערב בו מחשבת אחרות אע"ג דרביי' תירויהו ממי כפרה הוא שדבר אחר יגורם לו (ופסול להקטיע מידי פיגול) כיון דאשכחן מחשבת שמוציאים זו את זו אי נמי קרא יתייא קדריש הכא הוא דאמר פרק גיד הנשה (חולין קא.) מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור דאמאי להבא: **וריש** לקיש סבר כו'. אע"ג דלריש לקיש צריכי לשנויי כדאבא ובפ"ק דמנחות (דף ה) שמועג דלא סבר ליה כותיה דהויא לעבודה מ"מ באיך סבר ליה

לזמנו פיגול וחיובין עליו ברת שדרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן כט) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שדרי קרבו מתיריו מזה פיגול מזה שתיקה ואין כן חוץ מחשבה אחרת ליהוראנו מיד פיגול: **למחר פסול**. אבל אם אותה מחשבה שדשבו בעבודה ראשונה ליתן את הניתנן למטה למעלה חישב לזרוק אותה וזיקה למחר פסול בדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמתחבת

לזמנו פיגול וחיובין עליו ברת שדרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן כט) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שדרי קרבו מתיריו מזה פיגול מזה שתיקה ואין כן חוץ מחשבה אחרת ליהוראנו מיד פיגול: **למחר פסול**. אבל אם אותה מחשבה שדשבו בעבודה ראשונה ליתן את הניתנן למטה למעלה חישב לזרוק אותה וזיקה למחר פסול בדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמתחבת

חוץ למקומו, פסול ואין בו פרת. חוץ לזמנו, פיגול, וחיובין עליו פרת. למחר, פסול. חוץ וחישוב, בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו ברת. ואי שלא במקומו במקומו דמי, האי פסול, פיגול הוא. אמר מר וזמנא, וזיקה דשריא בשר באבילה, מיתרא ליה פיגול. וזיקה דלא שריא בשר באבילה, לא מיתרא ליה פיגול. אמר ליה רב אשי למר וזמנא, מנא לך הא דקתיב ויאים האכל ויאכל ממש וכן שלמיו פיגול יהיה, מי שפיגולו גרם לו. יצא זה שאן פיגולו גרם לו. אלא, איסור דבר אחר גרם לו. אי הכי, איפסולי נמי לא ליפסול. אמר רב נחמן בר יצחק, מידי דהוה אמתחבת הנייה, ואליבא דרבי יהודה. ריש לקיש אמר, לעולם פסול ממש, ושלא במקומו במקומו דמי ולא קשיא, כאן שנתן בשתיקה, כאן שנתן באמתרה. תנן, חישב ליתן את הניתנין למטה, למעלה. למעלה, למטה. עד מידי דהוה אמתחבת הנייה, ואליבא דרבי יהודה. רבי יוחנן אמר, אידו ואידו שנתן בשתיקה, ושלא במקומו לאו במקומו דמי. והא, דאיבא דם הנפש, הא דליבא דם הנפש. תנן, פסול ואין בו פרת. בשלמא לריש לקיש, היינו קתני פסול ואין בו פרת. אלא לרבי יוחנן, מאי אין בו פרת, קשיא. ולשמואל, מאי אין בו פרת, הכי קאמר, אם נתן במחשבת, פסול ואין בו פרת. ורבי יוחנן, אי שלא במקומו לאו במקומו דמי, ליהו כי נשפך מן הפלי על הרצפה, ואיפסנו. סבר לה כמאן דאמר לא יאספנו, דאמר רב יצחק בר יופך אמר רבי יוחנן, הכל מודים בניתנין למעלה שנתנן למעלה, למטה שנתנן למטה, שלא כמצותן, לא יאספנו. לא נחלקו אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה, למטה שנתנן למעלה, שרבי יוסי אומר, לא יאספנו ורבי שמעון אומר יאספנו

במעלה אלא היכא דמפשה פסול גמור ולא נתכפרו בריאם כן לאלחר שאר היינו בשר גמור ושריא בשר באבילה דאי לא הכי ליפולטו בנייתנן למעלה שנתן שיהא פסול בשר באבילה כמו במעשה. ברוך ע"ג: **אלא** דבר אחר גרם לו. והקשה ה"ר חיים מידי דבר אחר תיבא דכדאמר קבאב אדא (דף ה.) מי שקדוהו גרם לו יצא זה שאן קדוהו גרם לו אלא דבר אחר לו או פריך מידי דבר אחר תיב' וי"ל דסמך אקרא דלא חישב לא יערב בו מחשבת אחרות אע"ג דרביי' תירויהו ממי כפרה הוא שדבר אחר יגורם לו (ופסול להקטיע מידי פיגול) כיון דאשכחן מחשבת שמוציאים זו את זו אי נמי קרא יתייא קדריש הכא הוא דאמר פרק גיד הנשה (חולין קא.) מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור דאמאי להבא: **וריש** לקיש סבר כו'. אע"ג דלריש לקיש צריכי לשנויי כדאבא ובפ"ק דמנחות (דף ה) שמועג דלא סבר ליה כותיה דהויא לעבודה מ"מ באיך סבר ליה

לזמנו פיגול וחיובין עליו ברת שדרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן כט) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שדרי קרבו מתיריו מזה פיגול מזה שתיקה ואין כן חוץ מחשבה אחרת ליהוראנו מיד פיגול: **למחר פסול**. אבל אם אותה מחשבה שדשבו בעבודה ראשונה ליתן את הניתנן למטה למעלה חישב לזרוק אותה וזיקה למחר פסול בדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמתחבת

לאו משום דקלטה מזבח ושימי לא יאספנו. פי' בקונטרס הוא ליכא למימא משום דסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דכיפרה הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני לה וקשה דהא סוף כל הפסולין (לעקן לו). מסקנן דר' יהודה אית ליה שלא במקומו במקומו דמי ונראה לפרש דהאי דקא"ר יהודה במקומו דמי לא לעקן ונתכפר אלא לעקן

דעמדתא דר' יוסי משום דס"ל דשלא במקומו במקומו דמי דאם כן אדמיפלו באספה ליה פלגי בכפרה ונימא רבי יוסי כיפר ור' שמעון לא כיפר אלא רבי יוסי אמר לאו במקומו דמי ואפי' לא יאספנו ומשמעו דכרבי האומר לא יאספנו ומשום שיהי חסר פסול במוחו: ורב חסדא אמר אביי הבכי מוירי. ר' יוסי ור' יוסי בניתינו למטה שנתנן למעלה שלא

ימשינו, דהואיל וניתן במזבח הראוי לו לא הוי כנשפר על הרצפה דקלטיה מזבח לאפוקי מכלל זריקה במקום אחר: וכל שכן במזבחה לפעולה שנתנן למטה. דקריובה היא למזבח גיורתה שדרי דמיס העלוינים למטה הן שותתין ויורדין הלכך האי דם סופו ליריד למטה היה ראוי וכי היבחי למטה קלטיה מזבח מלאוספו ולחזור וליתנו למעלה שדרי יוסי אומר יאספנו. דאית ליה זדה לא היה ראוי לא קלטיה כלל: ורבי שמעון אומר לא יאספנו. שדרי שלם מזבח היה ראוי והרי לא לשום מונח: ורבי אבא נמי תניא. דאיתיה לדר' יוחנן דאמר דאיכא דאית ליה לא יאספנו ואע"ג דשלא במקומו לאו במקומו דמי לעקן כפרה לעקן אסיפה מירו קלטיה מונח: ואת היא תעולה. הרי אלו ג' מעטין לפי שבא המקרא הוה חלמנו על הפסולין במזבח שעלו דלא ירדו וליפניו מעולה על מוקדה על המזבח כל הלילה משמע על מוקדה תוא שם כל הלילה לפיכך מיעט לך בו ג' ומעטין למעט ע"ג פסולין: ואת היא מיעטת את ולא אחרת היא הוי מיעטת היא דהעולה הוי מיעטת כלומר העולה המיוחדת ולא כולן: פ"ט לנשפר דמה ושלשנשהם בלילה ושיצא דמה. אבל שאר פסולין אם עלו לא ירדו ולקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד) מפרש טעמא דרבי יהודה דמריב שאר פסולין ומפני הג' אין לי אלא עולה כשרה. תוא על מוקדה כל הלילה עד הבקר: והלן שילן חזרו ותיב מונח: והוציא שיצא בשרה: והפסא ושנשהם. ע"מ להקטיר חוץ למזבח: כ"ג בנין. שכיון שעלו לא ירדו: ויבט וגיבט על פי עד אחרי שמוותר להדיוט אוסור לגבוה הנפק לו חוקי משכבת המורה פ"ב על האסורין (דף כח.) וכן מוקצה ועבד ויפריה. מוקצה שחוקצו לתקרובת עובדה וזה נעבד. שהשתחוה לבמה: כ"א. שור או כשב פ"ט כ"ב. ליה פ"ט ליה פ"ט ליה דופן (תולין) דף לח: פ"א דרית. אחד שריבה הכתוב ומיעט ולא ומעצמן מרבה את חת אלו שהיה פסולין בקדש מבטא לעורה נפסלה: ק"ג. חתיי טעמא. פ"ג פליגי ר' יהודה לשונייהו כנשפר על הרצפה ונימא ירדו כדאמר ר' יהודה פ"ט לנשפר דמה ואלמלא לאו כנשפר דמה קחשיב ליה: פ"א טעמא לאו משום דקלטיה מונח. קדושתו ושמו מנה לעקן אספה לא יאספנו והא ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דכיפרה הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני ליה ומרבי שמעון היינו טעמא דלא

מחשבה דרוקא דהי במקומו כיון דמנתיא הוריקה לעקן דאם עלו לא ירדו מנתיא בשר שלא לפסול במחשבה ולכן מיד לאלתר בשר ומיהו שה דא"כ בשר ששן במקומו דמי מאי פיקריה הים מחיבש ליתן הניתנין בחוץ בפנים ובפנים בחוץ הא הים נמי קלטי' מזבח דאם עלו לא ירדו דהי יוסף מפרש דהכי מייתי סייעתא מיט' לאו משום דקלטיה מזבח דאפי' בפנים דהוי קאמר רבי יהודה דקלטיה מזבח אע"ג דפני ודחוי לכ"ע לאו במקומו דמי הכי קאמר רבי יהודה דקלטיה מזבח לעקן דאם עלו לא ירדו הכי נמי קלטיה מזבח לעקן דלא יאספנו מיהו לא יתכן פי' זה למאי דפרישי לעל דמאן אית ליה במקומו דמי אפי' בפנים דהוי קאמר מדברין לר' יוחנן ואי שלא במקומו לאו במקומו להוי כנשפר מן הכל ויאספנו דהוי ולרשי כנשפר מן הפסול (תוספות) ורבי חיים בהיר מרדכי מפ' דמוכח מנתנו בחוץ שנתנו בפנים ולכולי עלמא לאו במקומו דמי ואין זריקתו כלום לפי שנפסל מקודם שנכנס להדיל ונהי דאין תקנה באסיפה לפי שנפסל קודם הוריקה כ"ש דהוה לן למימר דהוי כנשפר הים מן הכוס על הרצפה דאמר ר' יהודה תרד דכל זבח שלא נורק כלל אם עלו אמרתי ירדו לר' יהודה ואפי' הכי אמר דקלטיה המזבח לזריקתו ואמרינן לא ירדו ה"ה בניתינו למטה למעלה דאמר ר' יוחנן דלא במקומו דמי ולא כיפר כלל דמיא דמנתיא הוריקה וקלטיה מזבח שלא יאספנו עד לחזונו וזיקה אחרת. בר"ך ע"ב: האי רצפה היאי כלי שרת. ועדיף מכלי שרת דלא מקדשי' פסולין יקירב ומזבח מקדש: אמר

דעמדתא דר' יוסי משום דס"ל דשלא במקומו במקומו דמי דאם כן אדמיפלו באספה ליה פלגי בכפרה ונימא רבי יוסי כיפר ור' שמעון לא כיפר אלא רבי יוסי אמר לאו במקומו דמי ואפי' לא יאספנו ומשמעו דכרבי האומר לא יאספנו ומשום שיהי חסר פסול במוחו: ורב חסדא אמר אביי הבכי מוירי. ר' יוסי ור' יוסי בניתינו למטה שנתנן למעלה שלא ימשינו, דהואיל וניתן במזבח הראוי לו לא הוי כנשפר על הרצפה דקלטיה מזבח לאפוקי מכלל זריקה במקום אחר: וכל שכן במזבחה לפעולה שנתנן למטה. דקריובה היא למזבח גיורתה שדרי דמיס העלוינים למטה הן שותתין ויורדין הלכך האי דם סופו ליריד למטה היה ראוי וכי היבחי למטה קלטיה מזבח מלאוספו ולחזור וליתנו למעלה שדרי יוסי אומר יאספנו. דאית ליה זדה לא היה ראוי לא קלטיה כלל: ורבי שמעון אומר לא יאספנו. שדרי שלם מזבח היה ראוי והרי לא לשום מונח: ורבי אבא נמי תניא. דאיתיה לדר' יוחנן דאמר דאיכא דאית ליה לא יאספנו ואע"ג דשלא במקומו לאו במקומו דמי לעקן כפרה לעקן אסיפה מירו קלטיה מונח: ואת היא תעולה. הרי אלו ג' מעטין לפי שבא המקרא הוה חלמנו על הפסולין במזבח שעלו דלא ירדו וליפניו מעולה על מוקדה על המזבח כל הלילה משמע על מוקדה תוא שם כל הלילה לפיכך מיעט לך בו ג' ומעטין למעט ע"ג פסולין: ואת היא מיעטת את ולא אחרת היא הוי מיעטת היא דהעולה הוי מיעטת כלומר העולה המיוחדת ולא כולן: פ"ט לנשפר דמה ושלשנשהם בלילה ושיצא דמה. אבל שאר פסולין אם עלו לא ירדו ולקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד) מפרש טעמא דרבי יהודה דמריב שאר פסולין ומפני הג' אין לי אלא עולה כשרה. תוא על מוקדה כל הלילה עד הבקר: והלן שילן חזרו ותיב מונח: והוציא שיצא בשרה: והפסא ושנשהם. ע"מ להקטיר חוץ למזבח: כ"ג בנין. שכיון שעלו לא ירדו: ויבט וגיבט על פי עד אחרי שמוותר להדיוט אוסור לגבוה הנפק לו חוקי משכבת המורה פ"ב על האסורין (דף כח.) וכן מוקצה ועבד ויפריה. מוקצה שחוקצו לתקרובת עובדה וזה נעבד. שהשתחוה לבמה: כ"א. שור או כשב פ"ט כ"ב. ליה פ"ט ליה פ"ט ליה דופן (תולין) דף לח: פ"א דרית. אחד שריבה הכתוב ומיעט ולא ומעצמן מרבה את חת אלו שהיה פסולין בקדש מבטא לעורה נפסלה: ק"ג. חתיי טעמא. פ"ג פליגי ר' יהודה לשונייהו כנשפר על הרצפה ונימא ירדו כדאמר ר' יהודה פ"ט לנשפר דמה ואלמלא לאו כנשפר דמה קחשיב ליה: פ"א טעמא לאו משום דקלטיה מונח. קדושתו ושמו מנה לעקן אספה לא יאספנו והא ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דכיפרה הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני ליה ומרבי שמעון היינו טעמא דלא

למטה שנתנן למעלה, ולמעלה שנתנן למטה, דקלטיה מזבח, ושמע מיהי לא יאספנו. אמר רבי (אליעזר) [אלעזר], מונח הפנימי מקדש פסולין. מאי קא משמע לן, תניא, הניתנין בפנים כו'. אי מהתם, הוה אמניא, הני מילי, דם דחזוי ליה. אבל קומין דלא חזי ליה, אימא לא, קא משמע לן. מיתיבי, קמרת זרה שנתלתה לגבי מונח, תרד, שאין לה מקדש פסולין אלא מונח החיצון, שאין לו. חיצון אין, פנימי לא. תריין הכי, קמרת זרה שנתלתה למונח החיצון, תרד, שאין מונח החיצון מקדש פסולין אלא הראוי לו. והפנימי, בין ראוי לו בין שאין ראוי לו, מאי טעמא, האי רצפה, והאי כלי שרת: משנה השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו בחוץ, להקטיר אימוריו בחוץ או מקצת אימוריו בחוץ, לאכול בשרו בחוץ או כזית מבשרו בחוץ, או לאכול כזית מעור האליה בחוץ, פסול ואין בו פרת. לזרוק דמו למחר, מקצת דמו למחר, להקטיר אימוריו למחר או מקצת אימוריו למחר, לאכול בשרו בחוץ או כזית מבשרו למחר, או לאכול כזית מעור האליה למחר, פיגול, ותייבב עליו פרת. גמרא סבירה, עוד אליה כאלה

מייית ליה דאיכא למימר טעמא דרבי שמעון משום דתורת העולה ריבה ואפילו נשפר דמה נמי קאמר דלא ירדו: מקדש פסולין. שאם עלו לא ירדו ואף על גב דלא כתיב קרא אלא בחיצון: תניא הניתנין בחוץ שנתנן בפנים לא ירדו. אבריהם ממוח ולא פליגי ר' יהודה מאי לאו דקלטיה פנימי ליה זה שנתנו עליו ואע"פ שנפסל בניסותו לחיבל משום וכל שאר אסת יובא מרמה (ויקרא ו) הוה ליה כנשפר דמה: הני מילי דם. שפסול הוא ומקדש הואיל וחוץ ליה דם בעלמא נהן חתמי הפנימיים: אבל קומין דלא חזי כלי. דכתיב (שמות ל) ואת תעלו עליו וזה העולה מנחה אימא: אם עלה עליו דם קמיל: קמרת זרה שלא היתר הכתוב אלא קטת על ציבור שחיתו וערביה: שנתלתה לגבי מונח. קטלאק ועדן דממוח הקטרת אפי' ביאוי לו. לאפוקי קמצים שלא קדושו. קדושתו בבלי הכי מפרש לקמן בפרק המזבח (דף פג:) האי רצפה. בבנין אבנים שלא נמשח לפיכך אין קדושתו בזה המורה: והאי כלי שרת. תמשה עם המשכן: מתינ' את הזבח. שלמים או שאר התאכלין: פסול ואין בו פרת. והאוכלו ואפילו בחוץ אין עושב כרת: לאכול את שרת. ליכא לאוקומה בשלמים אלא בתורה וחסאת אשת דאילו בשלמים מחר זמנו הוא אבל לזרוק דמו או להקטיר אימוריו אפילו בשלמים הוי למחר חזי למונה: פיגול ותייבב עליו פרת. האוכלו אפילו במונה עושב כרת ובגמרא ליתף ליה: גמ' כאלה

מייית ליה דאיכא למימר טעמא דרבי שמעון משום דתורת העולה ריבה ואפילו נשפר דמה נמי קאמר דלא ירדו: מקדש פסולין. שאם עלו לא ירדו ואף על גב דלא כתיב קרא אלא בחיצון: תניא הניתנין בחוץ שנתנן בפנים לא ירדו. אבריהם ממוח ולא פליגי ר' יהודה מאי לאו דקלטיה פנימי ליה זה שנתנו עליו ואע"פ שנפסל בניסותו לחיבל משום וכל שאר אסת יובא מרמה (ויקרא ו) הוה ליה כנשפר דמה: הני מילי דם. שפסול הוא ומקדש הואיל וחוץ ליה דם בעלמא נהן חתמי הפנימיים: אבל קומין דלא חזי כלי. דכתיב (שמות ל) ואת תעלו עליו וזה העולה מנחה אימא: אם עלה עליו דם קמיל: קמרת זרה שלא היתר הכתוב אלא קטת על ציבור שחיתו וערביה: שנתלתה לגבי מונח. קטלאק ועדן דממוח הקטרת אפי' ביאוי לו. לאפוקי קמצים שלא קדושו. קדושתו בבלי הכי מפרש לקמן בפרק המזבח (דף פג:) האי רצפה. בבנין אבנים שלא נמשח לפיכך אין קדושתו בזה המורה: והאי כלי שרת. תמשה עם המשכן: מתינ' את הזבח. שלמים או שאר התאכלין: פסול ואין בו פרת. והאוכלו ואפילו בחוץ אין עושב כרת: לאכול את שרת. ליכא לאוקומה בשלמים אלא בתורה וחסאת אשת דאילו בשלמים מחר זמנו הוא אבל לזרוק דמו או להקטיר אימוריו אפילו בשלמים הוי למחר חזי למונה: פיגול ותייבב עליו פרת. האוכלו אפילו במונה עושב כרת ובגמרא ליתף ליה: גמ' כאלה

[דף כ"ז ע"א]

מה בא להעיד? אם להשקותה, כבר נראית שלא לשותות. אלא לא בא אלא להפסידה מכתובתה, שאין מפסידין ממוזן על פי עד אחד.

רבי יוסי בעי, שמע מן העוץ הפורח אני ראיתיך שנממאת, את אמר לא היתה שותה. ובא אחד ואמר אני ראיתי שניממאת, מה בא להעיד? אם להשקותה, כבר נראית שלא לשותות. אלא לא בא אלא להפסידה מכתובתה, שאין מפסידין ממוזן על פי עד אחד.

ממה דרבי יודה אמר, פלוני אכל חלב והתירתי בו אינו לוקה, אמר לו אחד, חלב הוא, והתרו בו, שנים, לוקה. ועיקר עידותו לא בעד אחד הוא. ממה דרבי יודה אמר, פלוני נזיר וניממא, התירתי בו, אינו לוקה. אמר לו אחד, נזיר אתה, והיה נוהג בגזירות על פיו. שותה יין וניממא למתים, התרו בו שנים, לוקה. ועיקר עדותו לא בעד אחד הוא. ממה דרבי מנא אמר, פלגית פדנת וזינת ובא עליה בעלה ובעלה כהן, והתירתי בו, אינו לוקה. נסתרה בפני שנים, אמר אחד, אני ראיתיך שניממאת ובא בעלה עליה כהן, התרו בו שנים, לוקה. עיקר עדותו לא בעד אחד הוא:

[דף כ"ז ע"ב]

הלכה ג מתני: שהיה בדין, ומה אם עדות הראשונה שאינה אוסרת אסור עולם, אינה מתקימת בפחות משנים. עדות האחרונה שהיא אוסרתה אסור עולם, אינו דין שלא לתקנם בפחות משנים? תלמוד לומר, ועד אין בה, כל שיש בה. קל וחמר לעדות הראשונה מעתה, ומה אם עדות האחרונה שהיא אוסרתה אסור עולם, הרי היא מתקימת בעד אחד. עדות הראשונה שאין אוסרתה אסור עולם, אינו דין שתתקנם בעד אחד? תלמוד לומר, (דברים כד) כי מצא בה עדות דבר, ולהלן הוא אומר (שם יט), על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר, מה דבר האמור לחלץ על פי שנים עדים, אף דבר האמור כאן על פי שנים עדים:

גמרא: עדות הראשונה זו סתירה. עדות האחרונה זו מומאה. מתניתא – דרבי יהושע, דרבי יהושע אמר מקנא מתרה לה על פי שנים, ומשקה לה על פי שנים. אמר רבי מנא

[דף כ"ח ע"א]

ואפילו באהן תנא אתיניא היא. דתני רבי יוסי בי רבי יהודה אומר משום רבי לעזר, מקנא לה על פי עד אחד או על פי עצמו. ומשקה על פי שנים:

הלכה ד מתני: עד אומר ניטמאת ועד אומר לא ניטמאת. אשה אומרת ניטמאת ואשה אומרת לא ניטמאת, היתה שותה. עד אומר ניטמאת, ועדים שנים אומרים לא ניטמאת, היתה שותה. שנים אומרים ניטמאת, ואחד אומר לא ניטמאת, לא היתה שותה:

גמרא: גידול בר מינימין בשם רב, כל מקום שהכשירו עדות האשה באיש, האיש מכחיש את האשה והאשה מכחשת את האיש. ניתני, עד אחד אומר ניטמאת ואשה אומרת לא ניטמאת. אשה אומרת ניטמאת. ועד אומר לא ניטמאת. תניי דבית רבי, בן תני בשם רבי נחמיה, הולכין אחר רוב עדות. היך עבדה שתי נשים ואשה אחת עשו אותה פשני עדים ועד אחד, הדיא דתימר באשה ונשים. אכל אם היו מאה נשים ועד אחד, בעד בעד אינון.

רב אדיא בר אחיה אמר, עד אחד נאמן לטמותה. אין עד אחד נאמן להפסידה מכתובתה. אמר רב חסדיא, מה טעם אמרו עד אחד נאמן לטמותה, מפני שרגלים לדבר. שמעון בר בא בשם רבי יוחנן, באן לא היתה שותה, ובגגלה ערופה היו עורפין.

רב אומר היתה שותה.

[דף כ"ח ע"ב]

מתניתא פליגא על רב. עד אחד אומר ניטמאת ושנים אומרים לא ניטמאת, היתה שותה. הא בעד אחד לא היתה שותה. פתר לה בפסולי עדות. ואין בפסולי עדות, אמור סיפא, שנים אומרים ניטמאת ועד אחד אומר לא ניטמאת, לא היתה שותה. הא עד בעד לא היתה שותה. והיך רב אומר היתה שותה.

רבי יוחנן אמר, לא היתה שותה. מתניתא פליגא על רבי יוחנן. שנים אומרים ניטמאת ועד אומר לא ניטמאת לא היתה שותה, הא עד בעד היתה שותה. פתר לה בפסולי עדות. ואין בפסולי עדות, אמור ראשה, עד אומר ניטמאת ושנים אומרים לא ניטמאת היתה שותה, הא עד בעד היתה שותה, היך רבי יוחנן אמר לא היתה שותה. אמרין בשם רבי שמואל, בפסולי עדות היא מתניתא. אמרין בשם רבי שמואל, בסתירה אהרת היא מתניתא.

רבי זעירא בעא קומי רבי מנא, מהו בסתירה אחרת היא מתניתא. אמר ליה פן אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי, כל הון פירקא משקינא לה ונסתרה.

נסתרה בפני שנים, אמר עד אחד אני ראיתיה שנטמאת בתוך גדי סתירה, יש פאן סתירה ויש פאן טומאה. לאחר גדי סתירה, יש פאן סתירה ואין פאן טומאה. היו שלשה, אחד אמר אני ראיתיה שנטמאת בתוך גדי סתירה, יש פאן סתירה ואין פאן טומאה. לאחר גדי סתירה, אין פאן סתירה ואין פאן טומאה.

[דף כ"ט ע"א]

היו שלשה, אחד אמר אני ראיתיה שלא ניטמאת בתוך גדי סתירה, מה את עבד לה, בעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, או שתקיים העדות בשאר? אמר רבי אבבאי, מפיון דאת מר בעידות שבטלה מקצתה בטלה כולה, מודה הוא הכא שתתקיים העדות בשאר, מפני שרגלים לדבר:

הדרו עלך פרק מי שקנא

פרק ז

הלכה א מתני': אלו נאמרין בלשונם, פרשת סוטה, ודוי מעשר, וקרית שמע, ותפלה, וברכת המזון, ושבועת העדות, ושבועת הפיקדון:

גמרא: פתיב (במדבר ה) ואמר הפהז לאשה, בכל לשון שהיא שומעת. דברי רבי יאשיה. אמר ליה רבי יונתן, ואם אינה שומעת, ולמה היא עונה אחריו אמון? אלא שלא יאמר לה על ידי תורגמן.

רבי יוחנן בשם רבי לעזר בי רבי שמעון, לא מצינו שדיבר המקום עם אשה, אלא עם שרה בלבד. והא פתיב (בראשית ג) אל האשה אמר הרבה ארבה וגו'. אמר רבי יעקב דכפר חניני, על ידי התורגמן. והא פתיב (שם כח) ויאמר יי לה לפני גוים בכטנה. אמר רבי בא בר כהנא, הדיבור נפלה לה.

אמר רבי בירי, כמה פירבורי פירבורים תקדוש ברוד הוא מתאנה לשמוע שיהתן של צדקניות, (שם יח) ויאמר לא פי צחקת.

וידוּי מַעֲשֵׂר, פְּתִיב (דברים כו) וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ. וְקָרִית שְׁמַע, וְכָתִיב (שם טז) וְדַבַּרְתָּ בָם. רַבִּי אֹמֵר, אֹמֵר אֲנִי, קָרִית שְׁמַע אֵינִי נֹאמֵר אֲלָא בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ, מִה מַעֲמָא, (שם) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

רַבִּי לִוִּי בַר הַיְתָה אָזַל לְקִיסְרִין, שְׁמַע קְלוּן קְרִיין שְׁמַע אֱלוֹנִיסְתִּין, בְּעָא מַעֲבָתוֹן. שְׁמַע רַבִּי יִיסִי וְאִיקְפֵּד, אָמַר, בַּךְ אֹמֵר אֲנִי, מִי שְׁאֵינִי יוֹדֵעַ לְקָרוֹת אֲשׁוּרִית, לֹא יְקָרִינָה בַל עֵיקַר, אֲלָא יוֹצֵא בְּכָל לִשׁוֹן שְׁהוּא יוֹדֵעַ. הַשֵּׁיב רַבִּי בְּרַבְּהִי, הָרִי מְגִילַת אֶסְתֵּר, הֵיךְ יוֹדֵעַ לְקָרוֹתָה אֲשׁוּרִית וְלַעֲזֵי, אֵינִי יוֹצֵא בָּהּ אֲלָא אֲשׁוּרִית. אָמַר רַבִּי מְנָא, מְגִילַת אֶסְתֵּר הֵיךְ יוֹדֵעַ לְקָרוֹתָה אֲשׁוּרִית וְלַעֲזֵי, אֵינִי יוֹצֵא אֲלָא אֲשׁוּרִית,

[דף כ"ט ע"ב]

בְּלַעֲזֵי, יוֹצֵא בָּהּ בְּלַעֲזֵי. וְכֵן יוֹצֵא בָּהּ בְּכָל לִשׁוֹן שְׁהוּא יוֹדֵעַ.

וּתְפִילָּה, כְּדִי שְׁיִהֵא יוֹדֵעַ לְתַבּוּעַ צְרָכֵיו. וּבְרַפְתָּ הַמּוֹזֵן כְּדִי שְׁיִהֵא יוֹדֵעַ לְמִי מְבָרַךְ.

וּשְׁבוּעַת הַעֲדוּת וּשְׁבוּעַת הַפְּקֻדוֹן מְשַׁבְּעִין אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹנוֹ. הַשֵּׁבִיעֵן שְׁלֹא בְּלִשׁוֹנָן וְאָמְרוּ אֲמֹן, הָרִי אֵילוֹ פְּטוּרִין. כַּהֲדָא דְתַנִּי, שְׁבוּעַת הַדִּיּוּנִין, כַּתְּנִיין שְׁבַלְבְּנֵי, לֹא כַּתְּנִיין שְׁבַלְבְּכֵם. אָמַר רַבִּי יוֹדִן, הַזֹּקֵחַ כַּתְּנִיין שְׁבַלְבְּנֵי הוּא מְשַׁבְּעֵי. וְלָמָּה הוּא מְתַנֵּה עִמּוֹ? מַפְנֵי הַדִּיּוּמוֹת שְׁלֹא יֹאמְרוּ יֵשׁ תְּנִיין בְּשְׁבוּעוֹת. תַּנִּי רַבִּי חֲנַנְיָה קוֹמִי רַבִּי מְנָא, וְהָא פְּתִיב (דברים כט) כִּי אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה עִמָּנוּ עוֹמֵד הַיּוֹם. מִה שְׁמַע מִינָהּ. אָמַר לִיה הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵינוּ אֵין בְּלָבָם תְּנִיין:

הַלְכָה בַּ מִתְנִי' וְאֵילוֹ נֹאמְרִים בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ, מִקְרָא הַבִּיבּוּרִים, וְחִלְצָהּ, בְּרַכּוֹת וְקִלְלוֹת, בְּרַכַּת בְּהֵנִים, וּבְרַפְתָּ כַּהֵן גְּדוּל, וּפְרִשַׁת הַמּוֹלָךְ, וּפְרִשַׁת עֲגֻלָּה עַרְפוּהָ, וּמִשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשַׁעָה שְׁהוּא מְדַבֵּר אֵל הָעָם.

מִקְרָא הַבִּיבּוּרִים כִּיצַד? (שם כ) וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ. וְלַחֲלֹן הוּא אֹמֵר (שם כד) וְעֵנִי חֲלוּיִם וְאָמְרוּ אֵל כָּל אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל קוֹל רֶם. מִה עֲנִייה הָאֲמוּרָה לְחֲלֹן בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ, אִם בָּאן בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ.

חִלְצָהּ כִּיצַד? (שם כה) וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ כְּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ. וְלַחֲלֹן הוּא אֹמֵר וְעֵנִי חֲלוּיִם וְאָמְרוּ. מִה עֲנִייה הָאֲמוּרָה לְחֲלֹן בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ, אִם בָּאן בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ כְּכָה, עַד שְׁתֹּאמַר בְּלִשׁוֹן הַזֶּה:

גמרא: תני בשם רבי יודה, כל מקום שנאמר בלשון הזה, ענייה, ואמירה, פכה וכה, הרי הוא בלשון הקודש. אמר רבי אלעזר, בניין אב שבפולקו, (שמות יט) משה ידבר והאלהים יעננו בקול. התיב רבי חגי, והפתיב (בראשית כד) ויען לבן ובתואל, אין תימר על ידי ענייה, והפתיב ויאמרו.

[דף ל' ע"א]

אין תימר על ידי אמירה, והפתיב (בראשית כד) מני יצא הדבר. אין תימר בלשון הקודש, והפתיב (שם לא) ויקרא לו לבן ונר שהדוּתא. ואין תימר קודם למתן תורה, הרי פרשת וידוי מעשר הרי הוא לאחר מתן תורה והוא נאמר בכל לשון.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יוחנן, שלא יהא לשון סורסי קל בעיניך. שפתורה ובנביאים ובכתובים הוא אמור. בתורה פתיב (שם) ויקרא לו לבן ונר שהדוּתא. בנביאים פתיב (ירמיה י) בְּדָנָה תִּאמְרוּן [להוֹם] [להוֹן]. בכתובים פתיב (דניאל ב) וידברו הפשדים למלך ארמית.

אמר רבי יונתן דבית גוברין, ארבעה לשונות נאין להשתמש בהן העולם. ואילו הו, לעז לומר, רומי לקרב, סורסי לאיליא, עברי לדבור. ויש אומרים אף אשורי לכתב. אשורי, יש בו פתב ואין בו לשון. עברי, יש בו לשון ואין בו פתב. בחרו להם פתב אשורי ולשון עברי. ולמה נקרא שמו אשורי, שהוא מאושר בכתבו. אמר רבי לוי, על שם שעלה בידם מאשור.

פתיב, (דברים כז) וענו הקוֹים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם. בקולו של רם. מלמד ששיתף הקדוש ברוך הוא קולו עמהן. דבר אחר, קול רם, המעולה שבקולות. אמר רבי יצחק, לא קמוץ ולא גדול אלא בינוני:

הלכה ג מתני: ברכות וקללות ביצד, בין שעברו ישראל את הירדן ובאו להר גריזים ולהר עיבל שבשומרון שבצד שקם אצל אלוני מורה, שנאמר (שם יא) הלא הפה בעבר הירדן, ולהלן הוא אומר (בראשית יב) ויעברו אברם בארץ עד מקום שקם עד אלון מורה, מה האלון מורה האמורה להלן שקם, אף אלון מורה האמור פאן שקם.

גמרא: הלא הפה בעבר הירדן, מן הירדן ולהלן. אחרי דרוך מבוא השמש, מקום שהחמה זורחת. בארץ הפנעני היושב בערכה מול הגלגל אצל אלוני מורה, זה הר גריזים והר עיבל שבין הכותים. דברי רבי יהודה.

רבי אלעזר אומר, אין זה הר גריזים והר עיבל של פותים, שנאמר הלא הפה בעבר הירדן, מן הירדן ולהלן. אחרי דרך מבוא השמש, מקום שהחמה שוקעת. בארץ הפנעני, אילו בין החוי. היושב בערבה, אילו בין ההרים. מול הגלגל, אין פאן גלגל אצל אלוני מורה. אין פאן אלוני מורה. מה מקנים רבי אלעזר הר גריזים והר עיבל. שתי גבשושיות עשו וקראו זה הר גריזים וזה הר עיבל. על דעתיה דרבי יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום. על דעתיה דרבי אלעזר

[דף ל' ע"ב]

לא זזו ממקומן. תני רבי אלעזר בן יעקב אומר לא בא הכתוב אלא להשוות להן את הדרך, ולומר בדרך ילכו ולא בשדות. ביישוב ילכו ולא במדבר. בערבה ילכו ולא בהרים.

אמר רבי אלעזר ברבי שמעון, נמיתי לסופרי פותים זייפתם תורתכם ולא הועלתם לעצמיכם פלום. שכתבתם בתורתכם אצל אלוני מורה שכם. והלא ידוע שהוא שכם אלא שאין אתם דורשין לגזירה שנה ואנו דורשין לגזירה שנה. נאמר פאן אלוני מורה ונאמר להלן אלוני מורה. מה אלוני מורה האמור להלן שכם, אף אלוני מורה האמור פאן שכם. ופדרי ישמעאל, דרבי ישמעאל אומר, כל ביאות שנאמרו בתורה, לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו. שבע שכיבשו ושבע שהילקו. ודכוותה, לא נאמרו ברכות וקללות, אלא לאחר ארבע עשרה שנה. התיב רבי חנניה קומי רבי מנא והפתיב (דברים כז) והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה. אומר ליה, אבנים – תקימו אותן מיד. ברכות וקללות – לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו:

הלכה ד מתני': ששה שקטים עלו לראש הר גריזים, וששה שקטים עלו לראש הר עיבל, והכהנים והלוים והארון עומדין מלמטה באמצע, הכהנים מקיפין את הארון, והלוים את הכהנים, וכל ישראל מיבן ומיבן, שנאמר (יהושע ח) וכל ישראל וזקניו ושמריו ושפטיו עמדים מזה ומזה לארון וגו'. הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בכרבה, ברוח האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה, תועבת י"י מעשה ידי הרש ולא שם בסתר והיו אילו ואילו ענין ואומרים אמן. הפכו פניהן כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, (דברים כז) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת י"י וגו', והיו אילו ואילו ענין ואומרים אמן. עד שגומרין ברכות וקללות:

גמרא: תני, רבי אומר, אי אפשר לומר לוי למעלן, שפבר נאמר לוי למטון. אי אפשר לומר לוי למטון, שפבר נאמר לוי למעלן. מעתה, זקני כהונה ולויה למטון, ושאר כל השבט למעלן.

אָמַר לֵיהּ, לֹא בְּדָבָר אֶחָד, דִּילְמָא בְּשֵׁנֵי דְכָרִים, וְהִכָּא בְּשֵׁנֵי דְכָרִים אֲנִן קְוִימִין. אָמַר רַבִּי תַנְהוּמָא, מִפְּיֵן דְכֵתִיב בְּסוּף אָמוּן, כְּמִי שְׂפוּלוּ דְבָר אֶחָד.

פְּתִיב (דְּבָרִים כ"ז) אַרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה נּוֹפֶלֶת? שְׂמַעוֹן בֶּן יָקִים אָמַר, זֶה הַחֲזוֹן שֶׁהוּא עוֹמֵד. רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן חֶלְפָתָא אָמַר, זֶה הַבַּיִת שֶׁלְמַטָּן. דָּאָמַר רַב חוּנָּה רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׂמוּאֵל, עַל הַדְּבָר הַזֶּה קָרַע יְאֹשִׁיָּהוּ וְאָמַר עָלַי לְחָקִים.

רַבִּי אֲהוּא בְּשֵׁם רַבִּי תַנְהוּמֵי בְּרַבִּי חֵייה, לְמַד וְלִימַד וְשָׁמַר וְעָשָׂה וְהִיטָה סְפִיקָה בִּידוֹ לְהַחְזִיק וְלֹא הִחְזִיק, הָרִי זֶה בְּכָלֵל אַרוּר. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֵייה בַּר בָּא, לֹא לְמַד וְלֹא לִימַד וְלֹא שָׁמַר וְלֹא עָשָׂה וְלֹא הִיטָה סְפִיקָה בִּידוֹ לְהַחְזִיק, וְהִחְזִיק, הָרִי זֶה בְּכָלֵל בְּרוּךְ. וְאָמַר רַבִּי חֲנָה רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֵייה, עֲתִיד תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת צֶלֶל לְבַעֲלֵי מִצְוֹת בְּצִילָהּ שֶׁל בְּעָלֵי תּוֹרָה. מֵאִי טַעְמָא (קַהֲלַת ז) כִּי בְּצֶל הַחֲכָמָה בְּצֶל הַכֶּסֶף. וְאָמַר

[דף ל"א ע"ב]

(משלי ג) עֵץ חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בָּהּ.

מַה תְּלִמוּד לֹאמַר "וְהַחְצִיזוּ", אֵלֶּא מְלַמֵּד שְׂמַעוּמִין בְּהַר גְּרִיזִים וּמְרוּבִים בְּהַר עֵיבֵל. לְמַה? שְׂאִין שִׁכְמוֹ שֶׁל לְוִי בּוּלוֹ שָׁם. שְׂאִים הָיָה כָּל שִׁכְמוֹ לְוִי בּוּלוֹ שָׁם, הָיוּ שְׂוִיין. רַבִּי שְׂמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן, אֵילוֹ הָיָה כָּל שִׁכְמוֹ שֶׁל לְוִי שָׁם, לֹא הָיוּ שְׂוִיין. לְמַה? שֶׁכָּבֵר נִפְלוּ מִשְׁכְּמוֹ שֶׁל שְׂמַעוֹן וְאַרְבָּעָה אֲלָף בְּשִׁמְיִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן, אֵילוֹ הָיָה כָּל שִׁכְמוֹ שֶׁל לְוִי שָׁם, הָיוּ שְׂוִיין. לְמַה? שֶׁלֹּא בָּא מִשְׁכְּמוֹ רְאוּבֵן וְגַם אֵלֶּא אַרְבָּעִים אֲלָף חֲלוּצֵי צָבָא.

כְּהֵנָּא אָמַר, בְּשֵׁם שֶׁהֵן חוֹלְקִין בָּאוּ, כִּד הֵן חוֹלְקִין בְּתַחֲלִילַת הַחוּמֵשׁ הַשְּׁנַיִ. אֵית תַּנְיִ תַּנְי, בְּשֵׁם שֶׁהֵן חוֹלְקִין בָּאוּ, כִּד הֵן חוֹלְקִין בְּדִגְלִים. בְּנֵי לְאֵה מִיבֵן. וּבְנֵי רַחֵל מִיבֵן. חַד מִיבֵן וְחַד מִיבֵן. וּבְנֵי הַשְּׂפָחוֹת בְּאַמְצַע. אָמַר רַבִּי מַתְנָה, טַעְמִיה דְּהַדִּין תַּנְיָה, (ישעיהו מח) שְׂמַע אֵלֵי יַעֲקֹב וַיִּשְׂרָאֵל מְקוֹרְאֵי. מַה הַתְּקָרָה הַזֶּה עוֹבְיָיָה דְּהֵן גְּבִי קוּמְנָה דְּהֵן וְעוֹבְיָיָה דְּהֵן גְּבִי קוּמְנָה דְּהֵן.

אֵית תַּנְיִ תַּנְי, בְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין בָּאוּ, כִּד הֵן חֲלוּקִין בְּאַבְנֵי אֶפּוֹד. בְּמִלּוּאוֹתָם. כְּדִי שְׂיִהְיוּ עֹשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה מִיבֵן וְעֹשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה מִיבֵן. וְהִלָּא אֵינֵן אֲלָא אַרְבָּעִים וְתַשְּׁעָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּגִימִין דְּוֹתִלְדוֹתָם מְלָא. אָמַר רַבִּי יוֹדָה בַּר זְבִידָא וְהוֹסֵף מְלָא (תהילים פא) עֲדוֹת בֵּיהוֹסֵף שְׂמוּ. וְהִלָּא אֵינֵן אֲלָא עֹשְׂרִים וְשִׁלְשָׁה מִיבֵן וְעֹשְׂרִים וְשִׁבְעָה מִיבֵן?

[דף ל"ב ע"א]

אמר רבי יוחנן, בנימין היה חציו. בן מיכן. וכן מיכן. אמר רבי זבידא, ויאות מי כתיב (שמות כח) וישא משמותם. לא. אלא משמותם. משמותם ולא כל שמותם. הראשונים נכתבין מימינו של בהן גדול, משמאלו של קורא. והאחרונים נכתבין משמאלו של בהן גדול, מימינו של קורא. הראשונים אינן נכתבין על סדר. ויהודה מלך. האחרונים נכתבין על סדר:

הלכה ה מתני': ואחר כך הביאו את האבנים וכו' את המזבח וסדום בפסיד, וכתבו עליהם את כל דברי התורה הזאת בשבעים לשון, שנאמר (שם) באר היטב, ונמלו את האבנים וכו' וננו במקומן: **גמרא:** תני, על אבני המלון נכתבו, דברי רבי יודה. רבי יוסי אומר, על אבני המזבח נכתבו.

מאן דמר על אבני המלון נכתבו, בכל יום ויום אומות העולם משלחין נטריהון ומשיאין את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון. מאן דמר על אבני המזבח נכתבו, לא לשעה היו ונגנזו? עוד הוא מעשה נסים. נתן הקדוש ברוך הוא בינה בלב כל אומה ואומה והשיאו את התורה שהיתה כתובה בשבעים לשון.

מאן דמר על אבני המלון נכתבו, ניהא (דברים כו) ושרת אותם בשיד. מאן דמר על אבני המזבח נכתבו, מה מקוים ושרת אותם בשיד? בין כל אבן ואבן. רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן, (ישעיהו לג) והיו עמים משרפות שיד. מסיד נמלו איפיפסין שלהן מיתה. רבי אבא בר כהנא בשם רבי יוחנן (ישעיהו ס) והגוים חרוב יחרבו. מחורב נמלו איפיפסין שלהן מיתה.

נמצאת אומר, שלשה מיני אבנים הן. אבני המלון. ואבנים שהניח יהושע תחת פנות רגלי הכהנים. ואיסמליות שנתן להן משה. אמר רבי חנינן פשיט לן ארבעה מיני אבנים הן. אמר רבי סימון בר זביד, ויאות, אין תימר אבני המלון לשעה היו ונגנזו. אין תימר אבנים שהקים יהושע תחת פנות רגלי הכהנים,

[דף ל"ב ע"ב]

משוקעות היו במים. אין תימר איסמליות שנתן להן משה כבר נכנסו עמהן לארץ. אלא בן אבן קיימין באבנים שהקים להן יהושע על גב הירדן.

תְּנִי רַבִּי יוֹדָה בַּר אֱלֵעָאי אָמַר, אָבָא הִלְפֵתָא וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּזוּ מִתְּנִיה וְהִנֵּינָה בְּזוּ חִינְיָאי עֲמִדוּ עַל אוֹתָן הָאֲבָנִים, וְשִׁיעְרוּם, כֹּל אַחַת וְאַחַת מִשְׁוֵי אַרְבָּעִים סָאָה. מִיִּבְּן אֶתְּ לְמַד כַּמְּחָה הָיָה בְּאֶשְׁכּוּל. כְּתִיב (יהושע ד) וְהִרִימוּ לְכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שְׁכֹמוֹ. לֹא דְמִי הִהוּא דְטָעֵן מִזְּ אַרְעָא לְכַתְּפִיה, לְהִהוּא דְטָעֵן מִזְּ אַרְעָא לְאַרְבּוּבְתִיה וּמִן אַרְבּוּבְתִיה לְכַתְּפִיה. לֹא דְמִי הִהוּא דְטָעֵן מִן אַרְעָא לְאַרְבּוּבְתִיה וּמִן אַרְבּוּבְתִיה לְכַתְּפִיה, לְהִהוּא דְאוּחֵרֵן תְּלִי לִיה. לֹא דְמִי הִהוּא דְאוּחֵרֵן תְּלִי לִיה לְהִהוּא דְטָעֵן בְּתַרְיִין.

כְּתִיב (במדבר יג) אִישׁ אֶחָד לְשֹׁבֵט. עַל דְּעַתִּיה דְּרַבִּי עֲקִיבָה דִּי אָמַר לְשׁוֹנוֹת רַבּוּיִים הֵן, עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה הָיוּ, שֵׁשֶׁה עֲשָׂר בְּאֶשְׁכּוּל, וְשִׁמּוֹנָה בְּתַנּוּנִים וְרַמּוֹנִים וּבְנוֹשָׂא בָלִים. וְעַל דְּעַתִּיה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָא דְּהוּא אָמַר לְשׁוֹנוֹת כְּפוּלִין הֵן, שְׁנַיִם עֲשָׂר הָיוּ, שְׁמוֹנָה בְּאֶשְׁכּוּל, וְאַרְבָּעָה בְּתַנּוּנִים וְרַמּוֹנִים וּבְנוֹשָׂא בָלִים. עַל דְּעַתִּיה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְיָא, טוּרְטוּרִין. עַל דְּעַתִּיה דְּרַבִּי עֲקִיבָה, טוּרְטוּרִין וְטוּרְטוּרִי טוּרְטוּרִין.

כְּתִיב (יהושע ג) וַיַּעֲמֵדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְּמַעְלָה קָמוּ גַד אֶחָד תְּרַחַק מְאֹד מֵאֲדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָדָם קָרְיִיה וְצָרְתָן קָרְיִיה. שְׁנַיִם עֲשָׂר מִיל מִזוּ לְזוּ. מִלְּמַד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כְּמִצַּד צָרְתָן. וְכִי אֵינָה קַל, הַמַּיִם אוֹ אָדָם? הַמַּיִם קָלִים מֵאֲדָם. תַּדַּע לָךְ שֶׁהוּא בְּזוּ. אֵלָּא מִלְּמַד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כִּיפּוּן עַל כִּיפּוּן.

רַבִּי לְוִי אָמַר, עַד לְבוּ שֶׁל רְקִיעַ. תַּפּוּן אֲמַרְיִין, עַד בְּבֵל. נֶאֱמַר בְּזוּ תְּרַחַק וְנֶאֱמַר לְחֵץ (מלכים ב כ) מֵאֲרִץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ אֵלַי מִבְּבֵל. תְּנִי רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּזוּ יַעֲקֹב אָמַר, יוֹתֵר מִשְׁלָשׁ מֵאוֹת מִיל הָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כִּיפּוּן עַל גְּבִי כִיפּוּן, עַד שָׂרְאוּ אוֹתָן כֹּל אוֹמוֹת הָעוֹלָם. הֲדָא הִיא דְכְּתִיב (יהושע ה) וַיְהִי כְּשִׁמְעַע כֹּל מַלְכֵי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן [וְנִמְחוּ] וְכָל מַלְכֵי הַבְּנֵעַנִי אֲשֶׁר עַל הַיַּם אֶת אֲשֶׁר הוֹכִישׁ יי אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עַבְרָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּזוּ לְקִישׁ, בִּירְדוֹן קִיפְלוּ עֲלֵיהוֹן אֶת הַנְּסִתְרוֹת. אָמַר לְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ, אִם אֵין אַתֶּם מְקַבְּלִין עֲלֵיכֶם אֶת הַנְּסִתְרוֹת, הַמַּיִם בָּאִין וְשׁוֹטְפִין אֶתְכֶם. אָמַר רַבִּי סִימוֹן בַּר זְבִדְאִי, וַיֹּאמֶר, תַּדַּע לָךְ

[דף ל"ג ע"א]

שֶׁהוּא בְּזוּ, שֶׁתְּרִי עַכְזָן חֲטָא וְרוּבָה שֶׁל מְנַהֲרִין נְפִלָה בְּעֵי. אָמַר רַבִּי לְוִי בִּיבְנָה הוֹתֵרָה הַרְצוּעָה יַצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה אֵין לְכֶם עֶסֶק בְּנִסְתְּרוֹת:

הַלְכָה וּ מִתְּנִי! בְּרַפְתָּ בְּחַנּוּם בִּיצַד, בְּמִדְיָנָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבְמִקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִים אֶת הַשֵּׁם כְּכַתְּבוּ, וּבְמִדְיָנָה כְּכַנּוּיָו. בְּמִדְיָנָה כְּהִנּוּם נוֹשָׂאִים אֶת יְדֵיהֶם כְּנִגְדַּת בְּתוֹתֵיהֶן, וּבְמִקְדָּשׁ עַל גְּבֵי רְאִשֵׁיהֶן, חוּץ מִכְּהֵן גְּדוּל שְׁאִינוּ מְגַבִּיהַ יְדֵיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רַבִּי יְהוּדָה

אומר, אף כהן גדול מנבית את ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם:

ברכות כהן גדול כיצד, חזן הכנסת נוטל ספר התורה ונותנו לראש הכנסת, ראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, כהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד, וקורא (שם טז) אחרי מות, (שם כג) ואף בעשור. וגזל את התורה ומניחה בתיקו ואומר, יותר מפה שקריתי לפניכם כתוב כאן. (במדבר כח) ובעשור שבהמש הפיקודים קורא אותו על פה, ומברך עליה שמונה ברכות, על התורה, ועל העבודה, ועל ההודיה, ועל מהילת העזר, ועל המקדש, ועל ישראל, ועל הכהנים, ושאר תפילה:

גמרא: אומר רב הסדא, צער גדול היה להן. בכל אתר את אמר הולכין אצל התורה. והכא את אמר מוליכין את התורה אצלן. אלא על ידי שהן בני אדם גדולים התורה מתעלה בהן. והא תפון מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא. אומר רבי יוסי בי רבי בון, על ידי שזרעו של דוד משוקע שם, אינון עבדין לו כמנהג אבהתהון. תפון תנינן, מדלגין בנביא ואין מדלגין מנביא לנביא. ובנביא של י"ב מותר. ואין מדלגין בתורה. רבי ירמיה בשם רבי שמעון בן לקיש, לפי שאין גוללין ספר תורה בריבים. רבי יוסי בעי

[דף ל"ג ע"ב]

הגע עצמד שהיתה פרשה קטנה. אלא כדי שישמעו ישראל על סדר. והא תנינן וקורא אחרי מות ואף בעשור. שנייא היא, שהיא סדרו של יום. תדע לך דמר רבי שמעון בן לקיש בכל מקום אינו קורא על פה וקא קורא על פה. רבי יוסי מפקד לבר עיולא חזנא דכנישתא דבבלאי פד דהיא תדא אורייתא תונייל לה לחורי פרוכתא. פד אינון תרתי תי מייבל תדא ומייתי תדא. ומברך עליה שמונה ברכות על התורה. הבוחר בתורה. על העבודה שאותה לבדך ביראה נעבוד. על ההודיה הטוב לך להודות. על מהילת העזר מוחל עונות עמו ישראל ברחמים. על המקדש הבוחר במקדש. ואמר רבי אידי השוכן בציזן. ועל ישראל הבוחר בישראל. ועל הכהנים הבוחר בכהנים. ועל שאר תפילה תחינה ובקשה שעמד ישראל צריכין להושע לפניך ברוך אתה ה' שומע תפילה:

הלכה ז' מתני': פרשת המלה כיצד, מוצאי יום טוב הראשון של חג, בשמיני מוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר (דברים לא) מקץ שבע שנים במעד שנת השמיטה בחג הסוכות בבא כל ישראל לראות וגו'. חזן הכנסת נוטל ספר התורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול נותנו למלה, והמלה עומד ומקבל וקורא יושב.

אגריפס המלך עמד וקיבל וקרא עומד, ושבחוהו חכמים. וכשהגיע (שם יז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיד הוא, ולגו עיניו דמעות. אמרו לו, אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה.

גמרא: לא פן תני רבי חייא, לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. ואמר רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש, אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה. תיפתר שםמוך לו בפותל וישב לו. והא פתיב (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפניו? אמר רבי אייבו בר נגריי, וישב עצמו בתפילה. תמן תנינן, ויצאה בת הראשונה וישבה לה בחר הבית. השנייה בחיל. והשלישית במקומה. רבי נחמן בשם רבי מנא, מה תנינן וישבה לה במקומה. עמדה לה במקומה.

תני, רבי חנינה בן נמליאל אומר,

[דף ל"ד ע"א]

הרבה הללים נפלו באותו היום שהחניפו לו:

הלכה ח' מתני' וקורא מתחלת (דברים א) אלה הדברים ועד שמע, ושמע (שם ו), והיה אם שמע (שם יא), עשר תעשר (שם יד), וכי תכלה לעשר (שם כו), ברכות וקללות (שם כח), עד שגומר כל הפרשה. ברכות שפחו גדול מברך (הם), המלך מברך אלא שהוא נותן של רגלים תחת מחילת העון:

גמרא: אמר רבי אבהו, ולמה קורין עשר תעשר. פי תכלה לעשר. על ידי שיצאו ישראל משביעית לשמינית, שלא לשבח את המעשרות. רבי חגי בעא קומי רבי יוסי, ואינו צריך להבדיל? אמר ליה, בבר הבדיל מראש השנה:

הדרן עלך פרק ואלו נאמרין

פרק ח

הלכה א' מתני': משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם, בלשון הקדש היה מדבר, שגאמר (דברים כ) והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן, זה משוח מלחמה. ודבר אל העם, בלשון הקדש. ואמר אליהם (שם) שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם, על אויביכם ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון, ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו עליכם.

מִסְכַּת מְעִילָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. פְּרוּטָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְלַל לְתוֹךְ הַכִּיס, או שְׂאוּמֵר: 'פְּרוּטָה מִן הַכִּיס זֶה הַקֹּדֶשׁ', כִּיּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרֵאשׁוֹנָה - מִכֵּיָּא אֲשֶׁם תְּלוּי, וְאֵת הַשְּׂנִיָּה - מִכֵּיָּא אֲשֶׁם וְדָאִי. דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מִכֵּיָּא אֲשֶׁם תְּלוּי, וְאֵת הַשְּׂנִיָּה כְּרַת, וְשִׁגְגַתוֹ חֻטְאָת, לְהִיכֵן מְעִילָה זֶו נּוֹפְלַת? הִנֵּהנָה מִחֻטְאָת וּמֵאֲשֶׁם - הֵרִי זֶה מוֹסִיף, מִכֵּיָּא חֻטְאָת וְאֲשֶׁם אַחֵר. כְּבָר קָרְבָּה חֻטְאָתוֹ - יֵלֵךְ לַיִם הַמֶּלַח. כְּבָר קָרַב אֲשֶׁמוֹ - יִפּוֹל לַנְּדֻבָּה. מִקְדָּשֵׁי קֹדְשִׁים לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, מִקְדָּשִׁים קָלִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, מִן הָעוֹלָה וּמִן הָאֵמורִין, מִן קִמְץ וּלְבוּנָה וּמִנַּחַת כֶּהֵן מְשִׁיחַ, וּמִנַּחַת נִסְכִּים - יִפְלוּ לַלְשָׁכָה. מִקְרַבְנוֹת צְבוּר - יִפְלוּ לַנְּדֻבָּה. מִהַקֹּדֶשׁ מִזְבַּח - יִפְלוּ לְהַקֹּדֶשׁ הַמִּזְבַּח. מִהַקֹּדֶשׁ בְּדֵק הַבַּיִת - יִפְלוּ לְהַקֹּדֶשׁ בְּדֵק הַבַּיִת.

הַדְרֵךְ עֵלֶן וְהַדְרֵן עֵלֶךְ סֹדֵר קֹדְשִׁים בְּסִייעָתָא דְשִׁמְיָא

מִסְכַּת פְּלִים קָמָא פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. חֲמֵר בְּשֶׁרֶץ שְׂאִין בְּשִׁכְבַת זֶרַע וּבְשִׁכְבַת זֶרַע שְׂאִין בְּשֶׁרֶץ. חֲמֵר בְּשֶׁרֶץ: שֶׁהִשְׁרִץ אֵין חִלּוּקָה טְמֵאָתוֹ, וְשִׁכְבַת זֶרַע חִלּוּקָה טְמֵאָתָה. חֲמֵר בְּשִׁכְבַת זֶרַע, שֶׁשִׁכְבַת זֶרַע מְטֵמָא בְּכָל שְׁהוּא, וְהִשְׁרִץ אֵינוֹ מְטֵמָא אֲלָא בְּכַעֲדָשָׁה.

ב. חֲמֵר בְּנִבְלָה שְׂאִין בְּמֵי חֻטְאָת וּבְמֵי חֻטְאָת שְׂאִין בְּנִבְלָה. חֲמֵר בְּמֵי חֻטְאָת: שְׁמַעוּט מֵי חֻטְאָת - טְמָא, וּמַעוּט נִבְלָה - טְהוּר. חֲמֵר בְּנִבְלָה שְׁבִימֵי חֻטְאָת שְׁלֵהֵן טְהוּרִין מְטֵמָאָתָן, וּמִטְהַרִין אֶת הַטְּמֵאִים, וְאֵין מְטֵמָאִין בְּצִרוּפָן, מַה שְׂאִין כֵּן בְּנִבְלָה. מֵי חֻטְאָת שְׂיִבְשׁוּ - הֵרִי אֵלוֹ טְהוּרִין. נִבְלָה

שְׂיִבְשָׁה, אִם יִכּוּלָה לְשֵׁרוֹת וּלְחִזּוֹר לְכַמּוֹת שְׁהִיתָה - הֵרִי זֶה טְמָאָה.

ג. חֲמֵר בְּטֵמָא מֵת שְׂאִין בְּבוּעֵל נְדָה וּבְבוּעֵל נְדָה שְׂאִין בְּטֵמָא מֵת. חֲמֵר בְּטֵמָא מֵת: שְׁטֵמָא מֵת טְעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וְשְׂבִיעִי, מַה שְׂאִין כֵּן בְּבוּעֵל נְדָה. חֲמֵר בְּבוּעֵל נְדָה: שְׁבוּעֵל נְדָה מְטֵמָא כֵּר הַתַּחְתּוֹן כְּעֵלְיוֹן, מַה שְׂאִין כֵּן בְּטֵמָא מֵת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זֹכּוֹ שֶׁל זָב, וְרִקּוֹ, וְשִׁכְבַת זֶרַע, וּמִימֵי רְגָלָיו, וְדָם הַנְּדָה וּרְבִיעִית דָּם מִן הַמֵּת, לְמַה אָמְרוּ רַבִּיעִית? לְפִי שֶׁכָּל עֶבֶר תַּחֲלַת בְּרִיתוֹ יֵשׁ בּוֹ רַבִּיעִית דָּם, כִּיּוֹצֵא בְּמֶרְכָּב לְטֵמָא שְׁנַיִם וּלְפִסֵּל אֶחָד. חֲמֵר בְּהֵן שְׂאִין בְּמֶרְכָּב וּבְמֶרְכָּב שְׂאִין בְּהֵן. חֲמֵר בְּהֵן - שְׂשׂוּה מַגְעֵן לְמִשְׁאֵן לְטֵמָא אָדָם וּלְטֵמָא בְּגָדִים, מַה שְׂאִין כֵּן בְּמֶרְכָּב. חֲמֵר בְּמֶרְכָּב, שֶׁהַמֶּרְכָּב מְטֵמָא תַּחַת אֲבָן מְסָמָא, מַה שְׂאִין כֵּן בְּהֵן.

ד. חֲמֵר בְּכִזִּית מִן הַמֵּת מִן הַמֵּת, שְׁכִזִּית מִן הַמֵּת - פִּתְחוּ בְּטַפַּח, וְהַמֵּת עֲצָמוֹ פִּתְחוּ בְּאַרְבְּעָה טַפְחִים. וְכַמָּה הִיא כְּדֵי לַעֲלוֹת אֲרָכָה? רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ יַחּוּר שֶׁל תְּאֵנָה שֶׁנִּפְשַׁח וּמַעֲרָה בְּקִלְפָּה קִטְנָה, אִם יִכּוּל לְחִיּוֹת הַיִּמְנָה - טְמָא.

ה. בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים שְׁוָה סוּרְיָא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּבְשִׁלְשָׁה לְחוּצָה לְאַרְץ: עֲפָרָה מְטֵמָא כְּחוּצָה לְאַרְץ, וְהַמְכִּיָּא גִט מְסוּרְיָא כְּמִכֵּיָּא מְחוּצָה לְאַרְץ, וְהַמוֹכֵר עֲבָדוֹ לְסוּרְיָא כְּמוֹכֵר לְחוּצָה לְאַרְץ. שִׁלְשָׁה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל: שֶׁהַקּוֹנֵה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא כְּקוֹנֵה בְּפָרוֹר שְׁבִירוּשָׁלַיִם, וְחִיבַת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבְשְׂבִיעִית, וְהַרוּצָה לְכַנְסָה לָּהּ בְּטְהָרָה - נִכְנָס.

ו. נִכְנָסִין לְבֵין הָאוּלָם וּלְמִזְבַּח שְׁלֵא רְחוּץ יָדַים וְרַגְלַיִם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין נִכְנָסִין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הַצְּנוּעַ לְפָנַי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲנִי נִכְנָסְתִי לְבֵין הָאוּלָם וּלְמִזְבַּח שְׁלֵא רְחוּץ יָדַים וְרַגְלַיִם. אָמַר לוֹ: מִי חֻכֵּיב? אֲתָה אוֹ כֵּהֵן גְּדוּל? ! הִיָּה שׁוֹתֵק. אָמַר לוֹ: בּוֹשׁ אֲתָה לּוֹמֵר,

שמעון אומר: החיל ועזרת נשים, טמאי מת שנכנסו לשם - פטורין.

ת. כל העזרה כשרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים, והשוחט בתוכה חליץ - אסורין בהנאה, והיא היתה חצר המשכן לפניו מן הקלעים שהיו במדבר. כל הטמאים שנכנסו משער נקנור ולפנים, אפילו הן מחסרי כפרה - הרי אלו חייבין על זדוןן כרת, ועל שגגתן חטאת, ואין צריך לומר טבול יום, ושאר כל הטמאין וטהורין שנכנסו לפנים ממחיצתן להיכל - גלן בארבעים. מבית לפרכת אל פני הפרכת במיתה. רבי יהודה אומר: אל פני הכפרת במיתה, וכל ההיכל כלו ומבית לפרכת בארבעים.

ט. הכל נכנסים לבנות ולתקן ולהוציא את הטמאה, מצוה בכהנים, אין כהנים - נכנסין לויים. אין לויים - נכנסים ישראלים. מצוה בטהורים. אין טהורין - נכנסין טמאין. מצוה בתמימין. אין תמימין - נכנסין בעלי מומין. מצוה שיפנסו בתבות. אין שם תבות - נכנסין דרך פתחים. וכן הוא אומר (דברי הימים ב כט, טז): "ויבאו הכהנים לפנימה בית ה' לטהר ויוציאו את כל הטמאה" וגו'. רבי יהודה אומר: מחילות שתחת היכל - חול, ובגגו של היכל - קדש, אין אוכלין שם קדשי קדשים, ואין שוחטין שם קדשים קלים, והטמאין שנכנסו לשם - פטורין.

י. וכשם שהיו במדבר שלש מחנות: מחנה שכינה מחנה לוייה מחנה ישראל, כך היו בירושלים מפתח ירושלים: ועד פתח הר הבית - מחנה ישראל. מפתח הר הבית ועד שערי נקנור - מחנה לוייה. משערי נקנור ולפנים - מחנה שכינה. והן הן קלעים שבמדבר, בשעת מסעות אין בהם משום קדשה, ואין חייבין עליהן משום טמאה.

יא. רבי מנחם ברבי יוסי אומר: עירות מקפות חומה מקדשות מארץ ישראל, שמשלחין מתוכן את המצורעין והבית

שכלבו של כהן גדול חביב הימך! אמר לו: רבי! אמרת. אמר לו: העבודה! אפלו כהן גדול נכנס, פוצעין את מוחו בגזירין אלא שלא מצאך, מה תעשה שלא מצאך בעל הפול? רבי יוסי אומר: כשם שהכל פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, כך פורשין בשעת מתן דמים. פר כהן משיח, פר העלים דבר של צבור, ושעירי עבודת כוכבים, מה מעלה יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח? אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין שלא בשעת הקטרה. ובין האולם ולמזבח - אין פורשין אלא בשעת הקטרה. בין האולם ולמזבח - נכנסין לעבודה ושלא לעבודה. ולהיכל - אין נכנסין אלא לעבודה בלבד.

ז. אבא שאול אומר: עלית בית קדשי הקדשים חמורה מבית קדשי הקדשים, שבבית קדשי הקדשים כהן גדול נכנס לשם בכל שנה ושנה לעבודת יום הכפורים ארבע פעמים ביום, ואם נכנס חמש - חייב מיתה. ולעלית בית קדשי קדשים אין נכנסין לה אלא פעם אחת בשבוע, ואמרי לה: פעמים בשבוע, ואמרי לה: פעם אחת יוכל, לידע מה היא צריכה. אמרו לו: אין זו מעלה. מצרעים שנכנסו לפנים מן החומה - לוקין את הארבעים. זבין וזבות נדות ויולדות שנכנסו להר הבית - לוקין ארבעים. מצורע שנכנס להר הבית - לוקה שמונים. טמא מת נכנס להר הבית, ולא טמא מת אמרו, אלא אפילו מת עצמו, שנאמר (שמות יג, טז): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו"; עמו - במחנה לוייה. רבי

1 בעל הפול - מלשון אין 'פולין' (אין בודקין).

והינו המשגיח והממונה לבדוק את טהרת הקדש בהר הבית.

2 בשבע שנים.

צמות בתוכן לאחר שנים עשר חדש, ומסבבין בתוכן המת עד שירצו, לצא - אין מחזירין אותו. וכן הוא אומר (דברי הימים-ב, כו, כג): "וישכב עזיהו עם אבותיו ויקברו אותו עם אבותיו בשדה הקבורה אשר למלכים כי אמרו מצורע הוא, וימלך יותם בנו תחתיו". רבי שמעון אומר: כשם שאין זבים ונדות ויולדות נכנסות להר הבית - כך משכבן ומושכן כיוצא בהן.

מִסְכַּת פְּלִים קַמָּא פֶּרֶק שְׁנִי

א. כלי נתר, בית שמאי אומרים: מטמאין מתוכן ומאזירין ככלי חרש, ומאחזיריהן ככלי שטף. ובית הלל אומרים: כלי נתר הרי הן ככלי חרש לכל דבר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בלשון אחרת. בית שמאי אומרים: מטמאין בכלי חרש ובכלי שטף. ובית הלל אומרים: הרי הן ככלי חרש לכל דבר. הדקין שבכלי חרש - יושבין שלא מסמכין, שעורן בכדי סיכת קטן עד לוג, לוג כלמטה הימנו. מלוג ועד סאה ברביעית סאה כלמטה הימנו מסאה, ועד סאתים כחצי לוג סאתים כלמטה הימנו. מסאתים ועד שלש, ועד חמש סאין בלוג, וחמש ולמעלה כלמטה הימנו. רבי עקיבה אומר: מלחמיות ועד חצבים גדולים בלוג. מכאן ואילך בלוג. נשתקעו דברים ולא נאמרו. רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אמרו: חצבים גדולים. שני לוגין. הפפין הגלילין והחבינות שביהודה - יש להן קרקרות³ ואין להן דפנות. הסילונות⁴ והקרמיון שעשה בהן בית קבול מים, או צורות טמאין או לולגין פרוסה טהורה מגפפת - הרי זו טמאה. הפסא והספסל וכל מדרס כלי חרס - טהורין. רבי יוסי אומר: טמאים. לגין פרוצה - טהורה. מגפפת - טמאה. משפך של מתכת, בין של בעלי בתים ובין של רוכלין ומגופת היוצרים, את

שהוא פותח בה - טהורה, ושהוא גומר בה - טמאה. ורבי נחמיה אומר: חלוף הדברים. ושל עץ ושל עצם ושל זכוכית של בעלי בתים - טהור, ושל רוכלין - טמא, מפני שהוא כשל מדה; דברי רבי יהודה בן בתירה. ורבי עקיבה אומר: מפני שהוא מטה על צדו ומריח בו ללוקח. כסוי כדי שמשתמש בהן עראי ומשליכן - טהורין. ואם התקינו לתשמיש - טמאין. כסוי אלפס, בזמן שנקוב ויש לו חדוד - טהור, ואין לו חדוד - טמא, מפני שמוסגנת לתוכו את הירק. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: מפני שהופכה עליו את הרוקמה⁵. זה הכלל: כל המשמש כפוי בכלי חרס - טהור.

ב. גסטרָא שנסדקה בכבשן, כיצד משערין אותה? אם היו שכריה שוין ותוכה מאדים, בידוע שעד שלא נגמרה מלאכתה נסדקה. בית תבלין של עץ העשוי מגורות מגורות, ואין לו לזבו נטמא אחד מהן במשקה - הוא טמא וחברו טהור. ובשרץ - בלו טמא הרחב שלו - רבי יוסי אומר משם רבי יוחנן בן נורי: חולקין את עביו. המשמש את הטמא - טמא. והמשמש את הטהור - טהור. גסטרָא - שעורה כמוציא משקה. נפלו משקין - נדון כאחורים. קבעו במסמר - חבור לטמאה ולהזאה. תקעו - חבור לטמאה ואין חבור להזאה. נוטל ונותן - אין חבור לא לטמאה ולא להזאה.

⁵ במשניות פלים (פרק ב, משנה ה) הגרסה היא: 'הרונקאי'. ופרש רבי עובדיה ברטנורא (וכן בפרוש המשניות לרמב"ם): 'הירקות לאחר שנתבשלו ודבוקים זה בזה ונעשים גוף אחד, נקראים רונקאי'.

³ שוליי הכלי.

⁴ צנורות.

ג. מסרק של צרצור⁶, רבי אליעזר אומר: אין מטמא באויר. וחכמים אומרים: מטמא באויר. העשוי לקוף ולקוף, כגון הפכפכב, והאלפס, והקדרה - מטילין אותו לחמר, להכניס ולהוציא טמאה לאחרים ככונס משקה, אבל הוא עצמו - אין טהור אלא במוציא זיתים בלבד. נבלי יין - שעורן במשקין. ורבי שמעון אומר: בזרעונין. נבלי שמן - שעורן במשקין. ורבי שמעון אומר: בזרעונין. גסטרטא שעורה במוציא משקה. הפתיקה⁷ - הרי זה טהור. הפכין הגלילין שמוליכין בהן שמן למרחץ. והצרצורין⁸, והשקודין⁹, עד שלא הוסקו -

טהורין. ומשהוסקו - טמאין. הוסקו והן נאיין - טמאין. חרש שפרש מן החביות ומן הקדרה. אם מקבל כשעור - טמא. אם לאו - טהור. נקב ועשאו בזפת - טהור. שפלי חרש שטהר שעה אחת - אין לו טמאה לעולם.

מסכת פלים קמא פרק שלישי

א. הביא שברי כלי חרס ודבקן זה לזה ועשפאן תנור, ועשה להן ספלה בין מבפנים ובין מבחוץ, והסיקו, אף על פי שאין בכל אחד ואחד כשעור - בלן מטמאין במגע ובאויר. הקנונים הגדולים שטפלום ביבלות ובאדמה - הרי אלו הן חבור. הטבילן - הרי זו חוצצת עליו. חרש שטפלו להיות מבשל - הרי זה אינו חבור. היקרין שטפלן להיות זופת בהן - הרי אלו חבור. מודים חכמים לרבי מאיר ולרבי שמעון במחם שטפלו עד מקום שהאור שולט בו - שהוא חבור, ועד מקום שאין האור שולט בו - שאין חבור. הטבילה - אין חוצץ עליו. בהדיק הקרויה הבריאה - הרי זה חבור. הטבילה - הרי זה אינו חבור. הטבילה - אינה חוצצת עליו. פשות שלקטן - הרי זה אינו חבור. הטבילן, צואה שעל הכסא - אינה חוצצת עליו. האבר והבשר המדולדלין באדם - הרי אלו אינן חבור. טבל - אין חוצצין עליו.

ב. הזפת, חבור בכלי מתכות בדבר הראוי לה, אבל דבר שאין ראוי לה - הרי זה אין חבור. הטבילו - הרי זה חוצצת. כיצד? קתון הנקב ועשאו בזפת - הרי זה אינו חבור. הטבילו - הרי זה חוצצת עליו. אבל חבית שנקבה ועשאו בכעץ, ובקנטרין, ובגפרית, ובזפת, ובסיד, ובגפסית - חבור, ושאר כל הדברים - אינו חבור. ורבי עקיבה מטמא בשל עץ, מפני שהוא מינו.

⁶ צרצור - הוא כלי חרס שעושים על פיו כפוי שיש בו נקבים קטנים בעין כברה, כדי שיכנס על ידי הנקבים אויר לתוך הכלי ולא יתעפשו הפנים, והמערה מפני מים, הפנים נשפכים על ידי הנקבים הצרים. וסביב כפוי זה בולטים שנים כשני המסרק לנוי.

⁷ בגרסת הספרים כתוב "העתיקה". והביא ב"חזון יהוקאל" את מה שגרס הגר"א בבאורו, "העתיקה של כלי". ופרש מ'חזון יהוקאל: העתק של כלי שעושים לראות. אבל בגרסת הגר"א גרס "הפתיקה", וכן גרס ב'חסדי דוד', ובאר שם, שהוא מלשון פתיקין את הגנה, שהוא כלי העשוי לזרק מים לגנה ואינו בית קבול, לכן אינו מקבל טמאה.

⁸ כלי שמשקים בו שדות ויש בו נקבים רבים, והמים שומפים על ידם את השדות כמו גשם.

⁹ היו להם פלים שהיו נעשים לפי הצורך במהירות ובזריזות (ולכן שמם 'שקודין', מפני שהיו עושים אותם בשמידה ובמהירות), מכילי

שיצרח אותם צרוף גמור בכפשו, אלא בהפקה או בחצי הפקה.

ג. ערבה גדולה של חרס, אף על פי שבאה במדה - טמאה. נפחתה - במוציא זיתים, אף על פי שהוא מטה על צדה ולש בה - טהורה, שמתחלה לא לכך נעשית.

ד. המביא ארניות, ותנורין, וספלים, וכלי חרש - מחוצה לארץ לארץ, עד שלא הוסקו - טמאין משום ארץ העמים, וטהורין משום כלי חרש. הוסקו - טמאין משום כלי חרש וטהורין משום ארץ העמים, נמצאת אומר: בשעת שהן טמאין משום ארץ העמים - טהורים משום כלי חרש, ובשעת שהם טמאים משום כלי חרש - טהורים משום ארץ העמים. הביא עפר ממקום הטמאה ונבלו במקום הטהרה, או ממקום הטהרה ונבלו במקום הטמאה - טמא. נבלו על גבי הסלע, אפלו במקום הטהרה - טמא. הלבן לבנים בבית הפרס במקום הטמאה - טמא. במקום הטהרה - טהור. רבי שמעון אומר: אפילו לבנה מבית הפרס ממקום הטמאה - טהור. שלא אמרו אלא גוש כבדיתו. חזקת חרסין הנמצאין בכל מקום - טהורין, חוץ מן הנמצאין בבית היוצר, מפני שרובן מן הגסטראות. חרש שפרש מדפנה של חבית, ומן דפנה של קדרה. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי מאיר, וכן היה רבי יהודה אומר כדבריו: כדרך קבלתה - טמאה. שלא כדרך קבלתה - טהורה. נטלה האזן ונשבר החדוד; רבי יהודה מטמא, וחכמים מטהרין, שכלי שטהר שעה אחת - אין לו טמאה לעולם.

ה. חבית שנפחתה ומקבל על דפנה, או שנחלקה כמין שתי ערבות. רבי יהודה מטהר וחכמים מטמאין, שמתחלה לכך נעשית, להיות מטה על צדה ומוציא מה שבתוכו לצדדין, ואם היתה גסטרטא - הרי זו טהורה, שלא אמרו שירין לשירין אלא שירין לכלים. איזו היא גסטרטא? כל שנסדקים אזניה, ואפלו אחת מהן נסדקה למטה מאזניה, אף על פי שאזניה קימות - הרי זו כגיסטרטא. ואם מתחלה עשאה יד

של אזנים - נדונת כחבית, היתה מטה על צדה כמין קתדרא הוא הדבר כל המתקבל עמה, מים בשעה שהוא מערה משקין לתוכה - מטמא במגע ובאור, כל שאין מקבל עמה מים בשעה שמערה משקין לתוכה - מטמא במגע, ואין מטמא באור.

ו. שולי הקרפאות ושולי הקסום הצידוניים, וכלי חרש ששוליו חדים וכדברי רבי נתן. הקוז והקוד הפבלי שנסדקו מלמעלה ומקבלין כשעור מלמטה, אף על פי שאין יכולין לישוב שלא מסמכין טמאין, שלכך נעשו מתחלתן. שולי כלי עצים וכלי זכוכית וכלי עצם, קרטיסין שפן ועשאן ומקבלין כל שהן - טמאין. היה שוות, מן השפה הפנימית ולפנים הימנה ולחוץ - טהורה. כלי חרש מקבלין טמאה משתגמר מלאכתן; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: משיצרפו בכבשן. צרפן, אפלו בגפת - טמאה, ואינו חושש שמא מזה משקין, ומשם רשות עם הארץ אין חושש להן, וחברתה, אפלו בא לאחר שלשה ימים ונוטל.

ז. גלה חפאין ומצא אבק על גבי כלם - הרי זו נוטל. נטל אחד מהן ברשות בעם הארץ, מקום שמשקעין את הנאות, בטיט הלבן, והחבר עומד על שקועו, ועם הארץ עומד על העמוד - אינו טמא אלא אותו עמוד בלבד. חבר עומד מלמעלה ועם הארץ עומד מלמטה ושולה ונותן לו, ועם הארץ נאמן לומר: "לא טמאתי", מפני שהוא בחזקת המשתמר.

מסכת פלים קמא פרק רביעי

א. תנור של לבנות, תחלתו בכל שהוא, ושיריו ברבו, שרבי מאיר אומר: תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה. תנור, מאימתי מקבל טמאה? משהוסק כדי לאפות בו ספגנין. רבי יוסי אומר: רואין את העצים שהוסק בהן, כאלו הוסקו לאחר רדיית הפת. רבי שמעון בן גמליאל אומר משם

רבי יוחנן: טפילת התנור, עד כמה חבור לתנור? עד כדי צרף! וכמה הוא צרף? בתנור - טפח, ובכירה שלש אצבעות.

ב. שלש אבנים שחברן זו לזו, ועשאן תנור ועשה להן טפלה, בין מבפנים ובין בחוץ - מטמאות במגע ובאור; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מבפנים מטמאות במגע ובאור, ומבחוץ מטמאות במגע ואין מטמאות באור. חברן לתנור ולא חברן זו לזו - מטמאות. חברן זו לזו ולא חברן לתנור - הרי הן כירה. חפר בארץ ועשה להן טירה - טהורה, וטירת כירה - טהורה.

ק דג תנור שהסיקו להיות צולה בו - טמא. להיות טומן בו אונין של פשתן - טהור שאינו עושה מלאכה בגופו. תנור שהסיקו עד שלא נגמרה מלאכתו; רבי יהודה אומר: טהור. אמר רבי יהודה: זה היה מעשה בתנורי כפר סיגנא, והיה רבן גמליאל מטמא וחכמים מטהרין. מפני מה מוסף תנור של נחתומין טמא? מפני שהוא סומך עליו שפוד של צלי. ורבי יהודה אומר: מפני שהוא תולה, יורד בשפוד ונותנה עליו. רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יוחנן הסנדלר: מוסף תנור - טפח, מוסף יורה של שולקי זיתים - טפחים, ואינו מטמא באור אלא כנגד המוסף. ומאימתי הוא מטמא? משיתחיל לשולקו.

ד. תנור הנתן בו עפר עד חציו, מעפר ולמטה - מטמא במגע, מעפר ולמעלה - מטמא באור; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חולקין כלי חרס אלא כלה מטמא באור. רבי יוסי אומר: מעפר ולמטה מטמא במגע, מעפר ולמעלה מטמא באור; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חולקין, אלא כלה מטמא במגע ובאור. אמר רבי יהודה: כמה דברים אמורים? בזמן שנתן בו עפר, ואחר כך הסיקו. אבל הסיקו ואחר כך נתן בו עפר - כלו מטמא במגע ובאור. ומודה רבי

יהודה לחכמים: בתנור שנתנו על פי הבור, או על פי הדות ונתן שם אבן ומרחו בטיט מן הצדדין, שהוא טמא, וחכמים אומרים: בין כך ובין כך טמא.

ה. תנור שחצצו לשנים, והסק אחד מהן ונטמא, הוא טמא וחברו טהור. בשרץ - כלו טמא. והעבי שביניהן - כלו טמא. הוסיקו שניהן ונטמא אחד מהן, רבי יוסי אומר משם רבי יוחנן בן נורי: חולקין את עביו. המשמש את הטמא - טמא. והמשמש את הטהור - טהור. כמה דברים אמורים? בזמן שחצצו ואחר כך הסיקו, אבל הסיקו ואחר כך חצצו - מטמא במגע ובאור. נטמא אחד מהן במשקה - הרי חברו טהור.

ו. תנור שגחלק לשנים, ואפלו כל שהוא ואפלו מבית האמן - טמא לפי שאי אפשר לכונן.

ז. תנור של סדקין שנתן הסדק כלפי הזוית, ומרחו בטיט מן הצדדין, רבי נתן מטמא, מפני שזוית מחברתו. וחכמים מטהרין. דף של תנור שנתנו בזוית להיות אופה בו - טהור. ואם יש בו רב תנור - טמא. תנור של סדקין שעשה טפלה לכל אחד ואחד, ומקום הסדקים מגלה - טמא. נתן חול לצורות - טהור. כפרן טיט על גבי הסדק - טמא. חרש על גבי סדק - טהור. מרחו בטיט מלמעלה, או שעשה לו מעלה מבחוץ - טמא. מפני שהטפלה עושה את כלו אחד. נתן עליו טיט חרסית אדמה, סיד וגפסית, אפילו כל שהוא, ואפילו מבית האמן - טמא. זפת וגפרית, שעוה ושמרים, בצק וגלליו. וכן דבר שאין עושין בו תנורים - טהור. כללו של דבר: כל דבר שאין עושין בו תנורים - אין מחבר את הסדקין.

ח. תנור שבא מחתך מבית האמן, עשה למודין ונתן עליו - טהור. מרחו בטיט טמא - נטמא. סלק את הלמודין - טהור. החזירן לו - טהור. מרחו בטיט - מקבל

אומר משם אָביו: אינו מטמא אוכלין ומשקין ויָדִים, שאין כלי חרש מטמא מאחוריו. נקב, נפגם נסדק ועשאו בטיט, אפלו כל שהוא טמא, נפל השרץ לאוירו - כלו מטמא במגע ובאור. נפל לתוכו שלא באהל - כלו מטמא אוכלין ומשקין ויָדִים, בין מתוכו ובין מאחוריו. כללו של דבר: שהוא טמא משום כלי חרס נדון משום כלי חרס משום כלי מתכות - נדון משום כלי מתכות. מרחו בטיט בין מבחוץ בין מבפנים - טהור. רבי יהודה אומר: מבפנים, אם להטיחו בפני עצמו - טהור. ואם לאו - טמא, בין כף ובין כף - טמא משום כלי מתכת. כירה של מתכת שעשה לה מגור, ועשו לה פטפוטים - טהורה. מרח בטיט, בין מבפנים ובין מבחוץ - טהורה. רבי יהודה אומר: מבפנים, אם יכול להטיחו לעמד בפני עצמו - טהורה, ואם לאו - טמא משום כלי מתכות.

מסכת כלים קמא פרק חמישי

א. שלשה מסמרים, שלש יתדות, שלשה פטפוטין שנתיב בארץ, וחברן בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה - טמאה. ורבי יהודה מטהר עד שיחברם זה לזה בטיט. ומודה רבי יהודה, שאם נתנן על גבי האבן, וחברן לה - שהיא טמאה, מפני שהאבן מחברתן.

ב. שלש אבנים שחברן זו לזו, ולא חברן בקרקע, חברן בקרקע ולא חברן זו לזו - טמאות. ורבי יהודה מטהר, עד שיחברם זו בזו בקרקע, וכמה היא חברן בטיט? כל שהוא.

ג. שתי אבנים גדולות, שתי חליות של עמוד, שהתקינן להיות שופת עליהן יורה גדולה, או מיחס גדול - אינו טמא אלא צרך, וכמה הוא צרך? מקום שפיתה טפח שתי חביות, שני הלפסין ושתי קדרות כירה, ונטמא ביניהן - מטמא במגע ובאור, ותוכן טהור, והעבי שביניהן חולקין המשמש את הטמא - טמא,

טמאה, ואין צריך להסיקו, שכבר הסק משיסיקנו כדי לאפות בו ספגנין. ורבי שמעון מטמא מיד. תנור של חלונות, שכל אחת ואחת פחותה מארבעה טפחים, והיתה בהן אחת שיש בה ארבעה טפחים - היא מטמאה במגע ובאור, והשאר מטמאות במגע ואין מטמאות באור. תנור של חליות שכל אחת ואחת פחותה מארבעה טפחים, והיתה בהן אחת שיש בה ארבעה טפחים, היא מטמא במגע, ואין מטמא באור והשאר טהור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הרוצה לעשות לו תנור בטהרה - מביא תנור של סדקים, ומביא תנור של חרש ומלבישו מבחוץ, ונותן חול או צרורות בינתים, ואף על פי שעשה טפלה לחיצון - טהור. פיטים שקירו לו ועשאו תנור ועשה לו טפלה מבחוץ, אף על פי שמקבל טמאה על דפנותיו כשעור - טהור.

ט. תנור, מאימתי טמא? משיסיקנו כדי לאפות בו ספגנין. ורבי שמעון מטמא מיד. רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי שילא: הטיחו בטהרה ונטמא, מאימתי טהרתו? אמר רבי חלפתא איש כפר חנניא: שאלתי את שמעון בן חנניא ששאל את בנו של רבי חנניא בן תרדיון, ואמר משיסיענו ממקומו. ובתו אומרת: משיפשו את חלוקו, כשנאמרו דברים לפני רבי יהודה בן בבא, אמר: יפה אמרה בתו מהוא.

י. תנור של מתכת שעשה לו טפלה, ועשה לו מוסף, וחלקו לשנים ונטמא אחד מהן באור - הוא טמא וחברו טהור. נגע בו השרץ מתוכו - הוא מטמא במגע ובאור, וחברו מטמא במגע ובאור. וטפלה טהורין. נגע בו השרץ מאחוריו - כלו מטמא מגע אחד ופוסל אחד. נגע בו פזית מן המת מאחוריו - כלו מטמא מגע שנים ופוסל אחד, ואוירו מטמא אוכלין ומשקין ויָדִים, מפני שנעשה אב הטמאה ומטמא את גופו דברי רבי. רבי ישמעאל ברבי יוסי

מִסְכַּת כְּלִים קָמָא פְּרָק שִׁישִׁי

א. אין כלי חרש מטמא אלא באב הטמאה ומשקין. כל שאב הטמאה בשעתו, ובא להקל עליו, אפלו בביאת מים - מטמא אחד לפסל אחד. אין מטמא אדם וכלי חרש. כל שאב הטמאה בשעתו לא הקל עליו אלא בביאת מים, לטמא אחד ולפסל אחד - הרי זה מטמא אדם וכלי חרש, כל המטמא אדם - מטמא כלי חרש, חוץ מן המשקין. כל שכלי חרש מטמא מתוכו - מטמא מאחוריו ואין טמאה לכלי חרש אלא מאוירו. ובהסס על גבי האבן מסמא - אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין וידיים.

ב. כנרת פחותה פקוקה בקש ומשלשלת לאויר תנור. ושרץ בתוכה, התנור - טמא. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכה טמאין. ורבי אליעזר מטהר. אמר רבי אליעזר: מקל וחמר, אם מצלת היא מיד אהל המת החמור - אינו דין שתציל מיד כלי חרש הקל? אמר רבי יוחנן בן נורי: נמתי לו לרבי אליעזר, אם הצילו אהליו מיד אהליו באהל המת, שפן חולקין אהליו, יצילו אהליו מיד אהליו באהל השרץ, שאין חולקין כלי חרש. אמר רבי יוסי: נמתי לו לרבי יוחנן בן נורי, תמה אני, אם קבל המד רבי אליעזר תשובה, אלא תשובה לדבריהם, אם הצילו אהליו מיד אהליו באהל המת, שפן הוא עושה טפח על טפח בבית טהור, יצילו אהליו בשרץ, שפן הוא עושה טפח על טפח בכלי חרש טמא. אמר רבי: היא תשובת רבי יוסי היא תשובת רבי יוחנן בן נורי. הכל מצילין מיד כלי חרש אפילו כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה, חוץ מן האדם. כיצד? טהור שהיו אוכלין ומשקין לתוך פיו, והכניס ראשו לאויר תנור - טמא ומטמא, ואין חוששין שמא מחברים במעין. הסגוס והרדיד שהיו נתונים על פי התנור, משוקעין לתוכו. שרץ בתוכו - התנור טמא. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכו טמאים. אין לך שהוא

והמשמש את הטהור - טהור. רבי יהודה אומר: עליו ועל היין, אם נטל הכתל והיין עומד בפני עצמו - טהור. ואם לאו - טמא.

ד. כירה שנותנה על גבי הטיף של אבן - אינו טמא אלא צרף. וכמה הוא צרף? רבי שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יהודה: צרף שלש אצבעות. רבי נתן אומר: אם נטלת כירה והטיף עולה עמה - חבור. ואם לאו - אינו חבור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אם מטה את הטיף וכירה עומדת - הרי זה חבור, ואם לאו - אין חבור.

ה. הקלתות של בעלי בתים שנפחתה - הרי זו טהורה. וכמה היא שעורה? בפזור גחלין. חצר הבירה; רבי שמעון אומר: נטמאת הבירה - נטמאת החצר. נטמאת החצר - לא נטמאת הבירה. ואם היתה חלקה - טהורה. רבי יהודה אומר: נטלת כאחד - טמאה. אם לאו - טהורה.

ו. בית הפד ובית הטבלים, ובית הגר הבנוים בבירה - תוכן גדון כאחורי כירה. בית היוצא מן הבירה עד שלש אצבעות - טמא, פחות מכן - טהור. דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר. כסאו שעשאו דכין, אף על פי שמשתמש בו - טהור. היה טמא ועשאו דכין - טמא, עד שיקבענו במסמר. דכין של מתכת של בעלי בתים, אף על פי שהטיט שוקע בו - טהור. עשה לו פטפוטים - טמא. כנרת של תבן של בעלי בתים העשויה ככפיפה, אף על פי שהטיט שוקע לתוכה - טהורה, עשה לה פטפטין טמאה, דכין של אולירין אף על פי שעשה לו פטפטין - טהור. שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע.

ז. ארבעה פטפוטי כירה, שננטלו שנים מהן. אלכסון שנים - השניים מטמאין במגע ובאויר, מפני שהוא שופת עליהן את האלפס ואת הקדרה; דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר, שהיה רבי שמעון אומר: כל פטפוטי כירה - אין מטמאים במגע.

מציל מיד כלי חרס אלא כלים, שיש להן תוך, כלגון, הסל, והקפה, והחמת.

ג. הסל והקפה והחמת שהיו נתונים בתנור, ופיהן למעלה מן התנור, השרץ בתוך - התנור טהור. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכן טהורין. נקבו ועשאן בטיט, שרץ בתוך - התנור טמא. שאין צמיד פתיל לטמאה, שרץ בתוכו - אוכלים שבתוכה טמאין.

ד. חבית שהיא משקעת בתנור ופיה למעלה מן התנור, השרץ בתוכה - תנור טהור. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכה טהורין. נקבה ועשאה טיט, שרץ בתוכה - תנור טמא, שאין צמיד פתיל לטמאה. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכה טהורין. ואם עשאה בזפת - התנור טהור, שהזפת חבור לה, ושאר כל הכלים שעשאן בזפת - אין הזפת חבור להן.

ה. חבית שהיא נתונה על פי התנור, פיה לצד זה ושוליה לצד זה, השרץ בתוכה - התנור טהור. שרץ בתוכה - אוכלין שבתוכה טהורין. היתה דופנה מעבה לתוכה, שרץ בתוכה - תנור טמא. שרץ בתנור - אוכלין שבתוכה טמאין. קדרה שהיא מלאה אוכלין ומשקין, ומקפת צמיד פתיל ונתונה בתוך התנור, שרץ בתנור - אוכלין ומשקין שבקדרה הוי טמאין - התנור טמא, שאין צמיד פתיל לטמאה. כלי שטף שהוא מקף צמיד פתיל ונתון לתוך התנור - הרי זה טמא. שכל שאינו מציל באהל המת, אינו מציל באהל השרץ.

ו. שלשה דברים מצילין באהל המת: הבלועין וצמיד פתיל ואהליו. יש בבלועין שאין בצמיד פתיל ואהליו, יש בצמיד פתיל ואהלים שאין בבלועין. הבלועין מצילין על הטהורין מלמטה ואין מצילין על הטמאין מלמטה. הבלועין אין מטמאין במשא הזב, וצמיד פתיל ואהליו מטמאין במשא הזב. החמת והכפישה שנפחתו במוציא רמונין, אף על פי שבטלו מתורת הכלים - מצילין באהל השרץ.

ז. השרץ שהיא נתונה בתנור ופיה למעלה מן התנור, ועצם כשעורה כרוך בסיב או בגיר, ונתון בתוכה - היא טהורה והתנור טהור, בא הטהור ואחז בו והעלהו - מטמא ונטמא החמת, חזרה החמת וטמאה את התנור.

ח. שני תנורים זה על גבי זה, וחבית משקעת ביניהן, ופיה בעליון ושוליה בתחתון, שרץ בחבית - התנור טהור, שרץ בתחתון - אוכלין ומשקין שבחבית טהורין. שרץ בעליון - אוכלין ומשקין שבחבית כנגד אורו של עליון - טמאין. תנור ששפתיה שופעות לתוכו ונפלו שם משקין, משם רבי נחמיה אמרו: מביא אמה או מחק של מתכת ונותנה עליו, הימנו ולפנים - טמא. הימנו ולחוץ - טהור. שפתיו שופעות לאחוריו - נדון כאחורים. רבי אחא אומר משום רבי עקיבה: עין של תנור שעשאה בעפר או בצורות - אינה מביאה טמאה לתנור, אלא בפותח טפת. מן הסתומה ולפנים - מטמא במגע ובאור. מן הסתומה ולחוץ - מטמא במגע ואין מטמא באור.

ט. כור של נפחין שהוא עומד בארץ, וחרבו בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה - טמא ואינו טמא, אלא המשמש את הצרף. כירה שנתנה על גבי ארבה העליונה, אף על פי שהוא שופת עליה את הקדרה - טהורה. עשה לה פטפוטין - טמאה. פורנא - הרי זו טהורה, שלא נעשית אלא לשמש עם הקרקע. רבי מאיר אומר משם רבן גמליאל: אם יש לה לזבזב - טמאה. רבי יהודה אומר משם רבן גמליאל: אם יש לה ספונאות. רבי יוסי אומר משם רבן גמליאל: אם יש לה שפיות, וכלן שם אחד הן. גפת שנעשית בטרהרה, ונפלה לאויר התנור, אפלו בשעת הסיקו - טהור, ושנעשית בטרהרה, ונטמאת, נפלה לאויר התנור, בשעת הסיקו - טמא. שלא בשעת הסיקו - טהור. ורבי שמעון מטהר, רבי אלעזר בן רבי שמעון

אומר: בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. במה דברים אמורים? בחדשה, אבל בישנה - הכל מודין שהיא טהורה. ואי זו היא ישנה? לאחר שנים עשר חדש. אבא יוסי בן דוסאי ורבי יוסי בן המשלם אמרים: נגבה - לאחר שלושים יום. לא נגבה - אפלו לאחר שנים עשר חדש.

י. פתילה שהיא מלאה משקין טמאין, ונגבו מבחוץ, ונפלו לאור התנור, בשעת הסיקו - טמא. שלא בשעת הסיקו - טהור. אבל ספוג - בין כך ובין כך טמא, מפני שהוא עשוי להכניס. רבי מאיר מטמא בגמי, מפני שאיגראמין בודקין את היין. רבי יוסי מטמא בגמי, מפני שהרופא נוהגו על גבי המכה, שהוא מוצץ את הליחה.

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֵלֹהִים אֹתִי – וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה נְבִיא דְיִי ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנַי מוֹתוֹ: קְדָם מוֹתִיהָ:

וזאת הברכה. לפני מותו – סמוך למיתו, שאם לא עכשו אימתי.

וַיֹּאמֶר יְיָ-הוֹיָה מִסִּינַי בָּא וְנִרְחַ מִשְׁעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרְוֹ וְאַתָּה מִרְבֶּבֶת קֹדֶשׁ מִימֵינוֹ לָמוֹ: וַאֲמַר יְיָ מִסִּינַי אֶתְגַּלִּי וְזִיהוֹר יִקְרִיֶה מִשְׁעִיר אֶתְחַזִּי לְנֶאֱתְגַלִּי בְּגִבּוֹרְתִיהָ עַל טוֹרָא דְפֶאֶרְוֹ וְעֵמִיהָ רַבּוֹת קִדְיָשִׁין כְּתָב יִמְיִנִיהָ מִגּוֹ אִישְׁתָּא אֹרִיָתָא יְהַב לְנֶאֱ:

וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינַי בָּא – פֶּתַח תַּחֲלָה בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְאַחַר כֵּן פֶּתַח בְּצִרְכֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁבֻחַ שְׁפִתָּהּ בּוֹ יֵשׁ בּוֹ הַזְכָּרָת זְכוּת לְיִשְׂרָאֵל. וְכָל זֶה דְרָךְ רְצוּי הוּא, כְּלוּמַר: כִּדְאִי הֵם אֵלּוּ שֶׁתְּחוּל עֲלֵיהֶם בְּרָכָה. מִסִּינַי בָּא – יֵצֵא לִקְרֹאֲתָם כְּשֶׁבָאוּ לְהִתְנַצֵּב בְּמַחֲתִית הָהָר, כְּחֻתֵּן הַיּוֹצֵא לְהַקְבִּיל פָּנָי פְּלָה, שְׁנֹאֲמַר: "לִקְרֹאֲתָ הָאֵלֹהִים", לְמַדְנּוּ שֶׁיֵּצֵא כְּנֶגְדָם. וְנִרְחַ מִשְׁעִיר לָמוֹ – שְׁפִתָּהּ לְבָנֵי עֶשׂוֹ שֶׁיִּקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא רְצוּ. הוֹפִיעַ – לָהֶם. מִהָר פֶּאֶרְוֹ – שֶׁהָלַךְ שָׁם וּפֶתַח לְבָנֵי יִשְׁמַעֵאל שֶׁיִּקְבְּלוּהָ, וְלֹא רְצוּ. וְאַתָּה – לְיִשְׂרָאֵל. מִרְבֶּבֶת קֹדֶשׁ – וְעֵמִיהָ מִקְצַת רַבּוֹת מִלְּאֲכֵי קֹדֶשׁ, וְלֹא פְלִם וְלֹא רַבָּם; וְלֹא כְּדָרָךְ בְּשׂוֹר וְנָדָם, שֶׁמֶרְאָה כֹּל כְּבוֹד עֶשְׂרוֹ וּתְפֹאֲרָתוֹ בַּיּוֹם חֻפְתּוֹ. אִשׁ דָּת – שֶׁהִיָּתָה כְּתוּבָה מֵאֵז לְפָנָיו בְּאִשׁ שְׁחוּרָה עַל גְּבֵי אִשׁ לְכַנְּהָ, נִמֵּן לָהֶם בְּלוּחֹת כְּתָב יְדֵימֵינוֹ. דְּבַר אַחַר: אִשׁ דָּת, כְּמַרְגּוּמוֹ, שְׁנִתְּנָה לָהֶם מִתּוֹךְ הָאִשׁ.

אַף חֲבִב עַמִּים כָּל־קִדְשֵׁי בְּיָדָךְ וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלָךְ אַף מִדְּבַרְתִּיךְ: אַף חֲבִיבֵנוֹן לְשִׁבְטֵיָא כָּל קִדְשֵׁיהִי בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָא אִפִּיק מִמְצָרִים וְאֲנוּן מִדְּבָרִין תַּחֲת עֲנָנָךְ נְטִלִין עַל מִימָרְךָ:

אַף חֲבִב עַמִּים – גַּם חֲבִבָה וְתִרְהָ חֲבִב אֶת הַשְּׁבֻטִים. כָּל אֶחָד וְאֶחָד קְרוּי עַם, שֶׁהָרֵי בְּנִימִין לְבַדּוֹ הֵנָּה עֲתִיד לְהוֹלֵךְ כְּשֶׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב: "גוֹי וְקַהֲלֵי גוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָ". כָּל קִדְשֵׁי בְּיָדָךְ – נִפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים גִּנּוּזוֹת אֵתוֹ, כְּעִנְיָן שְׁנֹאֲמַר: "וְהִיָּתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנֵי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַסִּיִּים אֵת ה' אֵלֵיהֶם". וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלָךְ – וְהֵם רְאוּיִים לְכַף, שֶׁהָרֵי תִכּוּ עֲצָמָן לְתוֹךְ תַּחֲתִית הָהָר לְרַגְלֵי בְּסִינַי. "תִּכְפוּ" לְשׁוֹן פְּעֻלָּה, הַתִּכּוּ לְתוֹךְ מְרַגְלוֹתֶיךָ. יִשְׂאֵל מִדְּבַרְתִּיךְ – נִשְׂאוּ עֲלֵיהֶם עוֹל תּוֹרָתְךָ. מִדְּבַרְתִּיךְ – הֵמ"ם בּוֹ קְרוּב לִיסוּד, כְּמוֹ: "וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים", וְאַשְׁמַע אֶת מִדְּבַר אֱלֹהִים, כְּמוֹ 'מִתְדַבֵּר אֱלֹהִים'. אַף זֶה, מִדְּבַרְתִּיךְ, מֵהַ שֶׁהִיָּתָה מִדְּבַר לְהַשְׁמִיעֵנִי לֵאמֹר לָהֶם, טִי"ש פּוֹרְפְּרִלִידוֹרִי"ש ׀ בְּלַעַז. וְאוֹנְקְלוֹס תִּרְגַּם, שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עַל פִּי דְבָרֶיךָ, וְהֵמ"ם בּוֹ שְׁמוּשׁ, מִשְׁמַשֵּׁת לְשׁוֹן 'מֵן'. דְּבַר אַחַר: אַף חֲבִיב עַמִּים – אַף בְּשַׁעַת חֲבָתָן שֶׁל אַמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהָרֵאִיתָ לְאֲמּוֹת פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת וּמְסַרְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּיָדָךְ, כָּל צַדִּיקֵיהֶם וְטוֹבֵיהֶם דְּבַקּוּ בְּךָ וְלֹא מָשׁוּ מֵאֲחֵרֶיךָ וְאַתָּה שׁוֹמְרָם. וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלָךְ – וְהֵם מִתְמַצְעִים וּמִתְכַּנְּסִים לְמַסַּח צֶלֶף. יִשְׂאֵל מִדְּבַרְתִּיךְ – מִקְבְּלִין גִּזְרוֹתֶיךָ וְנִתּוֹתֶיךָ בְּשִׁמְחָה. וְאַלְהָה דְּבָרֵיהֶם:–

תּוֹרָה צְוֵה-לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קַהֲלַת יַעֲקֹב: אֹרִיָתָא יְהַב לְנֶאֱ מֹשֶׁה מִסְרָה יְרוּתָא לְכַנְּשַׁת יַעֲקֹב:

תורה – אשר צוה לנו משה, מורשה היא לקהלת יעקב, אסנונה ולא נעזבנה.

וַיְהִי בִישְׁרוֹן מְלֶךְ בְּהִתְאַסְפָּה רְאִשֵׁי עַם יִשְׂרָאֵל וְהָיָה בִישְׁרָאֵל מְלֶכָא בְּאַתְכַּנְּשׁוֹת רִישֵׁי עַמָּא כְּתָדָא יִשְׂרָאֵל: שְׁבֻטֵיָא דְיִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי – הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִישְׁרוֹן מְלֶךְ, תְּמִיד עַל מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם. בְּהִתְאַסְפָּה – בְּכָל הַתְּאַסְפֵי רְאִשֵׁי חֻשְׁבוֹן אֶסְפַּתָם. רְאִשֵׁי – כְּמוֹ "כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ", רְאוּיִין אֵלּוּ שְׂאֲבָרְכֶם. דְּבַר אַחַר: בְּהִתְאַסְפָּה – בְּהִתְאַסְפָּם יַחַד בְּאַגְדָּה אַחַת וְשְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, הוּא מְלָכָם, וְלֹא כְּשֵׁיִשׁ מִתְלַקַּת בֵּינֵיהֶם.

יַחֲזִי רְאוּבוֹן וְאַל־יִמָּלֵת וַיְהִי מִתִּיּוֹ מִסְפָּר: יַחֲזִי רְאוּבוֹן בְּחַיֵּי עַלְמָא וּמוֹתָא תַנְיָנָא לָא יָמוּת וַיִּקְבְּלוּן בְּנוֹהֵי אַחְסַנְתָּהוֹן בְּמִנְיָנָהוֹן:

יחזי ראובן – בעולם הזה. ואל ימת – לעולם הבא, שלא יזכר לו מעשה בלחה. ויהי מתיו מספר – נמנין במנין שאר אחיו. דוגמא היא זו, כענין שנאמר: "וישכב את בלחה, ויהיו בני יעקב שנים עשר", שלא יצא מן המנין.

וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע יְיָ-הוֹיָה קוֹל יְהוּדָה וְאַל־ עֲמּוֹ תְבַיְאַנּוּ יָדָיו רַב לּוֹ וְעֶזֶר מִצָּרָיו תַּהֲיֶה: וְזֹאת לִיהוּדָה וַאֲמַר קַבִּיל יְיָ צְלוֹתֶיהָ דִּיהוּדָה בְּמִפְקִיָה לְקַרְבָּא וּלְעַמִּיָה תְּתִיבְנִיהָ בְּשָׁלָם יְדוּהֵי יַעֲבָדוּן לִיהָ פּוֹרְעֵנוּתָא מִשְׁנֹאוּהֵי וְסַעֲיָד מִבְּעִיל דְּבַבָּא הָוֵי לִיהָ:

וְזֹאת לִיהוּדָה – סְמוּךְ יְהוּדָה לְרְאוּבוֹן, מִפְּנֵי שֶׁשְׁנֵיהֶם הוּדוּ עַל קַלְקוּל שְׁבָנִים, שְׁנֹאֲמַר: "אֲשֶׁר חֲכָמִים יִגִּידוּ" וְגוֹמַר, "לָהֶם לְבָדָם" וְגוֹמַר, "וְלֹא עָבַר זָר בְּתוֹכָם". וְעוֹד פְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁכָּל אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר, הָיוּ עֲצָמוֹת יְהוּדָה מִתְגַּלְגְּלִין בְּאַרְוֹן מִפְּנֵי נְדוּי שֶׁקִּבַּל עָלָיו, שְׁנֹאֲמַר: "וְחֻטְאֵתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים". אֲמַר מֹשֶׁה: מִי גָרַם לְרְאוּבוֹן שְׂיֹדָה? יְהוּדָה וְכוּלֵיהָ. שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה – תַּפְלַת דָּוִד וּשְׁלָמָה, וְאַסָּא מִפְּנֵי הַכּוֹשִׁים, וְהוֹשֶׁפֶט מִפְּנֵי הָעַמּוֹנִים, וְחֻזְקָה מִפְּנֵי סַנְחַרִּיב. וְאַל עֲמּוֹ תְבַיְאַנּוּ – לְשְׁלוֹם מִן הַמְּלַחְמָה. יָדָיו רַב לּוֹ – רִיבּוֹ רִיבּוֹ וַיִּנְקְמוּ נִקְמָתוֹ. וְעֶזֶר מִצָּרָיו תַּהֲיֶה – עַל הוֹשֶׁפֶט הַתַּפְלָל, עַל מַלְחַמַּת רְמוֹת גַּלְעָד, "וַיִּנְעַק הוֹשֶׁפֶט נַה' עֲזָרוֹ". דְּבַר אַחַר: שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה – כָּאֵן

רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה; ואף כשחלקו ארץ ישראל, נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה, שנאמר: "מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון".

שני

וללני אמר תמיך ואוריך לאיש חסידיך אשר נסיתו במטה תריבהו על-מי מריבה:
וללני אמר תומיא ואוריא אלבישתא לגבר דאשתכח חסיד קדמך דנסיתהי בנסיתא והיה שלים בחנתהי על מי מצותא ואשתכח מהימן:

וללני אמר – ועל לוי אמר: תמיך ואוריך; כלפי שכינה הוא מדבר. אשר נסיתו במטה – שלא נתלוננו עם שאר המלינים. תריבהו וגומר – כתרגומו. דבר אחר: תריבהו על מי מריבה, נסתקפת לו לבא בעליה; אם משה אמר: "שמעו נא המורים", אהרן ומרים מה עשו?

האמר לאביו ולאמו לא ראיתו ואת-אחיו לא הפיר ואת-בנו לא ידע פי שםרו אמרתה ובריתך ינצרו:
דעל אבוהי ועל אמיה לא רחיים כד חבו מן דינא ואפי אחוהי ובנוהי לא נסיב ארי נטרו מטרת מימרך וקימד לא אשניאו:

האמר לאביו ולאמו לא ראיתו – כשחטאו בעגל ואמרת: "מי לה אלי", נאספו אלי כל בני לוי, וצויתים להרג את אבי אמו והוא מישראל או את אחיו מאמו או בן בתו, וכן עשו. ואי אפשר לפרש אביו ממש, ואחיו מאביו, וכן בניו ממש; שהרי לויים הם, ומשכט לוי לא חטא אהד מהם, שנאמר: "כל בני לוי". פי שםרו אמרתה – לא יהיה לה א-להים אחרים". ובריתך ינצרו – ברית מילה. שאותם שנולדו במדבר, של ישראל לא מלו את בניהם; והם היו מולין, ומלין את בניהם ספרי על במדבר ט,ה.

יורו משפטיה ליעקב ותורתה לישראל ישומו קטורה באפה וכליל על-מזבחה:
פשרין אליו דילפון דינך ליעקב ואוריך לישראל ישוון קטרת בוסמין קדמך וגמיר לרעוא על מדבחה:

יורו משפטיה – ראויין אלו לכהן. וכליל – עולה.

ברך י-הנה חילו ופעל ידיו תרצה מתנים קמיו ומשנאיו מן-יקומון:
בריה יי נכסוהי וקורבן ידוהי קביל ברעוא תבר חרצא דשנאוהי ודבעלי דבבוהי דלא יקומון:

מתן מתנים קמיו – מתן קמיו מפת מתנים, כענין שנאמר: "ומתניהם תמיד המעד". ועל המעוררין על הפקנה אמר פן. דבר אחר: ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היננים, והתפלל עליהם; לפי שהיו מעטים, שנים עשר בני חשמונאי ואלעזר, כנגד כמה רבבות. לכה נאמר: ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה. ומשנאיו מן יקומון – מתן קמיו ומשנאיו מהיות להם תקומה.

לבנימן אמר ידיד י-הנה ישפן לבטח עליו חפה עליו פל-היום ובין כתפיו שכו:
לבנימן אמר רחמיא דיי ישרי לרוחצן עלוהי יהי מגין עלוהי פל יומא ובארעיה תשרי שכינתא:

לבנימן אמר – לפי שברפת לוי בעבודת הקרבנות, ושל בנימן בבגן בית המקדש בחלקו, סמך זה לזה. וסוף יוסף אחריו, שאף הוא – משפן שילה היה בנוי בחלקו, שנאמר: "וימאס באהל יוסף" וגומר. ולפי שבית עולמים חביב משילה, לכה הקדים בנימן ליוסף. חפה עליו – מכסה אותו ומגן עליו. פל היום – לעולם; משנבחרה ירושלים, לא שרתה שכינה במקום אחר. ובין כתפיו שכו – בגבה ארצו היה בית המקדש בנוי; אלא שנמוך עשרים ושלש אמה מעין עיטם. ושם היה דעתו של דוד לבנותו, כדאיתא בשחיטת קדשים. אמרי: נתתי ביה פורתא, משום דכתיב: ובין כתפיו שכו, אין לה נאה בשור יותר מכתפיו.

שלישי

וליוסף אמר מברכת י-הנה ארצו ממגד שמלים מטל ומתהום רבצת תחת:
וליוסף אמר מברכא מן קדם יי ארעיה עבדא מגדנין מטלא דשמיא מלעילא וממבועי עיננון ותהומין דנגדין ממעמקי ארעא מלרע:

מברכת ה' ארצו – שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף. ממגד – לשון עננים ומתקן. ומתהום – שהתהום עולה ומלחלת אותה מלמטה. אתה מוצא בכל השבטים, ברכתו של משה מעין ברכתו של יעקב.

וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחיים:
עבדא מגדנין ועללן מיבול שמשא עבדא מגדנין מריש ירח בירח:

וממגד תבואות שמש – שהיתה ארצו פתוחה לחמה וממתקת הפרות. גרש ירחיים – לפי שיש פרות שהלכנה מבשלתן, ואלו הן: קשואין ודלועין. דבר אחר: גרש ירחיים, שהארץ מגרשת ומוציאה מחדש לחדש.

ומראש הררי קדם וממגד גבעות עולם:

ומריש טוריא בפריא ומטוב רמן דלא פסקון:

ומראש הררי קדם – ומברכת מראשית בשול הפרות, שההרריה מקדימין לבכר בשול פרותיהם. דבר אחר: מגיד שקדמה בריאתו לשאר הרים. גבעות עולם – גבעות העושות פרות לעולם, ואינו פוסקות מעצור הגשמים.

וממגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד גזיר אחיו:

ומטוב ארעא ומלאה רעי ליה דשכינתיה בשמיא ועל משה אתגלי באסנא ייתין כל אליו לרישא דיוסף גוברא פרישא דאחיה:

ורצון שכני סנה – כמו 'שוכן סנה': ותהא ארצו מברכת מרצונו ונסת רוחו של הקדוש ברוך הוא, הנגלה עלי תחלה בסנה. רצון – נסת רוח ופיוס; וכן כל 'רצון' שבמקרא. תבואתה – ברכה זו לראש יוסף. גזיר אחיו – שהפרש מאחיו במכירתו.

בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה:

רבא דבנוהי זינא ליה וגבורן אתעבידא ליה מן קדם דתוקפא ורומא דיליה בגבורתיה עממיא יקטיל פחדא עד סיפי ארעא ואנון רבנותא דבית אפרים ואנון אלפניא דבית מנשה:

בכור שורו – יש בכור שהוא לשון גדלה ומלכות, שנאמר: "אף אני בכור אתנהו"; וכן: "בני בכרי ישראל". בכור – מלך היוצא ממנו, והוא הושע. שורו – שפחו קשה כשור לכבש כמה מלכים. הדר לו – נתון לו, שנאמר: "ונמטה מהודך עליו". וקרני ראם קרניו – שור פחו קשה ואין קרניו נאות, וראם קרניו נאות ואין פחו קשה; נתן ליהושע פחו של שור, ויפי קרני ראם. אפסי ארץ – שלשים ואחד מלכים. אפשר שפלם מארץ ישראל היו? אלא אין לה כל מלך ושלטון שלא קנה לו פלטרין ואחזה בארץ ישראל, שחשובה לכלם היא, שנאמר: "נתלת צבי צבאות גוים". והם רבבות אפרים – אותם המנגחים, הם הרבבות שהרג יהושע שבא מאפרים. והם אלפי מנשה – הם האלפים שהרג גדעון במדון, שנאמר: "ונבח וצלמנע בשקרר" וגומר.

רביעי

ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתה ויששכר באהליה:

ולזבולן אמר חדי זבולון במפקד לאגתא קרבא על בעלי דבבך ויששכר במהכף למעבד זמני מועדיא בירושלם:

ולזבולן אמר – אלו חמשה שבטים שברך באחרונה, זבולון גד וזן ונפתלי ואשר, כפל שמותיהם לחזקם ולהגבירם, לפי שהיו חלשים שבכל השבטים. הם הם שהוליה יוסף לפני פרעה, שנאמר: "ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים", לפי שגוראים חלשים ולא ישים אותם לו שרי מלחמתו. שמח זבולון בצאתה ויששכר באהליה – זבולון ויששכר עשו שתפות: "זבולון לחוף גמים ישכן", ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתפר, ונותן לתוף פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה. לפיכך הקדים זבולון ליששכר, שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה. שמח זבולון בצאתה – הצלח בצאתה לסחורה. ויששכר – הצלח בישיבת אהליה לתורה, לישב ולעבר שנים ולקבע חדשים, כמו שנאמר: "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים", ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך. ועל פי קביעת עמיהם ועבוריהם –

עמים הרריקראו שם יזבתו זבחי צדק פי שפע נמים יינקו ושפני טמוני חול:

שבטיא דישראל לטור בית מקדשא יתפגשו תמן יכסון נכסת קודשין לרענא ארי נכסי עממיא ייכלון וסימן דמטמון בתלא מתגלון להון:

עמים – של שבטי ישראל, הר יקראו – להר המורה יאספו; כל אסיפה על ידי קריאה היא. ושם יזבתו ברגלים זבחי צדק. פי שפע נמים יינקו – יששכר וזבולון, ויהא להם פנאי לעסק בתורה. ושפני טמוני חול – כסווי טמוני חול, טרית וחלזון וזכוכית לבנה, היוצאים מן הים ומן החול. ובחלקו של יששכר וזבולון הנה, כמו שכתוב במסכת מגלה: "זבולון עם חרף נפשו למות" משום ד"נפתלי על מרומי שדה". הנה מתרעם זבולון על חלקו: לאחי נתת שדות וכרמים וכוליה: וישפני – לשון כסוי, כמו שנאמר: "ויספן את הבית"; "וספון בארז", ומרגומו: "ומטליל בכיורי ארזיא". דבר אחר: עמים הר יקראו – על ידי פרקמטיא של זבולון, תגרי האמות באים אל ארצו, והיא עומדת על הספר; והם אומרים: הואיל ונצטערנו עד כאן, גלד עד ירושלים ונראה מה יראתה של אמה זו ומה מעשיה! והם רואים כל ישראל עובדים לא-לוה אחד ואוכלים מאכל אחד; לפי שהאמות, א-לוהו של זה לא כא-לוהו של זה ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה. והם אומרים: אין אמה כשרה כזו, ומתגזרין שם, שנאמר: שם יזבתו זבחי צדק. פי שפע נמים יינקו – זבולון ויששכר; הים נותן להם מומן בשפע.

ולגד אמר ברוך מרתיב גד כלביא שכן וטרף זרוע אהיקדקד:

ולגד אמר ברוך דאפתי לגד פליתא שרי ויקטיל שלטונין עם מלכין:

ברוך מרחיב גֵד – מלמד שְהֵיָה תְחוּמוֹ שֶׁל גֵד מְרַחֵב וְהוֹלֵךְ כְּלָפֵי מִזְרַח. **כְּלָבִיא שָׁכַן** – לִפֵּי שְׁהֵיָה סְמוּדָה לְסִפְרָה, לְפִיכָה נִמְשַׁל בְּאַרְיֹת; שְׁכַל הַסְמוּכִים לְסִפְרָה צְרִיכִים לְהִיֹּת גְבוּרִים. וְשִׁרְיָה זְרוּעַ אַף קִדְקֵד – הִרְגִּיקָהּ הָיָה נְפִירָן, חוֹתְכִים הָרֹאשׁ עִם הַזְרוּעַ בְּמִכָּה אֶחָת.

**וַיֵּרָא רֵאשִׁית לֹו כִּי-שָׁם חִלְקַת מִחֻקֵּי סִפּוּן וַיִּתֵּא
רֵאשִׁי עִם צִדְקַת י-הוָה עֲשֵׂהָ וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל:
סִפְרָא רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל קִבִיר הוּא נִפְקָה וְעָאֵל בְּרִישׁ עֲמָא
זְכוּן קִדָּם יְיָ עֲבַד וְדִינוּהִי עִם יִשְׂרָאֵל:**

וַיֵּרָא רֵאשִׁית לֹו – רָאָה לְטַל לֹו חִלְקַת בְּאַרְצָה סִיחוּן וְעוּגָה, שְׁהֵיָה רֵאשִׁית כְּבוֹשׁ הָאָרֶץ. **כִּי שָׁם חִלְקַת** – כִּי יָדַע אֲשֶׁר שָׁם בְּנִחְלָתוֹ חִלְקַת שְׂדֵה קְבוּרַת מְחֻקָּה, וְהוּא מִשֵּׁה. **סִפּוּן** – אוֹתָהּ חִלְקָה סִפּוּנָה וְטְמוּנָה מִכָּל בְּרִיָּה, שְׁנֵאָמַר: "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ". **וַיִּתֵּא** – גֵּד. **רֵאשִׁי עִם** – הֵם הָיָה הוֹלְכִים לִפְנֵי הַחֲלוּץ בְּכַבוֹשׁ הָאָרֶץ, לִפֵּי שְׁהֵיָה גְבוּרִים; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם" וְגוֹמֵר. **צִדְקַת ה' עֲשֵׂה** – שְׁהֵאֲמִינוּ דְבָרֵיהֶם וְשִׁמְרוּ הַבְּטָחָתָם לְעֵבֶר אֶת הַיַּרְדֵּן עַד שֶׁכָּבְשׁוּ וְחִלְקוּ. דְּבַר אַחֵר: **וַיִּתֵּא מִשֵּׁה רֵאשִׁי עִם. צִדְקַת ה' עֲשֵׂה**, עַל מִשֵּׁה אֲמוּר.

חמישי

**וילדן אמר דן גור אריה יונק מן הבשן:
נחליא דנגדיו מן מתנו:**

דן גור אריה – אף הוא הֵיָה סְמוּדָה לְסִפְרָה; לְפִיכָה מוֹשְׁלוֹ בְּאַרְיֹת. **יוֹנֵק מִן הַבֶּשֶׂן** – כְּתִרְגוּמוֹ, שְׁהֵיָה הַיַּרְדֵּן יוֹצֵא מִחֻלְקוֹ, מִמְעַרַת פְּמִיאָס. וְהִיא 'לְשֵׁם', שְׁהֵיָה בְּחֻלְקוֹ שֶׁל דָּן, שְׁנֵאָמַר: "וַיִּקְרָא לְלִשְׁם דָּן"; וְנִיחָיו וְקִלּוּחוֹ מִן הַבֶּשֶׂן. דְּבַר אַחֵר: מֵה זְנוּק זֶה יוֹצֵא מִמְקוֹם אֶחָד, וְנִחְלַק לְשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת, כֹּה שְׁבָטוֹ שֶׁל דָּן נִטְלוּ חִלְקַת בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת. תַּחֲלָה נִטְלוּ בְּצִפּוֹנִית מְעַרְבִית, עֶקְרוֹן וְסִבְיבוּתֶיהָ; וְלֹא סִפְקוּ לָהֶם, וְכֵאֵל וְנִחְלְמוּ עִם לִשְׁם, שְׁהֵיָה פְּמִיאָס. וְהִיא בְּצִפּוֹנִית מִזְרַחִית; שְׁהֵיָה הַיַּרְדֵּן יוֹצֵא מִמְעַרַת פְּמִיאָס, וְהוּא בְּמִזְרְחָהּ שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכֵאֵל מִהַצִּפּוֹן לְדָרוֹם, וְכֵלָה בְּקִצֵּה יַם הַמֶּלַח, שְׁהֵיָה בְּמִזְרַח יְהוּדָה, שְׁנֵטַל בְּדְרוֹמָהּ שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּסִפְרָה יְהוֹשֻׁעַ. וְהוּא שְׁנֵאָמַר: "וַיִּצְא גְבוּל בְּנֵי דָן מִמָּה וַיַּעֲלוּ בְנֵי דָן וַיִּלְחָמוּ עִם לְשֵׁם" וְגוֹמֵר; יִצְא גְבוּלָם מִכָּל אוֹתוֹ הָרוּחַ שְׁהִתְחִילוּ לְנַחַל בּוֹ.

**וילנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברפת י-הוה
ים ודרום ירשה:**

שבע רצון – שְׁהֵיָה אֲרָצוֹ שְׁבַעָה כָּל רְצוֹן יוֹשְׁבֵיהָ. **יַם וְדָרוֹם יִרְשֶׁה**. – יַם כְּנַרְת וְנִפְלָה בְּחֻלְקוֹ, וְנִטַּל מֵלֵא חֶבֶל חֶרֶם בְּדְרוֹמָהּ, לְפָרֵשׁ חֶרֶם יַם וּמְכֻמוֹרוֹת. לְשׁוֹן צוּרֵי דְטַעֲמִיהוֹן מִלְעִיל].

**ולא אשר אמר ברוך מפנים אשר יהי רצויל אחיו וטבל
בשמן רגלו:**

ברוך מפנים אשר – רֵאשִׁית בְּסִפְרָי: אִין לָהּ בְּכָל הַשְּׁבָטִים שְׁנֵטַל בְּרָךְ בְּכַנֵּי אֲחֵיו. **יְהִי רְצוּי אֲחֵיו** – שְׁהֵיָה מִתְרַצֵּה לְאֲחֵיו בְּשִׁמּוֹן אֲנִיִּיקִינוֹן וּבְקַפְלָאוֹת, וְהֵם מְרַצִּין לּוֹ בְּתוֹבָאָה. דְּבַר אַחֵר: **יְהִי רְצוּי אֲחֵיו**, שְׁהֵיָה בְּנוֹתָיו נְאוֹת, וְהוּא שְׁנֵאָמַר בְּדְבָרֵי הַיָּמִים: "הוּא אָבִי בְּרִזִּית", שְׁהֵיָה בְּנוֹתָיו נְשׂוּאוֹת לְכַהֲנִים גְּדוֹלִים הַנְּמַשְׁחִים בְּשִׁמּוֹן זֵית. **וְטוֹבַל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ** – שְׁהֵיָה אֲרָצוֹ מוֹשְׁכַת שִׁמּוֹן כְּמַעֲיָן. וּמַעֲשֵׂה שְׁנֵטַטְרָכוֹ אֲנָשִׁי לְוִדְקָיָה לְשִׁמּוֹן, מִנּוּ לָהֶם פּוֹלְמוֹסְטוֹס אֶחָד כּוֹלִיָּה כְּדֵאִיתָא בְּמִנְחוֹת.

**ברזל ונחשת מנעלה וכימיה דבאה:
תקיה כברזלא וכנחשא בית מותבה וכיומי עולימותה תוקפה:**

ברזל ונחשת מנעלה – עֲכָשׁוּ הוּא מְדַבֵּר כְּנִגְדַּךְ כָּל יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵיָה גְבוּרֵיהֶם יוֹשְׁבֵי בְּעָרֵי הַסִּפְרָה, וְנוֹעְלִים אוֹתָהּ שְׁלֵא יוֹכְלוּ הָאוֹיְבִים לְכַנֵּס בָּהּ, כְּאֵלוֹ הִיא סְגוּרָה בְּמִנְעוּלִים וּבְרִיחִים שֶׁל בְּרִזְל וְנַחֲשֵׁת. דְּבַר אַחֵר: **בְּרִזְל וְנַחֲשֵׁת מִנְעֵלָה** – אֲרָצְכֶם נְעוּלָה בְּהָרִים שְׁחוֹצְבִין מִמָּה בְּרִזְל וְנַחֲשֵׁת; וְאֲרָצוֹ שֶׁל אֲשֶׁר הִיָּתָה מִנְעוּלָה שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. **וְכִימִיָּה דְבָאָה** – **וְכִימִיָּה** שְׁהֵם טוֹבִים לָהּ, שְׁהֵן יָמֵי תַחֲלָתָהּ, יָמֵי נְעוּרֶיהָ, כֵּן יְהִי יָמֵי זְקֻנָתָהּ, שְׁהֵם דוֹאֲבִים, זָבִים וּמִתְמוּטְטִים. דְּבַר אַחֵר: **וְכִימִיָּה דְבָאָה** – כְּמִנְיָן יָמֵיהָ, כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אֲתֵם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, יְהִי **דְבָאָה**, שְׁכַל הָאֲרָצוֹת יְהִי דוֹבְאוֹת כְּסָף וְזָהָב לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל; שְׁתֵּהָ מְבָרַכַת בְּפִרוֹת, וְכָל הָאֲרָצוֹת מִתְפַּרְנְסוֹת הֵימְנָה, וּמִמְשִׁיכוֹת לָהּ כְּסָפִם וְזָהָבִם. אִישְׁקוּרוֹן"ט, הַכְּסָף וְהַזָּהָב כְּלָה מִמָּה, שְׁהֵם מְזִיבוֹת אוֹתוֹ לְאֲרָצְכֶם.

**אין פאל ישרון רכב שמלים בעזרה ובגאותו
בסעדה ותוקפיה בשמי שמיא:**

אין פאל ישרון – דַּע לָהּ יִשְׂרוּן, שְׁאִין כָּאֵל בְּכָל א-לֵהֵי הָאֲמוֹת, וְלֹא כְּצוּרָה צוּרִים. **רַכֵּב שְׁמַיִם** – הוּא אוֹתוֹ א-לוֹהַּ שְׁבַעֲזָרָה, וּבְגֵאוּתוֹ הוּא רֹכֵב שְׁחַקִּים.

שישי

**מענה א-להי קדם ומתחת זרעת עולם ונגרש מפנה
אויב ונאמר השמד:**

מזור אלהא דמלקדמין דבמימריה אתעביד עלמא
ותריה מן קדמה שנאה ואמר שיצי:

וימת שם משה – אֶפְשָׁר מִשֶּׁה מֵת, וְכַתֵּב: וַיִּמָּת שֵׁם מֹשֶׁה? אֵלֶּא עַד כָּאֵן כָּתֵב מֹשֶׁה, מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ כָּתֵב יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: אֶפְשָׁר סִפֵּר הַתּוֹרָה חֶסֶר כְּלוּם, וְהוּא אֹמֵר: "לִקְחָת אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה" ? אֵלֶּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר, וּמֹשֶׁה כּוֹתֵב בְּדַמְעָה. עַל פִּי ה' – בְּנִשְׁיָקָה.

ויקבר אתו בגל בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה: ויקבר יתיה בחלתא בארעא דמואב לקביל בית פעור ולא ידע אנש ית קבורתיה עד יומא הדין:

ויקבר אותו – הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר: הוּא קָבַר אֶת עַצְמוֹ; וְזֶה הוּא אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה אֲתִין שְׁהִיָּה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל דּוֹרֵשׁ כּוּן. כִּיּוּצָא בּוֹ: "כִּיּוּם מְלֵאת יְמֵי נְזוּרוֹ וְיָבִיא אוֹתוֹ", הוּא מְבִיא אֶת עַצְמוֹ. כִּיּוּצָא בּוֹ: "וְהֵשִׂיאוּ אוֹתָם עֲוֹן אֲשֶׁמָּה"; וְכִי אֲחֵרִים מְשִׂיאִים אוֹתָם? אֵלֶּא הֵם מְשִׂיאִים אֶת עַצְמָם. מוֹל בֵּית פְּעוֹר – קָבְרוּ הֵיךָ מוֹכֵן שֵׁם מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, לְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה פְּעוֹר; וְזֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרָאוּ בֵּין הַשְּׁמֹשׁוֹת בְּעָרֵב שַׁבָּת.

ומשה בן-מאה ועשרים שנה במתו לא-כהתה עינו ולא-נס לקה: ומשה בר מאה ועשרין שנין פד מית לא כהת עיניה ולא שנא זיו יקרא דאפוהי:

לא כהתה עינו – אַף מִשְׁמַת. וְלֹא נָס לָהּ – לְחִלּוּחִית שָׁבוּ; לֹא שָׁלַט בּוֹ רַקְבּוֹן, וְלֹא נִהְפָּה תַּאֲרַר פָּנָיו.

ויבכו בני ישראל את-משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה: ויבכו בני ישראל ית משה במישריא דמואב תלתין יומין וישלימו יומי בכיתא אבלא דמשה:

בני ישראל – הַזְּכָרִים; אֲבָל בְּאֵהָרֹן, מֵתוּךְ שְׁהִיָּה רוֹדֵף שְׁלוֹם וְנוֹתֵן שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּבֵין אִשָּׁה לְבַעְלָהּ, נֹאמֵר: "כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל", זְכָרִים וְנָקִבּוֹת.

ויהושע בן-נון מלא רוח חכמה פיי-סמך משה את- ידיו עליו וישמעו אליו בני-ישראל ויעשו פאשר צוה י-הוה את-משה: ויהושע בר נון אתמלי רוח חכמה ארי סמך משה ית ידוהי עלוהי וקבילו מניה בני ישראל ועבדו כמא דפקיד יי ית משה:

ולא-קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו י-הוה פנים אל-פנים: וְלֹא-קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה דְּאֲתַגְּלִי לִיָּהּ יְיָ אִפְּיִן בְּאַפְּיִן:

אשר ידעו ה' פנים אל פנים – שְׁהִיָּה לְבוֹ גַס בּוֹ וּמְדַבֵּר אֵלָיו בְּכָל עַת שְׂרוּצָה, כְּעַנְנֵן שְׁנַאמֵר: "וַעֲמַתָּה אֲעֵלֶה אֵל ה'"; "עַמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֵהַ יְצוּהָ ה' לָכֶם".

לכל-האמת והמופתים אשר שלחו י-הוה לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל-עבדיו ולכל-ארצו: לְכָל-הָאֱמֶתֶת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שָׁלְחוּ יְיָ-הוֹה לַעֲשׂוֹת בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם לְפָרְעֹה וּלְכָל-עַבְדָּיו וּלְכָל-אַרְצוֹ:

ולכל היד התנקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כלי-ישראל: וְלִכְלָל הַיָּד הַתְּנַקָּה וְלִכְלָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל-יִשְׂרָאֵל:

ולכל היד התנקה – שֶׁקָּבַל אֶת הַתּוֹרָה בְּלוּחֹת בְּיָדָיו. וְלִכְלָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל – נְסִים וּגְבוּרוֹת שֶׁבְּמִדְבַר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל – שֶׁנִּשְׂאוּ לְבוֹ לְשַׁבֵּר הַלוּחֹת לְעֵינֵיהֶם, שְׁנַאמֵר: "וְאַשְׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם"; וְהַסְכִּימָה דַעַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדַעְתּוֹ, שְׁנַאמֵר: "אֲשֶׁר שִׁבְרָתָ", יִישַׁר כְּתוּב שִׁבְרָתָ.

חֲזַק חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזְּקוּ!!!
אִזְן מִ'הֵיבֵט אֵן 'פּוֹן יַעֲצִט'...

הֲשִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם
קִינָה בַּיִת יִשְׂרָאֵל: בְּנִפְלֵה לֹא־תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת
יִשְׂרָאֵל נִשְׁשָׂה עַל־אֲדָמְתָהּ אֵין מְקִימָה: כִּי כֹה
אָמַר אֲ-דְנִי יְ-הוָה הָעִיר הַיְצֵאת אֶלֶף תַּשְׂאִיר
מֵאָה וְהַיְצֵאת מֵאָה תַשְׂאִיר עֲשָׂרָה לְבַיִת
יִשְׂרָאֵל: כִּי כֹה אָמַר יְ-הוָה לְבַיִת יִשְׂרָאֵל דְרָשׁוּנִי
וְחָיו: וְאֶל־תִּדְרָשׁוּ בַּיִת־אֵל וְהַגְלָגֶל לֹא תִבְאוּ
וּבְאֵר שִׁבְעַת לֹא תַעֲבְרוּ כִּי הַגְלָגֶל גָּלָה וְגָלָה וּבַיִת־
אֵל יִהְיֶה לְאָנוּן: וְדָרְשׁוּ אֶת־יְ-הוָה וְחָיו פְּרוֹ־יִצְלַח
כַּאֲשֶׁל בַּיִת יוֹסֵף וְאֶכְלֶה וְאִין־מְכַבֶּה לְבַיִת־אֵל:
וְהַהֲפָכִים לְלַעֲנָה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה לְאֶרֶץ הַגִּיחוּ:
הַעֲשֵׂה כִימָה וְכִסִּיל וְהַפְּדֵה לְבַקֵּר צַלְמֹת וְיוֹם לַיְלָה
הַחֲשִׁיד הַקּוֹרָא לְמִי־הֵם וְיִשְׁפָּכֶם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ
יְ-הוָה שְׁמוֹ: הַמְבַלִּיג שֵׁד עַל־עֵז וְשֵׁד עַל־מִבְצָר
יָבוֹא: יִשְׁנָאוּ בַשָּׁעַר מוֹכִיחַ וְדָבַר תְּמִים יִתְעַבּוּ:
לָכֵן יַעַן בּוֹשְׁסֶכֶם עַל־דָּל וּמִשְׁאֵת־בֵּר תִּקְחוּ
מִמֶּנּוּ בְתִי גִזִּית בְּנִיתֶם וְלֹא־תִשְׁבוּ בָם כַּרְמִי־חֲמֵד
נִשְׁעַתֶּם וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת־יַיְנָם: כִּי יִדְעַתִּי רַבִּים
פִּשְׁעֵיכֶם וְעַצְמִים חֲטָאתֵיכֶם צִרְרֵי צַדִּיק לְקַחִי
כֶּסֶף וְאֲבִיוֹנִים בַּשָּׁעַר הַטּוֹ: לָכֵן הַמִּשְׁפִּיל בָּעֵת
הַהִיא יָדָם כִּי עַת רָעָה הִיא: דְרָשׁוּ־טוֹב וְאֶל־רָע
לְמַעַן תִּחְיוּ וְיִהְיֶיֶכֶן יְ-הוָה אֲ-לֵהִי־צַבֹּאוֹת אֲתֶכֶם
כַּאֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם: שְׁנָאוּ־רָע וְאָהֲבוּ טוֹב וְהַצִּיגּוּ
בַשָּׁעַר מִשְׁפָּט אוֹלִי יִחַגּוּ יְ-הוָה אֲ-לֵהִי־צַבֹּאוֹת
שְׂאֲרִית יוֹסֵף: לָכֵן כֹּה־אָמַר יְ-הוָה אֲ-לֵהִי
צַבֹּאוֹת אֲ-דְנִי בְּכָל־רַחְבּוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל־חֲוִצוֹת
יֹאמְרוּ הוֹי־הוּ וְקִרְאוּ אֶכֶר אֶל־אֲבֵל וּמִסְפֵּד אֶל־
יּוֹדְעֵי גֵהִי: וּבְכָל־כְּרָמִים מִסְפֵּד כִּי־אֶעֱבֹר בְּקִרְבֵּךְ
אָמַר יְ-הוָה: הֲוִי הַמִּתְאֲוִים אֶת־יוֹם יְ-הוָה לְמָה־
זֶה לְכֶם יוֹם יְ-הוָה הוּא־תִשְׁשׁ וְלֹא־אֹר: כַּאֲשֶׁר
יָנוּס אִישׁ מִפְּנֵי הָאָרִי וּפָגַעוּ הַדָּב וּבָא הַבַּיִת וְסָמְךְ
יָדוֹ עַל־הַקִּיר וּנְשָׁכוּ הַנְּחָשׁ: הֲלֹא־תִשְׁשׁ יוֹם
יְ-הוָה וְלֹא־אֹר וְאֶפֶל וְלֹא־נִגְהָ לּוֹ: שְׁנָאתִי
מֵאֲסָתִי תִגִּיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּעַצְרֵתֵיכֶם: כִּי אִם־
תַּעֲלוּ־לִי עֲלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֲרַצֶּה וְשִׁלֵּם
מְרִיאֵיכֶם לֹא אֲבִיט: הֲסָר מֵעֲלֵי הַמֶּזֶן שִׁרְיָךְ

וְזִמְרַת נְבִלֶיךָ לֹא אֲשַׁמְעַ: וַיִּגַּל כַּמִּים מִשְׁפָּט
וְצַדִּיקָה כְּנַחַל אֵיתָן: הַיְזַבְחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם־לִי
בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעִים שָׁנָה בַּיִת יִשְׂרָאֵל: וּנְשָׂאתֶם אֶת
סִכּוֹת מִלְּכָכֶם וְאֵת כִּיּוֹן צַלְמֵיכֶם כּוֹכַב אֲ-לֵהֵיכֶם
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְכֶם: וְהַגְלִיתִי אֶתְכֶם מִהַלְאָה
לְדַמְשֶׁק אָמַר יְ-הוָה אֲ-לֵהִי־צַבֹּאוֹת שְׁמוֹ:

ו הֲוִי הַשְׂאֲנָנִים בְּצִיּוֹן וְהַבְּטָחִים בְּהַר שְׁמֵרוֹן
נִקְבְּלוּ רֵאשִׁית הַגּוֹלָם וּבָאוּ לָהֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל:
וַעֲבְרוּ כְלִנְה וּרְאוּ וּלְכוּ מִשֵּׁם חֲמַת רַבָּה וּרְדוּ גַת־
פְּלִשְׁתִּים הַטּוֹבִים מִן־הַמְּלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם־רַב
גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם: הַמְּנַדִּים לְיוֹם רָע וּתְגַשְׁחוּ שִׁבְת
חֲמָס: הַשְׂכָּבִים עַל־מִטּוֹת שֵׁן וְסִרְחִים עַל־
עַרְשׂוֹתֶם וְאֶכְלִים פְּרִים מִצֹּאֵן וְעַגְלִים מִתּוֹךְ
מִרְבֵּק: הַפְּרֻטִים עַל־פִּי הַגְּבַל כְּדֹיֵד חֲשָׁבוּ לָהֶם
כְּלִי־שִׁיר: הַשְׂתִּים בְּמִזְרְקֵי לֵיָן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים
יִמְשְׁחוּ וְלֹא נִחְלוּ עַל־שִׁבְר יוֹסֵף: לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ
בְּרֵאשׁ גֹּלִים וְסָר מִרְצַח סְרוּחִים: נִשְׁבַּע אֲ-דְנִי
יְ-הוָה בְּנַפְשׁוֹ נֹאֵם־יְ-הוָה אֲ-לֵהִי צַבֹּאוֹת מִתְאָב
אֲנֹכִי אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב וְאֶרְמַנְתִּיו שְׁנָאתִי וְהַסְגַּרְתִּי
עִיר וּמְלָאָה: וְהִיָּה אִם־יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים
בְּבַיִת אֶחָד וּמָתוּ: וּנְשָׂאוּ דוֹדוֹ וּמְסֻרְפוֹ לְהוֹצִיא
עַצְמִים מִן־הַבַּיִת וְאָמַר לֹאֲשֶׁר בִּירְכָתִי הַבַּיִת
הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אֶפְסֵ וְאָמַר הֵס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר
בְּשֵׁם יְ-הוָה: כִּי־הִנֵּה יְ-הוָה מִצִּוְהָ וְהִפָּה הַבַּיִת
הַגָּדוֹל רְסִיסִים וְהַבַּיִת הַקָּטָן בְּקַעִים: הַיִּרְצוּן
בְּסַלְעַ סוֹסִים אִם־יִתְרוֹשׁ בְּבִקְרִים כִּי־הִפְכֶתֶם
לְרֵאשׁ מִשְׁפָּט וּפְרִי צַדִּיקָה לְלַעֲנָה: הַשְׁמַחִים
לְלֹא דָבַר הָאֲמָרִים הַלּוֹא בְחִזְקָנוּ לְקַחְנוּ לָנוּ
קַרְנִים: כִּי הַנְּנִי מְקִים עֲלֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל נֹאֵם־
יְ-הוָה אֲ-לֵהִי הַצַּבֹּאוֹת גְּוִי וְלַחְצוֹ אֲתֶכֶם מִלְּבוֹא
חֲמַת עַד־נַחַל הָעַרְבָה:

ז כֹּה הֲרֵאנִי אֲ-דְנִי יְ-הוָה וְהִנֵּה יוֹצֵר גְּבִי בַתְחִלַּת
עֲלוֹת הַלֶּקֶשׁ וְהִנֵּה־לֶקֶשׁ אַחַר גִּזִּי הַמְּלֹךְ: וְהִיָּה
אִם־פְּלֵה לְאֶכּוֹל אֶת־עֵשׂוֹב הָאָרֶץ וְאָמַר אֲ-דְנִי
יְ-הוָה סִלַּח־נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא: גַּתֶּם

י-הוה על-גזאת לא תהנה אמר י-הוה: פה הראני
א-דני י-הוה והנה קרא לרב באש א-דני י-הוה
ותאכל את-תהום רבה ואכלה את-החלק: ויאמר
א-דני י-הוה חדל-נא מי יקום יעקב פי קטן הוא:
נתם י-הוה על-גזאת גם-היא לא תהנה אמר
א-דני י-הוה: פה הראני והנה א-דני נצב על-
חומת אנף ובנדו אנף: ויאמר י-הוה אלי מה-
אתה ראה עמוס ואמר אנף ויאמר א-דני הנני
שם אנך בקרב עמי ישראל לא-אוסף עוד עבור
לו: ונשמנו במות ישחק ומקדשי ישראל יחרבו
וקמתי על-בית ירבעם בקרב: וישלח אמציה
פתן בית-אל אל-ירבעם מלך-ישראל לאמר קשר
עליך עמוס בקרב בית ישראל לא-תוכל הארץ
להכיל את-כל-דבריו: כפי-כה אמר עמוס בקרב
ימות ירבעם וישראל גלה יגלה מעל אדמתו:
ויאמר אמציה אל-עמוס חזה לך ברח-לך אל-
ארץ יהודה ואכל-שם לחם ושם תנבא: ובית-
אל לא-תוסיף עוד להנבא פי מקדש-מלך הוא
ובית ממלכה הוא: וניען עמוס ויאמר אל-
אמציה לא-נביא אנכי ולא בן-נביא אנכי פי-
בוקר אנכי ובולס שקמים: וניקחני י-הוה מאחרי
הצאן ויאמר אלי י-הוה לך הנבא אל-עמי
ישראל: ועתה שמע דברי-הוה אתה אמר לא
תנבא על-ישראל ולא תטיף על-בית ישחק: לכו
פה-אמר י-הוה אשתף בעיר תזנה ובגיד ובנתיה
בחרב יפלו ואדמתה בתבל תחלק ואתה על-
אדמה טמאה תמות וישראל גלה יגלה מעל
אדמתו:

ח פה הראני א-דני י-הוה והנה פלוב קנין:
ויאמר מה-אתה ראה עמוס ואמר פלוב קנין
ויאמר י-הוה אלי בא הקץ אל-עמי ישראל לא-
אוסף עוד עבור לו: והילילו שירות היכל ביום
ההוא נאם א-דני י-הוה רב הפקר בכל-מקום
השליך הס: ושמעו-זאת השאפים אביון
ולשבית עניי-ארץ: לאמר מתי יעבר החדש

ונשפירה שבר והשבת ונפתחה-בר להקטין
איפה ולהגדיל שקל ולענות מאזני מרמה: ולקנות
בכסף דלים ואביון בעבור נעלים ומפל בר
נשפיר: ונשבע י-הוה בגאון יעקב אם-אשפח
לנצח כל-מעשיהם: העל זאת לא-תרגז הארץ
ואבל כל-יושב בה ועלתה כאר פלה ונגרשה
ונשקעה פיאור מצרים: והנה | ביום ההוא נאם
א-דני י-הוה והבאתי השמש בצהרים והחשכתי
לארץ ביום אור: והפכתי חגיכם לאבל וכל-
שיריכם לקינה והעליתי על-כל-מתנים שק ועל-
כל-ראש קרחה ושמתיה כאבל יחיד ואחריתה
פיום מר: והנה | ימים באים נאם א-דני י-הוה
והשלחתי רעב בארץ לא-רעב ללחם ולא-צמא
למים פי אם-לשמע את דברי י-הוה: ונעו מים
עדי-ם ומצפון ועד-מזרח ישוטטו לבקש את-
דברי-הוה ולא ימצאו: ביום ההוא תתעלפנה
הבתולת היפות והבחורים בצמא: הנשבעים
באשמת שמרון ואמרו חי א-להיך לו וחי דרך
באר-שבע ונפלו ולא-יקומו עוד:

ט ראייתי את-א-דני נצב על-המזבח ויאמר הך
הכפתור וירעשו הספים ובצעם בראש פלם
ואחריתם בחרב אהרג לא-יגוס להם נס ולא-
ימלט להם פליט: אם-יחותרו בשאול משם ידי
תקחם ואם-יעלו השמים משם אורידם: ואם-
יחבאו בראש הכרמל משם אחפש ולקחתיים
ואם-יסתרו מגגד עיני בקרקע הים משם אצנה
את-הנחש ונשכם: ואם-ילכו בשביל לפני
איביהם משם אצנה את-החרב והרגתם ושמתי
עיני עליהם לרעה ולא לטובה: ונא-דני י-הוה
הצ-באות הנוגע בארץ ותמוג ואבלו כל-יושבי
בה ועלתה כיאור פלה ושקעה פיאר מצרים:
הבונה בשמים מעלותו ואגדתו על-ארץ יסדה
הקרא למי-הים וישפכם על-פני הארץ י-הוה
שמו: הלוא כבני כשנים אתם לי בני ישראל
נאם-י-הוה הלוא את-ישראל העליתי מארץ

מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִפְּתוֹר וְאַרְם מִקִּיר: הַגֵּה
 עֵינַי | א-דְּנִי י-הוָה בַּמַּלְכָה הַחֲטָאָה וְהַשְׁמֵדְתִּי
 אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲפֹס פִּי לֹא הַשְׁמִיד
 אֲשֶׁמִּיד אֶת-בַּיִת יַעֲקֹב נְאֻם-י-הוָה: כִּי-הִנֵּה אֲנֹכִי
 מֵצִיָּה וְהַנְּעוּתִי בְּכָל-הַגּוֹיִם אֶת-בַּיִת יִשְׂרָאֵל
 כַּאֲשֶׁר יִנּוּעַ בַּכְּבֹּדָה וְלֹא-יִפּוֹל צָרוֹר אֲרָץ: בַּחֲרָב
 יָמוּתוּ כָּל תַּטְּאֵי עַמֵּי הָאֲמָרִים לֹא-תִגִּישׁ וְתִקְדְּעִים
 בַּעֲדֵינוּ הִרְעָה: בְּיָוִם הַהוּא אֲקִים אֶת-סֶפֶת דְּוִיד
 הַנִּפְלֵת וְגִדְרְתִּי אֶת-פְּרִצֵיהֶן וְהִרְסֵתִיו אֲלֵים
 וּבְנִיתִיהָ פִימֵי עוֹלָם: לְמַעַן יִירָשׁוּ אֶת-שְׂאֲרֵית
 אָדוֹם וְכָל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-יִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם-
 י-הוָה עֲשֵׂה זֹאת: הַגֵּה יָמִים בְּאִים נְאֻם-י-הוָה
 וּנְגַשׁ חוֹרֶשׁ בַּקָּצָר וְדַרְךְ עֲנָבִים בְּמִשְׁךְ הַזָּרַע
 וְהַטִּיפוּ הַהָרִים עָסִיס וְכָל-הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגָנָה:
 וְשִׁבְתִּי אֶת-שִׁבּוֹת עַמֵּי יִשְׂרָאֵל וּבְנוֹ עָרִים
 נִשְׁמֹות וַיִּשְׁבּוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְשָׂתוּ אֶת-יַיִנָּם וְעָשׂוּ
 גִזְוֹת וְאָכְלוּ אֶת-פְּרִיָהֶם: וְנִטְעַתִּים עַל-אֲדָמָתָם
 וְלֹא יִנְתָּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם
 אָמַר י-הוָה א-לֵהִיָּהּ:

עוֹבְדֵיָהּ

א «חֲזוֹן עֹבְדֵיָהּ כֹּה-אָמַר א-דְּנִי י-הוָה לְאָדוֹם
 שְׁמוּעָה שְׁמַעְנוּ מֵאֵת י-הוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שִׁלַּח
 קוֹמוּ וְנִקְוֵמָה עֲלֵיהָ לְמַלְחָמָה: הַגֵּה קֶטֶן נִתְתִיךָ
 בַּגּוֹיִם בְּנוֹי אֹתָהּ מְאֹד: זְדוֹן לִבְךָ הַשִּׂיאָה שִׁכְנִי
 בְּחַגְוֵי-סִלַּע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אָמַר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרְדְנִי
 אֲרָץ: אִם-תִּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם-בֵּין כּוֹכְבִים שִׁים
 קִנְיָ מִשָּׁם אֲוִרִידְךָ נְאֻם-י-הוָה: אִם-גְּנָבִים בְּאוֹ-
 לֶךְ אִם-שׂוֹדְדֵי לִילָה אִיךָ גְּדַמִּיתָה הַלּוֹא יִגְבּוּ
 דַּיִם אִם-בְּצָרִים בָּאוּ לֶךְ הַלּוֹא יִשְׁאִירוּ עַלְלוֹת:
 אִיךָ נִחַפְּשׂוּ עֲשׂוּ נִבְעוּ מִצְּפִנְיוֹ: יַעַד-הַגְּבוּל
 שִׁלְחוּךָ כָּל אֲנָשֵׁי בְרִיתְךָ הַשִּׂיאָה יִכְלוּ לֶךְ אֲנָשֵׁי
 שְׁלֵמָה לְחַמְךָ יִשְׁימוּ מְזוֹר תִּתְתִּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ:
 הַלּוֹא בְּיָוִם הַהוּא נְאֻם-י-הוָה וְהַאֲבַדְתִּי חַכְמִים
 מֵאָדוֹם וְתְבוּנָה מִתֵּר עֲשׂוּ: וְנִתְנוּ גְבוּרִיךָ תִימָן
 לְמַעַן יִפְרֹת-אִישׁ מִתֵּר עֲשׂוּ מִקְטָל: מִחַמְסֵ אֲתִיךָ

יַעֲקֹב תִּכְסֶּךָ בּוֹשָׁה וְנִכְרַתְּ לְעוֹלָם: בְּיָוִם עֲמֻדְךָ
 מִנְּגֵד בְּיָוִם שִׁבּוֹת זָרִים חִילוּ וְנִכְרָים בָּאוּ שְׁעָרוֹ
 וְעַל-יְרוּשָׁלַּם יָדוּ גוֹרָל גַּם-אֹתָהּ כָּאֲתָד מִקֵּם:
 וְאֶל-תֵּרָא בְּיָוִם-אֲחִירְךָ בְּיָוִם נִכְרוּ וְאֶל-תִּשְׁמַח
 לְבַבְּךָ יְהוּדָה בְּיָוִם אֲבָדָם וְאֶל-תִּגְדַּל פִּיךָ בְּיָוִם
 צָרָה: אֶל-תִּבּוֹא בְּשַׁעַר-עַמִּיל בְּיָוִם אֵידָם אֶל-
 תֵּרָא גַם-אֹתָהּ בְּרַעְתּוֹ בְּיָוִם אֵידוֹ וְאֶל-תִּשְׁלַחנָה
 בְּחִילוֹ בְּיָוִם אֵידוֹ: וְאֶל-תִּעַמְדִּי עַל-הַפָּרָק
 לְהַכְרִית אֶת-פְּלִיטָיו וְאֶל-תִּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיָוִם
 צָרָה: כִּי-קָרוֹב יוֹם-י-הוָה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר
 עָשִׂיתָ יַעֲשֵׂה לְךָ גְּמֻלָּה יִשׁוּב בְּרֵאשִׁיךָ: כִּי כַּאֲשֶׁר
 שָׂתִיתָם עַל-תֵּר קִדְּשִׁי יִשְׂתּוּ כָּל-הַגּוֹיִם תִּמְיֵד
 וְשָׂתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ: וְיִבְתֵּר צִיּוֹן תִּתְהַנֶּה
 פְּלִיטָה וְהָיָה קִדְּשׁ וְיִרְשׁוּ בַיִת יַעֲקֹב אֶת
 מוֹרְשֵׁיהֶם: וְהָיָה בַיִת-יַעֲקֹב אֵשׁ וּבַיִת יוֹסֵף
 לְהִבָּה וּבַיִת עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְדַלְקוּ בָהֶם וְאֶכְלוּם וְלֹא-
 יִהְיֶה שְׂרִיד לְבַיִת עֲשׂוֹ כִּי י-הוָה דִּבֶּר: וְיִרְשׁוּ
 הַנְּגָב אֶת-תֵּר עֲשׂוֹ וְהַשְׁפִּלָה אֶת-פְּלִשְׁתִּים וְיִרְשׁוּ
 אֶת-שָׂדֵה אֲפְרַיִם וְאֶת שָׂדֵה שְׁמֶרוֹן וּבְנִימָן אֶת-
 הַגִּלְעָד: וְגַלְתָּ הַחֲלִיָּהּ לְבִנְיָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-
 כָּנַעְנִים עַד-צָרְפָּת וְגַלְתָּ יְרוּשָׁלַּם אֲשֶׁר בְּסִפְרָד
 יִרְשׁוּ אֶת עָרֵי הַנְּגָב: וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּתֵר צִיּוֹן
 לְשַׁפֵּט אֶת-תֵּר עֲשׂוֹ וְהִיתָה לִי-הוָה הַמְּלוּכָה:

יוֹנָה

א «וַיְהִי דְבַר-י-הוָה אֶל-יוֹנָה בֶן-אָמִתַּי לֵאמֹר:
 כָּוֹם לֶךְ אֶל-גִּינְגָנָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עֲלֶיהָ כִּי-
 עָלְתָה רַעְתָּם לְפָנַי: וַיִּקֶּם יוֹנָה לְבָרַח תְּרַשִּׁישָׁה
 מִלְּפָנָי י-הוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמָּצֵא אֲנִיָּה | בָּאָה
 תְּרַשִּׁישׁ וַיִּתֵּן שִׁכְרָה וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם
 תְּרַשִּׁישָׁה מִלְּפָנָי י-הוָה: וַי-הוּנָה הַטָּיִל רוּחַ-
 גְּדוֹלָה א-לֵהֵלֵם וַיְהִי סַעַר-גְּדוֹל בַּיָּם וְהָאֲנִיָּה
 חֲשָׁבָה לְהִשָּׁבֵר: וַיִּירָאוּ הַמַּלְחִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ
 אֶל-א-לֵהִיּוֹ וַיִּטְלוּ אֶת-הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֶל-
 הַיָּם לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיּוֹנָה נָרַד אֶל-יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה
 וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדָם: וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֵבֶל וַיֹּאמֶר לוֹ

מה־לֶךְ נִרְדָּם קוֹם קָרָא אֶל־אֱלֹהֵיךָ אוֹלֵי יְתַעַשֶׂת
הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
לְכוּ וּנְפִילָה גּוֹרְלוֹת וּנְדַעַה בְּשִׁלְמֵי הַרְעָה הַזֹּאת
לָנוּ וּנִפְלוּ גּוֹרְלוֹת וּנִפְלַל הַגּוֹרֵל עַל־יּוֹנָה: וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו הַגִּידָה־נָא לָנוּ בְּאִשֶׁר לְמִי־הַרְעָה הַזֹּאת לָנוּ
מִה־מְלֹאכְתֶּךָ וּמֵאֵינן תְּבוֹא מָה אֲרָצֶךָ וְאִי־מִזֶּה עִם
אַתָּה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַבְרֵי אֲנֹכִי וְאַתֶּי־הִנֵּה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרָא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם
וְאֶת־הַיַּבְשָׁה: וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְדוֹלָה
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מִה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים
כִּי־מִלְפָנָי י־הוּא הוּא בְרַחַת כִּי הַגִּיד לָהֶם: וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו מִה־נַּעֲשָׂה לָךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מִעֲלֵינוּ כִּי הַיָּם
הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהַטִּילְנִי אֶל־
הַיָּם וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מִעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְּשִׁלִּי
הַסֹּעַר הַגְּדוֹל הַזֶּה עָלֵיכֶם: וַיִּתְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים
לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבְשָׁה וְלֹא יָכְלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר
עָלֵיהֶם: וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה
אֶל־נָא נֹאבְדָה בְּנִפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶל־תִּתֵּן עָלֵינוּ
דָּם נִקְיָא כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ:
וַיִּשְׂאוּ אֶת־יּוֹנָה וַיִּטְלֵהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם
מִזְעָפוֹ: וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה
וַיִּזְבְּחוּ־זִבְחַת לִי־הוּא וַיִּדְרוּ נְדָרִים:

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרַק טו

טו, אַ הַמְלוֹחַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּעֵדִים, וְאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּעֵדִים בֵּין שְׂאֵמֵר לוֹ בְּשַׁעַת הַלְוָאָה, בֵּין שְׂאֵמֵר לוֹ אַחַר שְׁחִלּוּהוּ חֲרִי זֶה צָרִיד לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים, מִפְּנֵי הַתְּנָאי. טָעַן הַלְוֶה וְאָמַר לוֹ, וְכֵן עָשִׂיתִי וּפְרַעְתִּיךָ בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְחָלְכוּ לָחֵם לְמַדִּינַת הַיָּם, אוֹ מֵתוֹ חֲרִי זֶה נְאֻמָּו, וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת וְנִפְטָר.

טו, ב. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּפָנַי תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, אוֹ בְּפָנַי רוֹפְאִים, וְאָמַר לוֹ, בְּפָנֵיהֶם פְּרַעְתִּיךָ, וְאוֹתָן הָעֵדִים שֶׁפְּרַעְתִּיךָ בְּפָנֵיהֶם מֵתוֹ, אוֹ חָלְכוּ לְמַדִּינַת הַיָּם חֲרִי זֶה נְאֻמָּו, וְנִשְׁבַּע הַסֵּת וְנִפְטָר.

טו, ג. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְאָמַר לוֹ פְּרַעְתִּיךָ בְּפָנַי אֲחֵרִים, וּמֵתוֹ אוֹ חָלְכוּ לְמַדִּינַת הַיָּם אֵינּוּ נְאֻמָּו: שֶׁמִּפְּנֵי טָעָנָה זֶה הַתְּנָה עָלָיו, וְאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּפָנַי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהֵם עוֹמְדִים עִמּוֹ, פְּדִי שְׂלָא יִדְחָה אוֹתוֹ וַיֹּאמֶר בְּפָנַי אֲחֵרִים פְּרַעְתִּי, וְחָלְכוּ לָחֵם.

טו, ד. יֵשׁ נִסְחָאוֹת מִן הַתְּלַמוּד שֶׁפְּתוּב בְּהֵן, שֶׁהָאֹמֵר לְחֲבֵרוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּעֵדִים, וְאָמַר לוֹ פְּרַעְתִּיךָ בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְחָלְכוּ לָחֵן לְמַדִּינַת הַיָּם אֵינּוּ נְאֻמָּו. וְטָעוֹת סוֹפְרִים הֵינּוּ; וְלִפְיָךְ טָעוֹ הַמּוֹרִים, עַל פִּי אוֹתָן הַסּוֹפְרִים. וּבְכָר חֲקֵרְתִּי עַל הַנִּסְחָאוֹת הַיְשָׁנוֹת, וּמִצְאָתִי בְּהֵן שֶׁהוּא נְאֻמָּו. וְהוֹיַע לְיָדֵי בְּמִצְרִים מִקְצַת תְּלַמוּד יִשָּׁן פְּתוּב עַל הַגּוֹיִלִים, כְּמוֹ שֶׁחִיו בּוֹתְבִין קָדָם לְזָמַן זֶה בְּקָרוֹב מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה; וְשִׁתִּי נִסְחָאוֹת מִצְאָתִי מִן הַגּוֹיִלִים בְּהַלְבָּה זֶה, וּבִשְׁנֵיהֶן פְּתוּב וְאִם אָמַר פְּרַעְתִּיךָ בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְחָלְכוּ לָחֵן לְמַדִּינַת הַיָּם, נְאֻמָּו.

טו, ה. וּמִפְּנֵי טָעוֹת זֶה שֶׁאֲרָעָה לְמִקְצַת הַסּוֹפְרִים, חֹרְוֹ מִקְצַת גְּאוּנִים שְׂאֵם אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וּפְרַעְנִי בְּפָנַי אֲחֵרִים

שְׂאֵינּוּ נְאֻמָּו, אַף עַל פִּי שֶׁהֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרַעְנִי בְּפָנֵיהֶם; וְגַם זֶה טָעוֹת גְּדוּלָּה. וְהַדִּין הָאֵמֶת, שְׂאֵם בָּאוּ עֵדִים שֶׁפְּרַעְנִי בְּפָנֵיהֶם נִפְטָר, וְאִין כָּאִין מְקוֹם חֲשֵׁשׁ. גַּם הַחֹרְפָּה הַזֹּאת עַל פִּי סְפָרִיחַן שֶׁפְּתוּב בְּהֵן בְּאוֹתוֹ שֶׁאָמַר לְחֲבֵרוֹ, פְּרַעְנִי בְּפָנַי עֵדִים שֶׁשָּׁנּוּ הַלְבוֹת, וְחָלְךְ וּפְרַעְנִי בְּפָנַי עֵדִים; וְטָעוֹת סוֹפְרִים הֵינּוּ. וּמִצְאָתִי בְּגוֹיִלִים פְּתוּב, אֵזֶל פְּרַעִיָּה בִּינִיָּה לְבִין דִּילִיָּה.

טו, ו. אַף עַל פִּי שֶׁהַסּוֹפְרִים הַמְּגַחֲחִין כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, כִּי יִרְאֶה מַדִּין הַתְּלַמוּד. וְעוֹד, דְּבָרִים שֶׁלְדַעַת הֵן; וְכִי מַה הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת אָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּעֵדִים, פְּרַעְנִי בְּעֵדִים; וְכִי יֵשׁ לוֹ לְאָסֵר הָעֵדִים בְּבֵית הַסֵּחֵר כֹּל יְמֵיהֶם, שְׂלָא יִלְכוּ; וְעוֹד, אִם מֵתוֹ, מַה יַּעֲשֶׂה נִמְצָא זֶה פּוֹרַע פַּעַם אַחַר פַּעַם לְעוֹלָם, עַד שֶׁיֵּבִיא עֵדִים. אִם כֵּן נַעֲשֶׂת עֲדוּת זֶה עֲדוּת בְּשִׁטָּר, וְנִמְצָא זֶה, כִּיֹּן שֶׁאָמַר לוֹ אֵל תִּפְרַעְנִי אֵלָּא בְּעֵדִים, נַעֲשֶׂת מַלְוָה בְּשִׁטָּר; וְאִין מִי שֶׁעָלָה זֶה עַל לְבוֹ.

טו, ז. אֲבָל וְדָאִי אִם אָמַר לוֹ בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הוּא הַפְּסִיד עַל עַצְמוֹ, שֶׁפְּרַע בְּפָנַי אֲחֵרִים וְחָלְכוּ לָחֵם; אֲבָל אִם בָּאוּ וְהַעִירוּ שֶׁפְּרַעְנִי, אִין כָּאִין בֵּית מַחֻשׁ. וְכִזָּה רָאוּי לְדוֹן וְלְחֹרְוֹת.

טו, ח. הַתְּנָה הַמְלוֹחַ עַל הַלְוָה, שֶׁיִּהְיֶה נְאֻמָּו בְּכָל עֵת שֶׁיֹּאמֶר שְׂלָא פְּרַעְנִי חֲרִי זֶה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה, אַף עַל פִּי שֶׁטָּעַן שֶׁפְּרַעְנִי. וְאִם הֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרַעְנִי, אֵינּוּ נוֹטֵל בְּלֹם.

טו, ט. הַתְּנָה עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה הַמְלוֹחַ נְאֻמָּו בְּשָׁנֵי עֵדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרַעְנִי חֲרִי זֶה גּוֹבָה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, שֶׁחֲרִי הָאֵמִינוּ בְּשָׁנֵי עֵדִים; וְאֵפְלוּ הֵבִיא מֵאָה שֶׁפְּרַעְנִי בְּפָנֵיהֶם, שֶׁהַשָּׁנִים כְּמֵאָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ, חֲרִי אֲתָה נְאֻמָּו עָלַי בְּשָׁלוּשָׁה הוֹאִיל וַיִּרַד לְמַנְיִן אִם פְּרַעְנִי בְּפָנַי אֲרַבְעָה, חֲרִי זֶה פְּרוּעַ.

טו, י. זֶה שֶׁהָאֵמִין הַמְלוֹחַ בְּשָׁנֵי עֵדִים, מַה תְּחִיָּה תִקְנָתוֹ בְּשִׁפְרַע יִקְרַע הַשִּׁטָּר, אוֹ יַעִיד זֶה

המלצה על עצמו שפטר כל שטר שיש לו על פלוני, או יעיד על עצמו שלא בפני הלווה שקבל כל חוב שיש לו אצל פלוני.

טו, יא הרי שפרעו, וטען המלוה שלא נפרע, וחזר ופרעו פעם שניה מפני התנאי הרי הלווה חוזר ותובע את המלוה בדיו, ואומר לו כך וכך אתה חייב לי, מפני שפרעתוך שתי פעמים: אם חודה, ישלם; ואם פפר, ישבע שבועת הסת על כך שלא פרעו אלא פעם אחת. וכן כל פיוצא בזה.

טז, יב התנה הלווה שיהיה נאמן בכל עת שיאמר פרעתי אינו גובה בשטר זה, לא מן היורש ולא מן הלוקח. ואפלו אמר לוזה, לא פרעתי אין המלוה טורף בשטר זה מן הלוקחות: שמא יעשו קנוניה על נכסיו שלזה.

טז, יג טען הלווה בשטר זה ואמר פרעתי מקצתו, והמלוה אומר לא פרע כלום משלם המקצת שהודה בו; ונשבע שבועת הסת, שהרי האמינו. ואם התנה עליו שיהיה נאמן בלא שבועת הסת, אינו נשבע.

טז, יד התנה המלוה שיהיה גובה בלא שבועה, הרי זה גובה ממונו בלא שבועה. אבל אם בא לגבות מיורשיו, ישבע ואחר כך יגבה; ואם התנה שייגבה אף מן היורש בלא שבועה, גובה בלא שבועה. וכן אם התנה שייגבה מן העדיית גובה מן העדיית אף מן היורשין, שכל תנאי שבממון קיים. בא לגבות מן הלוקח לא יטרף אלא בשבועה, שאין זה מתנה לאבד ממון חברו.

הלכות מלוה ולווה פרק טז

טז, א החוב באחריות הלווה, עד שיפרענו ליד המלוה, או ליד שלוחו. אמר לו המלוה זרק לי חובי והפטר, וזרקו לו ואבד או נשרף קדם שיגיע ליד המלוה פטור.

טז, ב אמר לו זרק לי חובי בתורת גטין היו

המעות קרובין ללווה, הרי הן עדין באחריותו; היו קרוב למלוה, נפטר הלווה. מהצעה למחצה אם אבדו משם או נגנבו, משלם הלווה מחצה.

טז, ג היה ראובן חייב לשמעון מנה, ואמר ללוי הולך לשמעון מנה זה שאני חייב לו אם בא לחזר, אינו חוזר; והוא חייב באחריותו, עד שיגיע המנה לשמעון. החזיר לוי את המנה לראובן שניהן חייבין באחריותו, עד שיגיע ליד שמעון כל חובו.

טז, ד ראובן שהיה חייב לשמעון מנה, ואמר שמעון לראובן מנה שיש לי בידך תנח לו ללוי, והיו שלשתן עומדין, וקבל לוי, ונמצא ראובן עני, ואין לו מה שייגבה ממונו הרי לוי חוזר בחובו על שמעון, שזה הטעהו. ואם ידע לוי שהוא עני, או שהיה עשיר באותה שעה והעני אינו יכול לחזר, שהרי קבל.

טז, ה טען לוי שהיה ראובן עני, והטעהו, ושמעון אומר עשיר היה, והעני יראה לי שעל שמעון להביא ראיה, ואחר כך יפטר מחוב לוי: לא יהיה אלא שובר בידו אומרים לו קנים שוברך, והפטר.

טז, ו כבר בארנו בהלכות מקח וממכר, שראובן שלא היה לו אצל שמעון כלום, והיה ראובן חייב ללוי מנה והמחהו אצל שמעון אף על פי שהמחהו במעמד שלשתן, לא קנה. ואם רצה שמעון שלא יתן, לא יתן; ואם נתן חוזר וגובה מראובן, שהרי על פיו נתן. וכן אם רצה לוי לחזר בו, ולומר איני רוצה לגבות משמעון חוזר וגובה חובו מראובן; ואף על פי שפרע מקצתו משמעון, חוזר וגובה השאר מראובן.

טז, ז חנוני שהיה נותן לבעל הבית מן החנות כל מה שירצה בתורת הלואה, ומקיפו עד שיתקבץ הכל ופורע לו, ואמר לו בעל הבית, תן לפועלי סלע, או לבעל חובי מנה שיש לו אצלי, ואני אתן לך, והרי החנוני אומר נתתי,

והפועל או בעל חוב אומר לא לקחתי חרי הפועל או בעל חוב נשבע, ונוטל מפעל הבית חובו; וכן החנוני נשבע ונוטל מפעל הבית מה שטען שנתן, שחרי הוא אמר לו לתן. והפועל נשבע במעמד החנוני, וכן החנוני במעמד הפועל או בעל חוב, כדי שיפלומו זה מזה. וכן כל פיוצא בזה. ושבועה זו תקנת חכמים היא בנקיטת חפץ, מפני שבאין שניהן לטל. לפיכך אם מת החנוני, נוטל בעל חוב שלא בשבועה; וכן אם מת הפועל או בעל חוב, נוטל החנוני שלא בשבועה: שחרי אין בעל הבית מפסיד כלום, ואינו משלם אלא תשלום אחד.

טז, החנוני אומר אתה אמרת לי תן לזה, או צוית לי ואמרת אם יבוא פלוני תן לו, ובעל הבית אומר לא אמרתי לך חרי בעל הבית נשבע הסת ונפטר, והחנוני עושה דין עם זה שנתן לו. וכן אם אמר החנוני לבעל הבית המקיפו, כתוב בפנקסי שישי לי אצלך מנה, ובעל הבית אומר איני יודע נשבע בעל הבית הסת שאינו יודע, ונפטר: כדן כל טוען על חברו לכל דבר, ואין בזה תקנת חכמים.

טז, ראובן שהוציא שטר חוב שישי ללוי על שמעון, וטען שלי נתנו לו בכתיבה ומסורה, ואבד השטר שהקנהו בו, או שטען שהקנהו לו על גב הקרקע חרי זה גובה אותו משמעון, הואיל ויצא מתחת ידו. טען שמעון שפרע ללוי, ואמר ישבע לי ישבע לוי, ואחר כך יגבה ראובן. הודה לו שפרע, ישלם לוי לראובן. טען לוי שלא מבר, ולא נתן שטר זה נשבע הסת ונפטר.

טז, שטר שהיה ביד שלישי, והוציאו מתחת ידו בבית דין, ואמר פרוע הוא נאמן, אף על פי שהשטר מקנים: שאלו רצה, היה שורפו או קורעו. וכן אם מת השלישי, ונמצא כתב יוצא מתחת ידי השלישי ששטר זה המנה אצלו פרוע הוא חרי זה פרוע, אף על פי שאין עדים על

הכתב. אבל כתב שיצא מתחת ידי המלוה ששטר פלוני פרוע אצלו היה בכתב ידי המלוה, אינו אלא כמשחק.

טז, יא היו עדים על הכתב אם היו מקימין, חרי השטר פרוע. ואם אין עליו קיום, ישאלו העדים החותמין על זה השובר: אם לא ידעו, או שאין העדים מצויין הואיל ומתחת ידי המלוה, או מתחת ידי יורשיו יצא אין השובר כלום.

טז, יב נמצא השטר בין שטרות פרועין חרי זה פרוע, ואף על פי שאין עדים על הכתב הנמצא. וכן אם נמצא כתוב בגופו של שטר, בין מלפניו בין מאחוריו ואצלו במקצתו, ששטר זה פרוע או נפרע ממנו כך וכך עושין על פי הכתב, אף על פי שאין על הכתב עדים, ואף על פי שיצא מתחת ידי המלוה: שאלו לא נפרע, לא היה כותב על השטר.

טז, יג המוציא שטר בין שטרותיו, ואין ידוע מה טיבו יהיה מנה, עד שיבוא אליהו.

טז, יד האומר לבניו, שטר בין שטרותי פרוע, ואיני יודע איזה הוא שטרותיו פלן פרועין; נמצא לאחד שם שנים, הגדול פרוע והקטן אינו פרוע. אומר לתברו שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע, והקטן אינו פרוע; חוב לך בידי פרוע שטרות שישי לו עליו, פלן פרועין.

הלכות מלוה ולוה פרק יז

יז, א מלוה שמת, ובא היורש לתבע את הלוה בשטר שעליו, ואמר פרעתי את אבני, והיורש אומר איני יודע אומרים לו עמד ושלם לו. אומר ישבע לי חרי זה נשבע בנקיטת חפץ שלא בקדנו אפא על ידי אחר, ושלא אמר לנו אפא בפיו, ושלא מציינו בין שטרותיו שלאפא ששטר זה פרוע וגובה.

יז, ב מת הלוה אחר שמת המלוה, ובא היורש להפרע מן היורש לא ופרע אלא בשבועה; ואומרין לו תחלה, השבע שלא בקדנו אפא

ולא אמר לנו אבא, ולא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע. ואפלו היה היורש קטן המטל בפעריסה, כשמת מורישו הרי זה נשבע ונוטל. ואם צוה המלוה בשעת מיתתו ששטר זה אינו פרוע ופרע היורש בלא שבועה, אפלו מן היורש.

יז, ג מת הלווה תחלה, ואחר כך מת המלוה אין יורשי מלוה נוטלין מיורשי לווה כלום: שבעת שמת הלווה, נתחייב המלוה להשבע ואחר כך וטל כמו שבארנו; וכבר מת, ואין אדם מוריש שבועה לבניו, שאינן יכולין להשבע שלא נפרע אביהן כלום. ואם עבר הדין והשביע יורשי מלוה, וגבו את חובן אין מוציאין מידם.

יז, ד לפיכך שטר חוב שליתומים תבאים להפרע מן היתומים שמת אביהן הלווה תחלה אין קורעין אותו, ואין מגבין בו: אין גובין בו, שאין אדם מוריש שבועה לבניו כמו שבארנו; ואין קורעין אותו, שמא יבוא דין שידון ויוציא בו.

יז, ה אפלו היה שם ערב, ומת הלווה תחלה לא ופרעו יורשי המלוה מן הערב: שאם תאמר ופרעו מן הערב, הרי הערב חוזר ונפרע מיורשי לווה.

יז, ו אין דנין מדין זה לכל הדומה לו, אלא הרי הפוגם את שטרן ומת אף על פי שאינו גובה אלא בשבועה הרי בניו נשבעין שלא פקדנו אבא, ולא צונו אבא, ולא מצינו בין שטרותיו של אבא שכל השטר הזה פרוע; וגובין את שאר השטר, בין מן הלווה בין מיורשיו.

יז, ז יורש שפא לגבות מן היורש, ואמרו יורשי לווה אמר לנו אבא לא לזיתי חוב זה הרי יורשי המלוה גובין שלא בשבועה: שכל האומר לא לזיתי, באומר לא פרעתי. וכן מלוה שפא להפרע מיורשי לווה, ואמרו אמר לנו אבא לא לזיתי חוב זה הרי זה גובהו בלא שבועה, ואפלו

האמינו בשטר כל זמן שאמר פרעתי: שכל האומר לא לזיתי, באומר לא פרעתי.

יז, ח יורש שפא להפרע מן הלווה בשטר שיש בו נאמנות ללווה, כל זמן שיאמר פרעתי הרי הלווה נשבע הסת שפרעו לשטר זה ונפטר, אף על פי שלא כתב לו וחרי אתה נאמן על יורשי: שעיקר השטר, על תנאי זה היה. ואם התנה עליו שיהיה נאמן בלא שום שבועה אינו נשבע, אפלו ליורשי מלוה.

יז, ט יורש קטן שחיה שטר חוב לאביו, ויצא עליו שובר אחר מיתת אביו אין קורעין את השטר, ואין מגבין בו עד שיגדלו היתומים: שמא שובר זה מזיף הוא, ולפיכך לא הוציאו הלווה בחיי האב.

יז, י המוציא שטר חוב על חברו, והיה פתוב בבבל מגבהו ממעות בבבל היה פתוב בארץ ישראל, מגבהו ממעות ארץ ישראל: מה שאין כן בכתבה. לא היה בשטר שם מקום, והוציאו בבבל גובהו בו ממעות בבבל; הוציאו בארץ ישראל, גובהו בו ממעות ארץ ישראל.

יז, יא בא לגבות ממעות המקום שייצא בו השטר, וטען הלווה שהמעות שאני חייב לו מפסד שהוא פחות מזה המטבע ישבע המלוה ויטל. היה בו פסד סתם מה שירצה לווה, וגבהו.

יז, יב מפאן אתה למד, ששטר שאין בו שם מקום שנתכתב בו, פשר לכל דבר; והוא הדין לשטר שאין בו זמן פלל, שהוא פשר, אף על פי שעדות זו, אין אתה יכול להזימה. אין מדקדקין בדיני ממונות בדרישה וחקירה כמו שיתבאר, כדי שלא תגעל דלת בפני לווין. ולפיכך שטרי חוב המאחרין פשרין, אף על פי שאין אתה יכול להזימן, כמו שיתבאר במקומו.

הלכות מלוה ולווה פרק יח

יח, א המלוה את חברו סתם, הרי כל נכסיו אחראין וערבאין לחוב זה. לפיכך פשיבוא

לגבות, תובע את בעל חובו תחלה: אם מצא עמו נכסים, בין מטלטלין בין קרקעות גובה מהן ברצון הלווה; ואם לא נתן הלווה מרעתו, מגבין אותו בית דין.

יח, ב לא הספיק לו כל הנמצא כנגד שטר חובו חרי זה גובה מפל הקרקעות שהיו ללווה, אף על פי שהן עתה מכורין לאחרים או נתונים במתנה: הואיל ומכר הלווה או נתן אחר שנשתעבד בחוב זה, חרי זה מוציא מיד הלוקחות או מיד בעלי המתנות; וזה הוא הנקרא טורף.

יחג, במה דברים אמורים, בקרקעות שהיו לו בעת שלוח. אבל נכסים הפאין לו לאחר שלוח לא נשתעבדו לבעל חוב, ואינו טורף אותן. ואם התנה עליו שכל נכסים שיקנה יהיו משעבדין להפרע מהן, וקנה אחר שלוח ומכר או נתן חרי בעל חוב טורף מהן.

יחד, אין כל הדברים אמורים, אלא בקרקע. אבל המטלטלין, אין עליהן אחריות: אפלו מטלטלין שהיו לו בעת שלוח, שמכרן לשעתו אין בעל חוב טורף אותן.

יחה, הקנה לבעל חובו כל המטלטלין על גב הקרקע שיש לו, להיותו נפרע מן הכל חרי זה טורף מאותן המטלטלין: והוא שייכתב לו בשטר חובו, שהקניתי לך מטלטלין שיש לי על גב הקרקע שיש לי, שלא פאסמכתא, ושלא בטפסי השטרות.

יחז, וכן אם כתב לו שכל נכסים שאני עתיד לקנות, בין קרקעות בין מטלטלין, חרי הן משעבדים לך להפרע מהן, והמטלטלין קנויין לך על גב הקרקעות להפרע מהן, שלא פאסמכתא, ושלא בטפסי השטרות חרי זה טורף, אף מן המטלטלין שקנה הלווה לאחר שלוח: שכל הנאי שבממון קנים.

יחז, עשה שדהו הפותיקי לבעל חובו, או לאשה

בכתבתה, והוא שייכתב להן מפאן תגבו, ושטפה נחר חרי זה גובה משאר נכסים, וטורף אותן; ואם התנה עמו שלא יהיה לו פרעון אלא מזו, אינו גובה משאר נכסים. וכן אם לזה ממנו, ופרש שאין לו עליו אחריות חרי זה אינו גובה מן המשעבדין לעולם.

יחח, העושה שדהו הפותיקי לבעל חובו או לאשה בכתבתה, ומכרה חרי זו מכורה; וכשיבוא בעל חוב לגבות אם לא ימצא נכסים בני חורין, וטרף אותה. במה דברים אמורים, בשמכרה לשעתה; אבל מכרה ממפר עולם, אינה מכורה.

יחט, עשה עבדו הפותיקי ומכרו חרי בעל חוב גובה ממנו, מפני שיש לו קול. עשה שורו הפותיקי ומכרו, אין בעל חוב גובה ממנו; וכן שאר המטלטלין, מפני שאין להן קול.

יחי, עבד שעשהו רבו הפותיקי, ושחררו אף על פי שכתב לו לא יהיה לך פרעון אלא מזה, יצא לחרות; וכן אם הקדישו: שחמין והשחרור וההקדש מפקיעין מיד השעבוד; וחרי בעל חוב חוזר וגובה חובו מן הלווה, וכותב עליו שטר בחובו, וטורף מזמן זה השטר.

יחיא, ולמה הוא חייב לשלם, מפני שגורם לאבד ממון חברו; וכל הגורם לחיוב, משלם כמו שבארנו במקומו. וכופין את רבו השני לשחררו, מפני תקון העולם, שלא ימצאנו בשוק, ויאמר לו עבדי אתה.

יחיב, המקדיש נכסיו אין בעל חוב יכול לטרף מן ההקדש, שההקדש מפקיע השעבוד. ובשפודין הקרקע מיד ההקדש, אומדין במה אדם רוצה לתן בשדה זו, על מנת שיתן לבעל חוב את חובו, ולאשה כתבתה: לפי שבשתפדה, ותצא לחלין ביד הלוקח יבוא בעל חוב, ויטרף אותה, או האשה בכתבתה, כמו שבארנו בפרכין.

יהיג בעל חוב שבא לטורף אם יש מעות ללוקח, יכול לסלקו ולתן לו דמי מה שהוא טורף; וחזר הלוקח, ותובע למוכר, ואם עשה אותה הפותיקו, אינו יכול לסלקו בדמים.

יהיג ראוכל שהיה חייב לשמעון מאתים, והיו לו שתי שדות, ומכר אחת מהן ללוי במנה, וחזר ומכר לו השניה במנה, ובא שמעון וטורף האחת במנה, וחזר לטורף השניה במנה הנשאר לו, והביא לוי מאתים ואמר לו, אם תרצה להיות השדה שטרפת שומה לך בכל המאתים שיש לך, הרי מוטב, ואם לאו, הא לך מאתים שלחובה והסתלק הדין עם לוי. רצה שמעון, ועמד בה אף על פי שקבלה במאתים, אין לוי חוזר ותובע ראוכל אלא במנה אחת.

יהיגו מת ראוכל, והניח שדה אחת שורה מאה, ובא שמעון וטורפה, ונתנו לו היתומים מאה מן המטלטלין שהניח אביהן וסלקוהו הרי זה חוזר, וטורף אותה בשאר חובו: שהמאה שנתנו לו מצוה עשו, שמצוה על היתומים לפרע חוב אביהן. ואם אמרו לו אלו המאה דמי השדה שטרפת, אינו יכול לחזר ולטורף אותה פעם אחרת בשאר חובו.

הלכות מלוה ולוה פירק יט

יט, א פשיורדין בית דין לנכסי הלוה לגבות מהו, לא יגבו לבעל חוב אלא מן הפינונית שפקרקעותיו. ודין תורה שיגבה בעל חוב מן הזבורית, שנאמר "בחוק, תעמד..." מה דרפו שלאדם להוציא, פחות שפכליו. אבל תקנו חכמים בפינונית, כדי שלא תנעל דלת בפני לווי. במה דברים אמורים, בפא להפרע מן הלוה עצמו. אבל הפא להפרע מן היורשין, בין קטנים בין גדולים לא יפרע אלא מן הזבורית.

יט, ב אין גפרעין מנכסים משעבדין, במקום שיש נכסים בני חורין; ואפלו היו בני חורין זבורית, והמשעבדים פינונית, או עדיית בין

שמכרם בין שנתנם. נשתדפו בני חורין, הרי זה טורף מן המשעבדים, שפיון שנשחתו, פאלו אינם.

יט, ג ראוכל שמכר כל שדותיו לשמעון, וחזר שמעון ומכר שדה אחת מהן ללוי, ובא בעל חוב שלראוכל לטורף רצה מזה, גובה; רצה מזה, גובה.

יט, ד במה דברים אמורים, בשלקח לוי פינונית. אבל אם לקח עדיית, או זבורית אינו טורף מלווי: שהרי זה אומר לו, מפני זה טרחתי ולקחתי שדה שאין דינה לגבות ממנו.

יט, ה וכן אם לקח לוי פינונית, והניח אצל שמעון פינונית פמו הפינונית שלקח אינו טורף מלווי: שהרי זה אומר לו, הנחתי לך מקום לגבות ממנו.

יט, ו כבר בארנו שהנזקין שמיין להן בעדיית, ובעל חוב בפינונית, וכתבת אשה בזבורית. היו לו עדיית זבורית נזקין בעדיית, ובעל חוב וכתבת אשה בזבורית. היו לו עדיית ופינונית נזקין בעדיית, ובעל חוב וכתבת אשה בפינונית. היו לו פינונית זבורית פלכד נזקין ובעל חוב בפינונית, וכתבת אשה בזבורית.

יט, ז מוכרן לשלושה בני אדם בבת אחת פלן נכנסו תחת הפעלים, והנזקין טורפין מן העדיית, ובעל חוב טורף מן הפינונית, וכתבת אשה טורפת מן הזבורית.

יט, ח מוכרן לזה אחר זה, פלן טורפין מן האחרון; לא הספיק, טורפין השאר משלפניו; לא הספיק, טורפין השאר משלפני פניו: אפלו היה האחרון הוא שלקח הזבורית שהרי הלוקח הקודם אומר לטורף, הנחתי לך מקום לגבות ממנו.

יט, ט מוכרן לאחד זו אחר זו, הרי זה הלוקח נכנס תחת הפעלים. במה דברים אמורים, שלקח עדיית פאחרונה. אבל אם לקח זבורית

בְּאַחֲרוֹנָהּ, כִּלְוֵן גּוֹבִין מִן הַזְבוּרִית: שְׁחֵרֵי אֹמֵר
לְטוֹרָף כְּשֵׁיבוֹא לְגִבּוֹת מִן הַשְּׂדֵה שְׁלֹקָה תַּחֲלֶה,
חֵרֵי הַנְּחֵתִי לָךְ מִקּוֹם לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ. וְלָמָּה אֵינּוּ
אֹמֵר לוֹ הַטּוֹרָף כֹּה, אִם לָקַח עֵדִית בְּאַחֲרוֹנָה,
וְתִגְבֶּה הָאִשָּׁה וּבַעַל חוֹב מִן הָעֵדִית שְׁלֹקָה
בְּאַחֲרוֹנָה שֶׁזוֹ תִּקְנָה הִיא לְלוֹקָח, וְחֵרֵי אֹמֵר לָחַן
אֵי אֶפְשִׁי בְּתִקְנָה זוֹ, אֵלֶּא כֹּל אֶחָד מֵפֶם וְגִבֶּה
מִן הָרְאוּי לּוֹ.

יט,י מְכַרְן לְאַחַד זוֹ אַחֵר זוֹ, וּמְכַר לוֹ עֵדִית
בְּאַחֲרוֹנָה, וְחֹזֵר הַלּוֹקָח וּמְכַר זְבוּרִית וּבִינּוֹנִית,
וְשִׁיר עֵדִית לְפָנָיו כִּלְוֵן גּוֹבִין מִן הָעֵדִית, שְׁחֵרֵי
אֵין לוֹ בְּמָה יִדְחָה אוֹתָן. מְכַר עֵדִית, וְהִנִּיחַ
בִּינּוֹנִית וְזְבוּרִית הַנְּזָקִין טוֹרְפִין מִן הָעֵדִית
שְׁפִיר לּוֹקָח הַשֵּׁנִי, וּבַעַל חוֹב וּכְתַבַּת אִשָּׁה
גּוֹבִין מִבִּינּוֹנִית וְזְבוּרִית שְׁשִׁיר לְפָנָיו.

יט,יא מִי שֶׁלֹּוה מֵאַחַד, וְאַחֵר כֹּה מְכַר הַלּוֹוֶה
נִכְסָיו לְשָׁנִים, וּכְתַב בַּעַל חוֹב לְלוֹקָח שְׁנֵי דִין
וְדִבְרִים אֵין לִי עִמָּךְ וְקִנּוּ מִיָּדוֹ אֵינּוּ יְכוּל לְטַרֵף
מִלּוֹקָח רֵאשׁוֹן: שְׁחֵרֵי אֹמֵר לוֹ הַנְּחֵתִי לָךְ מִקּוֹם
לְגִבּוֹת מִמֶּנּוּ אֵצֶל בַּעַל חוֹבָה, וְחַן הַנִּכְסִים שְׁקִנָּה
לּוֹקָח שְׁנֵי אַחֲרֵי, וְאַתָּה הַפְּסַדְתָּ עַל עִצְמוֹךְ, שְׁחֵרֵי
סִלְקַת עִצְמוֹךְ מִחֵן. וְהוּא חֵדִין לְאִשָּׁה בְּכַתְּבַתָּהּ,
אִם כְּתַבָּה לְשָׁנֵי אֶבְדָּה כְּתַבְתָּהּ, וְאֵינָה יְכוּלָה
לְטַרֵף. אֲבָל אִם כְּתַבּוּ לְרֵאשׁוֹן, טוֹרְפִין מִן הַשֵּׁנִי.

יט,יב מְכַר הַלּוֹוֶה שְׂדֵה לְלוֹקָח, וּמְכַר אַחֲרֵיהָ
שְׂדֵה שְׁנִיָּה לְלוֹקָח שְׁנֵי, וּכְתַב הַמַּלְוֶה לְלוֹקָח שְׁנֵי
דִין וְדִבְרִים אֵין לִי עִמָּךְ, וְקִנּוּ מִיָּדוֹ חֵרֵי בַּעַל
חוֹב טוֹרֵף מִלּוֹקָח רֵאשׁוֹן שְׂדֵה רֵאשׁוֹנָה; וְלוֹקָח
רֵאשׁוֹן טוֹרֵף מִלּוֹקָח שְׁנֵי שְׂדֵה שְׁנִיָּה, שְׁחֵרֵי קִנָּה
אַחֲרָיו; וְלוֹקָח שְׁנֵי טוֹרֵף אוֹתָהּ מִבַּעַל הַחוֹב,
שְׁחֵרֵי כְּתַב לוֹ; וְלוֹקָח רֵאשׁוֹן חֹזֵר וְטוֹרֵף מִשְׁנֵי
וְחֹזֵרִין חֲלִילָה, עַד שִׁיעֲשׂוּ פְּשָׁרָה בִּינֵיהֶן. וְכֵן
הָאִשָּׁה בְּכַתְּבַתָּהּ. וְהוּא שְׁחֵרֵי הַחוֹב, כִּנְגַד שְׁתֵּי
הַשְּׂדוֹת.

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פֶּרֶק כ

כ,א מִי שֵׁשׁ עָלָיו חוֹבוֹת הֶרְבֵּה כֹּל שְׁקָדָם חוֹבוֹ,
גּוֹבֶה תַּחֲלֶה, בֵּין מִן הַלּוֹוֶה עִצְמוֹ, בֵּין מִן
הַלְקוֹחוֹת. וְאִם קָדָם הָאֶחָרוֹן וְגִבֶּה מוֹצִיאִים
מִיָּדוֹ, שְׁכַל שְׁקָדָם חוֹבוֹ זָכָה.

כ,ב בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּקַרְקָעוֹת שְׁחֵרֵי לוֹ
בָּעֵת שְׁלוֹוָה. אֲבָל הַקַּרְקָעוֹת שְׁקִנָּה אַחֵר שְׁלוֹוָה
מִבַּעַלֵי חוֹבוֹת הֶרְבֵּה אִף עַל פִּי שְׁכַתַּב לְכָל אֶחָד
מִחֵן שְׁאֵנִי עֵתִיד לְקַנּוֹת מִשְׁעַבְד לָךְ אֵין בְּחֵן דִּין
קְדִימָה, אֵלֶּא יָד כִּלְוֵן שׁוֹוִין; וְכַל שְׁקָדָם וְגִבֶּה
זָכָה, אִף עַל פִּי שְׁחֵרֵי אַחֲרוֹן.

כ,ג לֹוֶה וּכְתַב לוֹ שְׁאֵנִי עֵתִיד לְקַנּוֹת מִשְׁעַבְד
לָךְ, וְאַחֵר כֹּה קִנָּה שְׂדֵה, וְחֹזֵר וְלוֹוֶה מֵאַחֵר חֵרֵי
הַשְּׂדֵה מִשְׁעַבְדַּת לְרֵאשׁוֹן, וְהוּא קוֹדָם לְגִבּוֹת.
וְכֵן אֶפְלֹו חֵרֵי מֵאַה.

כ,ד אֵין דִּין קְדִימָה בְּמַטְלָטְלִין; אֵלֶּא כֹּל שְׁגִבֶּה
מִחֵן זָכָה, אִף עַל פִּי שְׁחֵרֵי אַחֲרוֹן. קָדָם אֶחָד
מִשְׁאָר אָדָם וְתַפֵּס מִן הַמַּטְלָטְלִין שְׁלוֹוָה, כִּדִּי
לְזָכוֹת בְּחֵן לְאַחַד מִבַּעַלֵי חוֹבוֹת לֹא זָכָה: שְׁכַל
הַתּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב בְּמִקּוֹם שֵׁשׁ עָלָיו חוֹב
לְאַחֲרִים, לֹא קִנָּה. אֲבָל אֵין עָלָיו חוֹב לְאַחֲרִים,
קִנָּה לוֹ.

כ,ה וְכֵן אִם אֹמֵר לוֹ הַלּוֹוֶה, זָכָה בְּחַפְזֵי זֶה
לְפָלוֹנִי, אוֹ תֵן מִנָּה זוֹ לְפָלוֹנִי זָכָה לוֹ; וְאֵין אֶחָד
מִבַּעַלֵי חוֹבוֹת יְכוּלִין לְגִבּוֹת מֵאַלּוֹ הַמַּטְלָטְלִין,
שְׁכַבֵּר זָכָה בְּחֵן אַחֵר.

כ,ו שְׁטָרוֹת שְׁזֻמְנֵן כִּלְוֵן יוֹם אֶחָד, אוֹ שְׁעָה אַחַת
בְּמִקּוֹם שְׁפּוֹתֵבִין שְׁעוֹת כֹּל שְׁקָדָם מִחֵן וְגִבֶּה,
בֵּין קַרְקָע בֵּין מַטְלָטְלִין זָכָה. כֹּאִי כִּלְוֵן בִּיחַד
לְגִבּוֹת, וְכֵן בַּעַלֵי חוֹבוֹת שְׁכַל אֶחָד מִחֵן קוֹדָם
לְזֻמְן חֲבֵרוֹ שְׁכַבֵּר לְגִבּוֹת מִן הַמַּטְלָטְלִין שְׁחֵרֵי
אֵין בְּחֵן דִּין קְדִימָה, אוֹ שְׁכַבֵּר לְגִבּוֹת מִקַּרְקָע
שְׁקִנָּה הַלּוֹוֶה לְאַחֵר שְׁלוֹוָה מִן הָאֶחָרוֹן שְׁכַבֵּר,
וְאֵין בְּנִכְסִים כִּדִּי שְׁיִגְבֶּה כֹּל אֶחָד מִחֵן אֶת חוֹבוֹ
מִחֲלָקִין בִּינֵיהֶן.

כ,ז בִּיצֵד חוֹלְקִין: אִם כְּשִׁיתְחַלֵּק הַמִּמּוֹן הַנִּמְצָא

על מנינם, יגיע לפחות שבהן פשעור חובו או פחות ממנו חולקים לפי מנינם בשוה. ואם יגיע לפחות שבהם יותר על חובו חולקים מפל הממוז ביניהם כדי שיגיע לפחות שבהם פשעור חובו, וחוזרין הנשארם מבעלי חובות וחולקין תיטר ביניהן בדרך הזאת.

כה פיצד: היו שלושה חובו שלזה מנה, ושלזה מאתים, ושלזה שבע מאות אם היה כל הנמצא שם שלוש מאות, נוטלין מאה מאה; וכן אם נמצא שם פחות משלוש מאות, חולקין בשוה.

כט נמצא שם יתר על שלוש מאות חולקין שלוש מאות בשוה, ויסתלק בעל המאה; ושאר הממוז חולקין אותו השנים על אותה הדרך.

פיצד: נמצאו שם חמש מאות או פחות חולקין שלוש מאות בשוה, ויסתלק האחד; וחוזרין וחולקין המאתים או הפחות בשוה, ויסתלק השני.

כי נמצאו שם שש מאות חולקין שלוש מאות בשוה, ויסתלק בעל המנה; וחוזרין וחולקין המאתים בין השנים בשוה, ויסתלק בעל המאתים; ונותנין המאה הנשארים לבעל השבע מאות, ונמצא בידו שלוש מאות בלבד. ועל דרך זו חולקין, אפלו הן מאה, פשיבואו לגבות באחת. ויש מן הגאונים שהורה שחולקין לפי ממונם.

כיא ראובן ושמעון, לכל אחד משניהם שטר חוב על לוי ראובן שטרן בחמשה בניסן, ושמעון שטרן בניסן סתם, ורחי יש ללוי שדה שאינה כדי חוב שלשניהם מורידין לתובה ראובן, שמא שטרן שלשמעון בסוף ניסן היה.

כיב וכן אין שמעון יכול לטרף מאיר ואלה, שחרי חלוקת אומר לו, שמא באחד בניסן הוא זמנו שלשטרך, ורחי שדה בת חורין שתגבה אותה, ויבוא ראובן שהוא אחר זמנה, והוא שיש לו לטרף ממנו. לפיכך אם כתבו הרשעה

זה לזה, טורפין מאיר ואלף מפל צד. והוא הדין בראובן ושמעון שמכר להן לוי שדה אחת בשני שטרות, שטרן שלזה בחמשה בניסן, ושטרן שלזה בניסן סתם.

הלכות מלזה ולזה פרק כא

כאא בעל חוב גובה את השבחה שהשביח חלוקת בין שהשביח מחמת הוצאה, בין ששביחו נכסים מאליהן: אלא שאם השביחו מאליהן, טורף כל השבחה; ואם השביחו מחמת הוצאה, גובה חצי השבחה.

כאב פיצד: ראובן שהיה לו חוב על שמעון מאתים, ומכר שמעון ללוי שדה במנה, והוציא עליה לוי הוצאות, והשביחה ורחי היא שוה מאתים פשיבוא ראובן לטרף את לוי, טורף ממנה במאה וחמשים: מאה שלדמי המקח, וחמשים שלחצי השבחה. ואם השביחה מחמת עצמה, כגון שהקרה בדמים או עלו בה אילנות גובה את כלה.

כאג חרו גאונים גדולים וחכמים ואמרו, לא יהיה חלוקת רע כוח מיורד לשדה חברו שלא ברשות, ששמין לו, וידו על התחתונה. לפיכך אם השביח חלוקת במאה, והוציא חמשים נוטל כל ההוצאה, וחצי השבחה תיטר על ההוצאה, וחצי עם הקרן, הוא שטורף בעל חוב; ודברים שלטעם הם, ופך ראוי לדון.

כאד וחוזר חלוקת, וגובה את הקרן מנכסי שמעון, אם מן המשעבדין שמכר או נתן מאחר זמן שמכר בו ללוי. אבל השבחה שטרף ממנו בעל חוב, בין בחציו בין בכלו אין לוי גובהה, אלא מנכסים בני חורין שלשמעון: שתקנת עולם היא, שלא יגבה השבחה ולא הפרות שאכל הגזלן ולא מזון האשה והפנות, מנכסים משעבדין, שאלו דברים שאין להן קצבה. ומקלי בתבה, שלא תטרף אשה מן השבחה בכתבתה.

כא, ה ולמנה יטרף בעל חוב חצי השבוע בלבד, הפאה מחמת הוצאה: לפי שהשבוע בא לאחר שילה מראובן ולאחר שמכר ללוי, ונמצא ראובן ולוי בשני בעלי חובות לשמעון; והשבוע בנכסים שבאו לו אחר שילה משניהם, שהן חולקין באחד כמו שבארנו.

כא, לפיכך ראובן שילה משמעון מנה, וכתב לו שאני עתיד לקנות משעפר לה, וחזר וילה מלוי מאתים, וכתב לו שאני עתיד לקנות משעפר לה, וקנה אחר כך שדה, ומכרה ליהודה במאה וחמשים, והשביחה יהודה בהוצאתו, וחרי היא שורה שלוש מאות טורף שמעון ולוי הקרו, וחולקין אותו בשווה; ונמצא ביד זה חמשה ושבעים, וביר זה חמשה ושבעים. וחזרין שמעון ולוי ויהודה שלשתו, וחולקין מאה וחמשים שלשבוע על הדרך שפרשנו; נמצא שמעון טורף מנה שלו משדה זו, ולוי טורף מאה ושלושים ושבעה ומחצה, ויהודה נוטל מן השבוע שנים וששים ומחצה. וכזה הן חולקין, אפלו הן מאה.

כא, כל הפרות שאכל הלוקח, אינן נטרפין ממנו. אבל הפרות המחברין לקרקע אף על פי שאינן צריכין לקרקע, בענבים שהגיעו להבצר חרי בעל חוב גובה מהן, כמו שגובה מן השבוע.

כא, מתנה ששבתה מחמת הוצאה, אין בעל חוב גובה משבתה פלום; אלא רואין פמה היתה שורה בשעת מתנה, וגובה. ואם שבתה מאליה, בעל חוב גובה את פלה. ואם קבל הנותן אחריות המתנה חרי בעל חוב גובה ממנה את השבתה, כדרך שגובה מן הלוקח.

כא, ט ולמנה יטרף בעל חוב חצי השבוע מן הלוקח, ולא יטרף ממקבל המתנה פלום מפני שהמזכר כותב ללוקח בשטר מכירה שאני מחיב לך בקרו, ובעמל שתעמל, ובשבוע

שתשביח, ועלי אחריות הכל. ורצה הלוקח וקבל דבר זה, שחרי הלוקח ירד על תנאי זה, שאם ילקח ממנו השבת, יחזר על המזכר; ואפלו לא כתב, כבר נודע שזה דין המזכר עם הלוקח.

כא, אבל המתנה שאין שם תנאי זה, אינו גובה משבוע שהשביחה בהוצאתו פלום. וכן יתומים שהשביחו הנכסים, אין בעל חוב גובה מן השבוע פלום. אבל אם שבהו נכסים מאליהן, גובה את השבוע פלו.

כא, יא בעל חוב שטרף בחובו מיד הלוקח, מה שראוי לו מן הקרו וחצי השבוע רואין הנשאר מן הקרקע: אם יש בו תעלה ללוקח כגון שנשאר לו בשדה בית תשעת קפין, ובגנה בית חצי קב ישתתפו בה שניהם; ואם לא נשאר לו דבר שאלו יחלק, יהיה שם פלו עליו נותן לו בעל חוב את דמיו.

כא, יב היתה השדה הפותיקו, בעל חוב נוטל את פלה. ורואין חצי השבוע הנשאר ללוקח: אם היה חצי השבוע יתר על ההוצאה פלה נוטל ההוצאה מבעל חוב, שחרי אומר לו בעל חוב, שדי היא שהשביחה; והנשאר לו מן השבתה נוטל אותו מן המזכר. וכן אם היה חצי השבוע פחות מן ההוצאה אין לו מן הטורף, אלא דמי חצי השבתה; וחזר וגובה מן המזכר, חצי השבוע שנטרף בלבד.

כא, יג בעל חוב שבא לטרף מן היתומין יתומים אומרים אנו השבחנו, ובעל חוב אומר שמא אביכם השביח על היתומים להביא ראיה. הביאו ראיה שהם השביחו שמין להן את השבתה, ואת ההוצאה; ונוטלין הפחות שבשניהן, ומעלה אותן בדמים.

כא, יד פמה דברים אמורים, בשעשה שדה זו הפותיקו. אבל אם לא עשה הפותיקו אם רצו היתומין לסלק בעל חוב בדמים, מסלקין; ואם רצו, נוטלין מן הקרקע שעור השבוע שילהן.

על ידי מצות נטילת לולב ומינוי, זוכה לגלות הדעת הקדוש
לידע שמלא כל הארץ כבודו ולגלות אלקותו יתברך בכל מקום,
אפלו בכל לשונות הגויים, ולהפירו יתברך ולהתקרב אליו אפלו
בכל המדרגות התחתונות, ולקשר הדעת הקדוש לתוך הלב
שיהיה לבו ברשותו, ולאהב את עצמו עם השם יתברך באהבה,
ולבוא לאור האהבה שבדעת שהוא אור הגנוז, ויתגלו הצדיקים
והתורה הגנוזה. ועל ידי זה יתרבה שלום רב בעולם.

(לקוטי מוה"ר"ן חלק א' סימן ל"ג)

בימים הנוראים צריכים לבכות הרבה, והעקר הוא להיות בבחינת
נער בוכה, שישלק כל חכמתו ושכלו ויבכה לפני השם יתברך על
נגעי לבבו ומכאוביו שיודע בנפשו, כמו תינוק הבוכה לפני אביו, ועל
ידי זה זוכים לאתרוג נאה, וכל מה שנמשך יותר לבחינת נער בוכה,
זוכה לאתרוג נאה ביותר.

פעם הביא מוהר"ת ז"ל אתרוג לרבנו ז"ל, בכדי שיאמר
דעתו וידע אם לקנות אותו, ולא הראה לו רבנו ז"ל על האתרוג
פנים מפליאות כלל, רק אמר, "נו" בניחותא, ואף על פי כן הלך
מוהר"ת ז"ל וקנהו, אחר כך הראהו שוב מוהר"ת ז"ל לרבנו
ז"ל, ואז הלל ושבח את האתרוג מאד, ושאל מוהר"ת ז"ל את
רבנו ז"ל, מדוע בתחלה לא שבחו, ועכשו משבחו כל כך? ענה
לו רבנו ז"ל, אלו הייתי משבח אותו, היית בא לקנותו בשמחה
רבה, והמוכר כשהיה רואה את פניך הצוהלות משמחה, היה דורש
עבור האתרוג סכום הגון והיה מפקיע את השער מאד, ועל כן לא
שבחתי אותו, אולם אליבא דאמת אתרוג מהדר הוא.

מוהרא"ש ז"ל אמר, רואים שבאתרוג בני אדם מסתכלים
ומחפשים עם זכוכית מגדלת, פן ואולי יש שם איזו נקדה אחת
שאינה טובה, אבל על יהודי לא מדקדקים לחפש ולהסתכל עם
זכוכית מגדלת פן ואולי יש אצלו נקודה טובה ולדונו לכף זכות,
אדרבה, מחפשים ומוצאים אצלו רק רע.

5 OCT	ראשון Sunday	יג 13	בבלי: זבחים כא ירושלמי: סוטה כז תוספתא: מעילה ג נ"ך: עמוס ה רמב"ם: מלוה ולוה טו	6:57..... נץ החמה	5:44..... עלות השחר
				9:50..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:14..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:48..... סו"ז תפלה - גר"א	10:24..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:43..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:30..... שקיעה

6 OCT	שני Monday	יד 14	בבלי: זבחים כב ירושלמי: סוטה כח תוספתא: כלים קמא א נ"ך: עמוס ו רמב"ם: מלוה ולוה טז	ערב סוכות	
				6:58..... נץ החמה	5:45..... עלות השחר
				9:50..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:14..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:48..... סו"ז תפלה - גר"א	10:24..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:42..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:29..... שקיעה

Candle Lighting 6:11 הדלקת הנרות

7 OCT	שלישי Tuesday	טו 15	בבלי: זבחים כג ירושלמי: סוטה כט תוספתא: כלים קמא ב נ"ך: עמוס ז רמב"ם: מלוה ולוה יז	1st Day Succos	א' דסוכות, לפען אפיתך
				6:59..... נץ החמה	5:46..... עלות השחר
				9:51..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:15..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:48..... סו"ז תפלה - גר"א	10:24..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:40..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:27..... שקיעה

9:00 AM תקופת תשרי:

Candle Lighting 7:40 הדלקת הנרות

8 OCT	רביעי Wednesday	טז 16	בבלי: זבחים כד ירושלמי: סוטה ל תוספתא: כלים קמא ג נ"ך: עמוס ח רמב"ם: מלוה ולוה יח	2nd Day Succos	ב' דסוכות, אבן שתיה
				7:00..... נץ החמה	5:47..... עלות השחר
				9:51..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:15..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:48..... סו"ז תפלה - גר"א	10:24..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:39..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:26..... שקיעה

Yom Tov Ends 7:39 זמן מוצי"ט

9 OCT	המישי Thursday	יז 17	בבלי: זבחים כה ירושלמי: סוטה לא תוספתא: כלים קמא ד נ"ך: עמוס ט רמב"ם: מלוה ולוה יט	1st Day Chol Hamoed	א דחוו"פ סוכות, אערך שועי
				7:01..... נץ החמה	5:48..... עלות השחר
				9:51..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:15..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:48..... סו"ז תפלה - גר"א	10:24..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:37..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:24..... שקיעה

10 OCT	שישי Friday	יח 18	בבלי: זבחים כו ירושלמי: סוטה לב תוספתא: כלים קמא ה נ"ך: עובדיה א רמב"ם: מלוה ולוה כ	2nd Day Chol Hamoed	ב דחוו"פ סוכות, קל לפושעות
				7:02..... נץ החמה	5:49..... עלות השחר
				9:52..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:16..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:48..... סו"ז תפלה - גר"א	10:24..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:35..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:22..... שקיעה

הילולא דרביזיל
215 שנה להסתלקותו

Candle Lighting 6:05 הדלקת הנרות

11 OCT	שבי"ק Shabbos	יט 19	בבלי: זבחים כז ירושלמי: סוטה לג תוספתא: כלים קמא ו נ"ך: יונה א רמב"ם: מלוה ולוה כא	Shabbos Chol Hamoed	שבת ג דחול הפועד סוכות, אום נצורה
				7:04..... נץ החמה	5:51..... עלות השחר
				9:52..... סו"ז קר"ש - גר"א	9:16..... סו"ז קר"ש - בג"א
				10:49..... סו"ז תפלה - גר"א	10:25..... סו"ז תפלה - בג"א
				7:34..... צה"כ לשיטת ר"ת	6:21..... שקיעה

קולת

Shabbos Ends 7:34 זמן מוצי"ק

סוקיל חודש תשרי ליל ג' עד 12:11

דער רבי זאגט אז מען קען זיך גארנישט פארשטעלן די גרויסקייט און טייערקייט פונעם אַתרוג. מען זעט אז איין געבן אויס אסאך געלט פאר די מצוה, מער ווי פאר אנדערע מצות, ווייל דאס איז געפֿעס גאר אַ ספֿעציעלע חשובֿע מצוה.

(שיחות הר"ן סימן קכ"ה)